

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Departament

Grau

Tipus de TFG

Data

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Castellà:

Anglès:

Autor/a:

Tutor/a:

Curs:

Grau:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès:

EL TRACTAMENT INFORMATIU DE LES PRIMAVERES ÀRABS A LES XARXES SOCIALS

ELS CASOS DE TUNÍSIA I D'EGIPTE

AUTORA: Clara Tor Hidalgo

TUTORA: Mariona Codinach Fossas

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

FACULTAT DE CIÈNCIES DE LA COMUNICACIÓ

DEPARTAMENT DE PUBLICITAT I RELACIONS PÚBLIQUES

Agraïments

M'agradaria donar les gràcies a totes aquelles persones que m'han recolzat i donat suport en l'elaboració del Treball de fí de Grau. En especial vull fer un agraïment a la meva família i amics, i a la meva tutora, la doctora Mariona Codinach que sense el seu suport no hauria estat possible tirar-lo endavant.

També voldria agrair la participació en el treball de Santiago Giraldo, Antoni Castel, Salvador Alsius, Lali Sandiumenge i José Manuel López. Ha estat un honor i un plaer comptar amb l'ajuda de grans professionals sobre el tema que m'han ajudat a donar sentit al treball.

INDEX

1. INTRODUCCIÓ	5
2. PLANTEJAMENT DE LA INVESTIGACIÓ	6
2.1 OBJECTIU GENERAL	6
2.2 OBJECTIUS ESPECÍFICS	6
2.3 PREGUNTES D'INVESTIGACIÓ	6
2.4 HIPÒTESIS	6
2.5 OBJECTE D'ESTUDI	7
3. METODOLOGIA DEL TREBALL.....	9
3.1 MOSTRA	9
3.2 L'ANÀLISI DE CONTINGUT	10
3.3 L'ENTREVISTA EN PROFUNDITAT (PRODUCCIÓ DEL MISSATGE).....	20
4. MARC TEÒRIC.....	22
4.1 CONTEXT POLÍTIC, SOCIAL, ECONÒMIC I COMUNICATIU D'EGIPTE I TUNÍSIA.....	22
4.1.2 APARICIÓ DE NOUS OPERADORS PRIVATS: LA CREACIÓ D'AL-JAZEERA ..	27
4.1.3 PENETRACIÓ D'INTERNET A LA REGIÓ	27
4.2 LES REVOLTES ÀRABS EN CONTEXT	34
4.3 CORRENTS TEÒRIQUES APLICADES A LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ... 38	
5. ESTUDI DE CAS	45
5.1 ANÀLISI DE CONTINGUT A TWITTER.....	45
5.2 ANÀLISI DE LA IMATGE A YOUTUBE.....	65
5.3 EL ROL DEL PERIODISME CIUTADÀ DURANT LES PRIMAVERES ÀRABS	82
6. CONCLUSIONS	86
7. BIBLIOGRAFIA.....	93
ANNEX.....	99
ANNEX 1. ENTREVISTES	99
Antoni Castel.....	99
Santiago Giraldo.....	100
José Manuel López.....	103
Salvador Alsius	106
Lali Sandiumenge.....	110
ANNEX 2. TAULES D'ANÀLISI DE CONTINGUTS A TWITTER	114

INDEX DE TAULES

Taula 1 Evolució del seguiment dels Hashtags a Twitter.....	9
Taula 2. Llibre de codis per a Twitter	16
Taula 3. Llibre de codis per a Youtube	17
Taula 4. Servidors d'Internet segurs a Tunísia.....	29
Taula 5. Evolució penetració de la telefonia mòbil a Tunísia.	29
Taula 6. Nombre de servidors segurs per cada milió de persones a Egipte.	30
Taula 7. Evolució penetració de telefononia mòbil a Egipte.....	30
Tabla 8. Tema general del tuit.	45
Tabla 9. Exemples dels temes generals a Twitter.....	45
Taula 10. Tema específic del tuit	46
Taula 11. Precisió informativa a Twitter	47
Taula 12. Exemples de precisió informativa a Twitter.....	48
Taula 13. Contrast de fonts a Twitter	49
Taula 14. Exemples de contrast de fonts a Twitter.....	51
Taula 15. Neutralitat informativa a Twitter.....	51
Taula 16. Exemples de neutralitat informativa a Twitter.	52
Taula 17. Llenguatge sensacionalista a Twitter.....	53
Taula 18. Exemples de llenguatge sensacionalista a Twitter	54
Taula 19. Imparcialitat a Twitter.	55
Taula 20. Exemples d'imparcialitat a Twitter.....	55
Taula 21. Pressumpció d'innocència dels actors implicats a Twitter	56
Tabla 22. Exemples de pressumpció d'innocència a Twitter.....	57
Tabla 23. Causes i Conseqüències que han motivat el conflicte a Twitter	58
Taula 24. Exemples de Causes i Conseqüències que han motivat el conflicte a Twitter	58
Taula 25. Informació sotmesa a condicionaments externs a Twitter	59
Taula 26. Exemples de informacions sotmeses a condicionaments externs a Twitter...	60
Taula 27. Separació informació d'opinió a Twitter	61
Tabla 28. Exemples de separació informació d'opinió a Twitter	62
Tabla 29. Respecte a la privadesa a Twitter	62
Taula 30. Incitació a la violència a Twitter	63
Taula 31. Exemples d'incitació a la violència a Twitter.....	64
Tabla 32. Difusió dels missatges a Twitter.....	64
Taula 33. Tema general del vídeo a Youtube.....	65
Taula 34. Tema específic del vídeo a Youtube	65
Tabla 35. Precisió informativa Youtube.....	66
Tabla 36. Contrast de fonts a YouTube.....	67
Taula 37. Neutralitat informativa a Youtube.....	67
Taula 38. Imparcialitat a YouTube.....	68
Taula 39. Causes i Conseqüències que han motivat el conflicte a YouTube	69
Tabla 40. Informació sotmesa a condicionaments externs a YouTube.	70
Taula 41. Respecte a la privadesa a YouTube.....	71
Taula 42. Protecció de menors a Youtube.....	72
Tabla 43. Incitació a la violència a YouTube.....	73
Tabla 44. Enregistrament subreptici a YouTube.....	74
Taula 45. Cobertura ètica d'imatges impactants a YouTube.	75

Taula 46. Gènere informatiu a YouTube.....	76
Tabla 47. Elements de postproducció a YouTube.....	77
Taula 48. Nombre de visualitzacions a YouTube.....	78
Taula 49. Nombre de "M'agrada" a YouTube.....	79
Taula 50. Nombre de comentaris a YouTube.....	80

1. INTRODUCCIÓ

L'objectiu del present treball consisteix a analitzar el tractament informatiu de les primaveres àrabs a les Xarxes Socials durant la primera setmana de les revoltes a Tunísia i Egipte respectivament. Les primaveres àrabs van caracteritzar-se per l'ús intensiu de Twitter i YouTube on els missatges abocats van tenir un abast mundial i van arribar a fer caure els governs d'ambdós països. Resulta altament interessant estudiar de quina manera les noves tecnologies de la Informació i la Comunicació poden canviar dràsticament la manera de comunicar-se i organitzar-se, donant pas a nous moviments socials com els que hi va haver durant el 2010 i 2011 al territori àrab àrab.

La motivació del meu treball és, per una banda, fer una anàlisi de contingut dels tuits i vídeos publicats a les Xarxes Socials i per l'altra, veure si aquestes notícies s'adapten a l'ètica periodística que es reclama des de diferents codis deontològics (Declaració de Principis sobre la conducta dels periodistes de la Federació Internacional de Periodistes, Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya, Principis internacionals d'Ètica del Periodisme de la UNESCO i Codis ètics del Periodisme Televisiu de Salvador Alsius). Finalment, el treball parteix de la intenció d'investigar si existeixen codis específics per al ciberperiodisme, per al periodisme ciutadà i quines recomanacions es poden fer per a millorar la qualitat de la informació a les xarxes. El motiu principal d'aquest darrer objectiu és perquè les Xarxes Socials han jugat un paper molt important al món àrab i cal veure de quina manera les informacions que s'hi aboquen poden incrementar la veracitat i la credibilitat del missatge.

Les Primaveres Àrabs van caracteritzar-se pel poder de les Xarxes Socials, amb prou capacitat com per eludir del control dels estats, mobilitzar la població i incorporar nous periodistes amb un contingut sense precedents en la regió. Segons Hroub (2015) després de dècades de repressió, les xarxes de televisió d'arreu del món van començar a mostrar les atrocitats que els règims dictatorials estaven cometent envers la seva població. Cal veure si el contingut que es va oferir podria haver-se explicat amb un tarannà diferent considerant els codis deontològics existents i els principis bàsics d'ètica periodística.

A escala personal, la situació geopolítica dels països del Nord d'Àfrica i de l'Orient Mitjà em crida molt l'atenció, així com la literatura acadèmica que indaga en les causes i conseqüències de l'esclat revolucionari que hi va haver fa tot just 7 anys. La raó per la qual he preferit centrar-me en aquest àmbit és perquè, a parer meu, es tracta d'una de les mobilitzacions socials més importants de la dècada nascuda arran de la nova forma de comunicar-se 2.0 i perquè és la principal causa dels fenòmens politico-socials que hi ha hagut a tot el nord d'Àfrica i Orient Mitjà posteriorment.

El destinatari d'aquest treball de recerca són els ciutadans i periodistes que utilitzen les Xarxes Socials (Twitter i YouTube) per a informar-se. Més concretament, aquesta investigació pot ser útil per a mitjans activistes i "periodistes ciutadans" que procuren cobrir informacions en àrees en què els Estats intervenen, restringeixen o prohibeixen la difusió de notícies a la societat.

2. PLANTEJAMENT DE LA INVESTIGACIÓ

2.1 OBJECTIU GENERAL

L'objectiu general de la recerca és analitzar el tractament informatiu que se li va donar a les Revoltes àrabs de Tunísia i Egipte a les Xarxes Socials.

2.2 OBJECTIUS ESPECÍFICS

- En primer lloc, ens agradaria determinar el grau de rellevància de les Xarxes Socials (Twitter i Youtube) durant les Primaveres Àrabs.
- En segon lloc, volem constatar si els valors tradicionals relacionats amb l'ètica periodística hi són presents en les informacions i vídeos que van aparèixer a les Xarxes Socials o si pel contrari, es regeixen per altres criteris vinculats al ciberactivisme.
- Posteriorment, es preguntarà per una banda, a professionals de la informació sobre quina és la seva valoració respecte al tractament informatiu de les Xarxes Socials durant les Primaveres Àrabs i per l'altra quines millores o recomanacions creuen que serien adients per a millorar la qualitat de les informacions (si cal elaborar un llibre blanc sobre periodisme ciutadà, revisar els principis d'ètica periodística i adaptar-los les Xarxes..)
- Per últim, volem elaborar una guia de recomanacions extretes a partir de les opinions dels experts per a elaborar una proposta de codi deontològic adaptat a les Xarxes Socials.

2.3 PREGUNTES D'INVESTIGACIÓ

- Quin rol van prendre les xarxes socials a través del tractament informatiu (Discurs i Imatge) que van fer del tema?
- Les xarxes socials van oferir un tractament adequat de les revoltes segons Codis Deontològics com el del Consell d'Europa o el llibre sobre Codis ètics del Periodisme Televisiu d'Alsius? I més concretament, quins són els aspectes que s'haurien de contemplar en un codi deontològic adaptat a les Xarxes Socials?
- Les Xarxes Socials van oferir un tractament adequat de les revoltes a Egipte i Tunísia segons els professionals d'aquest tema?

2.4 HIPÒTESIS

A propòsit primer objectiu, la primera hipòtesi d'investigació és que les xarxes socials van tenir una gran rellevància durant l'inici i el desenvolupament de les primaveres àrabs i que el relat informatiu que se'n va fer s'adapta a una nova manera de fer periodisme activista i ciutadà. En un context d'Estats Autoritaris, Crisi Econòmica, Mitjans de Comunicació fortament polititzats, entre d'altres, els joves van saber aprofitar les tecnologies com a portaveu de les seves reivindicacions. El periodisme activista es va convertir en "*un instrument eficaç d'organització, mobilització i informació*", aconseguint moure les masses a les principals places del nord d'Àfrica i alhora imposant la voluntat popular. (Hroub, 2015, p. 314)

Amb relació al segon objectiu, la nostra hipòtesi és que els mitjans de comunicació social (xarxes socials) no s'adeqüen totalment al que dicten els codis deontològics però obren una nova manera de fer periodisme.

Els periodistes-ciutadans van fer ús de les tecnologies que tenien al seu abast per mantenir al món informat del qual estava passant durant l'esclat revolucionari. Cal veure, per tant, si existeixen codis deontològics pel periodisme ciutadà i si més no, plantejar-los de cara a millorar la qualitat dels missatges difosos per les xarxes.

Quant al tercer objectiu, la nostra hipòtesi és que les experteses en el tema identifiquen les xarxes socials com a element dinamitzador de les protestes i el factor que va fer caure les autoritats en països com Egipte. Hroub (2015) comenta que: “ El periodisme activista ofereix una nova dimensió social en la qual, a través dels canals de comunicació social i gràcies a l'accés universalitzat de tecnologies com el mòbil, es desafia el control governamental, fent els missatges in-controlables". (p.318). Els missatges dels ciutadans no s'ajusten minuciosament als codis deontològics preestablerts, ja que les formes i el format són totalment diferents de les dels mitjans tradicionals.

2.5 OBJECTE D'ESTUDI

L'objecte d'estudi d'aquest treball és el tractament informatiu de les revoltes àrabs a Egipte i Tunísia que van oferir Twitter i Youtube durant la primera setmana de les Revoltes Àrabs després d'iniciar-se la primera protesta a Tunísia el 17 de desembre de 2010.

S'han escollit aquestes dues Xarxes Socials perquè ens interessa veure les diferències en el tractament informatiu de cada nou mitjà de comunicació. En un primer moment, es va començar el treball amb la idea d'analitzar Facebook perquè la bibliografia consultada sobre el tema parlava del fet que una bona part del sovellament a Tunísia s'havia orquestrat a través d'aquesta xarxa social. Contràriament, ens hem trobat amb moltes dificultats a l'hora de localitzar l'activitat durant aquella setmana, per a no dir, que sembla que s'ha esborrat tota l'empremta a Facebook. Els mètodes per a trobar notícies relacionades amb l'aixecament a Tunísia han estat diversos: s'ha buscat l'activitat per data a diversos grups d'influència i s'ha acudit a reconeguts ciberactivistes tunisians com Ahmed Ben Amor, Lina Ben Mhenni i Sami Ben Gharbia, però els resultats no han estat satisfactoris.

Nogensmenys, Reporters sense Fronteres (2011) ja va fer saber que el govern de Tunísia havia estat l'encarregat d'orquestrar una estratègia per a censurar a bloguers, internautes i periodistes ciutadans. Algunes de les pàgines que comptaven amb més ressò en aquell moment com Sr. President o "els tunisians s'immolen amb foc", van ser tancades. Per tant, Facebook, davant la impossibilitat de localitzar cap rastre quedarà descartat de l'anàlisi de contingut.

No obstant això, cal fer una breu aproximació a les xifres de penetració de les tres Xarxes Socials més emprades (Twitter, Facebook i Youtube) per a resoldre a les conclusions l'abast real que van tenir durant les revoltes.

Abans de l'inici de la revoltes, el desembre de l'any 2010 hi havia a prop de 21 milions de ciutadans àrabs que disposaven d'un compte a Facebook. En termes de penetració, la Xarxa Social de Zuckeberg estava present a la regió en un 6,77% i el 75% dels usuaris eren joves entre 15 i 29 anys. En particular, a Egipte la penetració de Facebook era d'un 5,49% i a Tunissia d'un 17,55%.

Dos anys més tard, l'any 2012 Facebook havia crescut a la regió àrab el doble i hi havia 45 milions de ciutadans que l'empraven. A Egipte s'havia passat d'un 5,49% a un 13,1% i a Tunissia d'un 17,55 a un 27,9%. (Arab Social Media Report, 2012)

Pel que fa a Twitter, just un any després de les revoltes el nombre d'usuaris a la regió era d'aproximadament 2 milions encara que el nombre d'usuaris actius era de 173.000. A més, els usuaris actius generaven 6 milions de tuits al dia. Tanmateix, un any després de les primeres protestes a Egipte, “el hashtag més utilitzat fou #Egypt amb 900.000 mencions durant tot l'any”. (Arab Social Media Report, 2012)

En tercer lloc, hem escollit YouTube perquè és la plataforma per a compartir vídeos amb major transcendència del món. En l'actualitat hi ha 800 milions d'usuaris mensualment, 4 bilions de reproduccions i 60 hores de vídeo per minut. Es pot accedir a aquesta xarxa social mitjançant el cercador orgànic, la subscripció als canals o bé per mitjà de l'enllaç incrustat a altres Xarxes Socials

3. METODOLOGIA DEL TREBALL

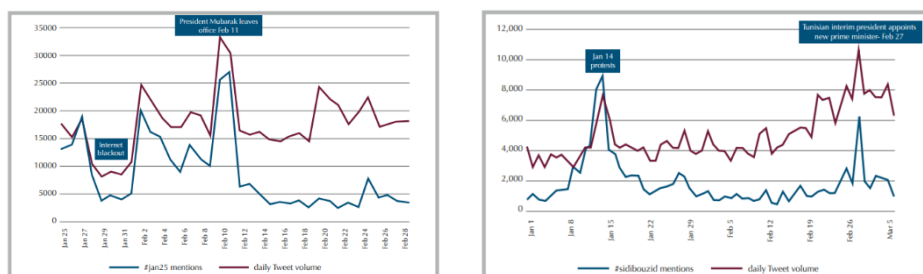
3.1 MOSTRA

Per a poder dur a terme la nostra anàlisi de contingut analitzarem les notícies publicades a les Xarxes Socials durant un període d'una setmana des que van començar les revoltes àrabs l'any 2010. Les Xarxes Socials analitzades són Twitter i YouTube.

Per al cas de Tunísia s'ha seleccionat del 17 de desembre de 2010 al 24 de desembre del 2010. Les revoltes a Egipte començaren el 25 de gener de 2011 però com el règim va tallar les connexions, s'analitzarà del 25 al 28 de gener i del 2 al 4 de febrer. Només s'analitzaran les notícies publicades a Twitter i Youtube. Del total de notícies, tuits i activitat generada a Internet, n'escollirem 100 tuits i 15 vídeos pujats a YouTube per a cada país i el contingut serà escollit de manera aleatòria. Per tant, es tracta d'una mostra probabilística estratificada aleatòria. La Xarxa Social Facebook ha estat descartada perquè el rastre de l'activitat generada ha desaparegut. En total, seran analitzades 200 notícies i 30 vídeos.

La tècnica que s'utilitza per a aquesta mostra s'ha escollit perquè permet calcular la probabilitat d'extracció de qualsevol de les mostres possibles. Per altra banda, el fet de ser estratificada es refereix a la divisió prèvia de la població d'estudi en grups o categories respecte a les característiques a analitzar. El procediment per a seleccionar els 100 tuits i els 15 vídeos d'ambdós països s'explica a continuació. Pel que a la Xarxa Social Twitter, el que s'ha fet en primer lloc és seleccionar els hashtags més emprats pels usuaris de Twitter durant la primera setmana de la revolució.

1.

Taula 1. Evolució dels Hashtags més emprats durant la primera setmana de protestes. Font: Arab Social Media Report

En particular, a Tunísia, s'ha cregut convenient acotar els hashtags a #Tunisia i #Sidibouzi i #tunisie, ja que el nombre de mencions en el darrer cas va oscil·lar entre els 2000 i els 8000 tuits diaris. Així doncs, l'algoritme de recerca que s'ha emprat a Twitter per acotar els missatges en funció del període d'anàlisi i del hashtag és el següent: “#tunisia o #sidibouzi o #tunisie since:2010-12-17 until:2010-12-24”.

S'ha repetit el mateix procés en el cas concret d'Egipte. Per tant, l'algoritme de cerca ha estat #egypt since:2011-01-25 until:2011-02-04” o bé “#Jan25 since:2011-01-25 until:2011-02-04.” El període d'anàlisi comença el 25 de gener i s'estén fins al 2 de febrer perquè del 28 al 2 hi va haver un tall de les connexions per part de la dictadura de Mubarak.

En el cas de Youtube, davant la impossibilitat d'acotar la data i el terme de recerca, s'ha cregut oportú seleccionar els vídeos que van tenir més visualitzacions i èxit mediàtic arreu del món.

3.2 L'ANÀLISI DE CONTINGUT

- Mostra: Notícies emeses per les Xarxes Socials amb més audiència durant els mesos de desembre, gener i febrer. En el cas tunisià, la revolta comença el 17 de gener i en el cas egipci comença el 25 de gener. Emperò, el govern egipci bloqueja les connexions via internet 3 dies després de l'inici de la revolta, per tant, es reprendrà l'anàlisi quan el govern va desbloquejar les xarxes socials.
- Quantitat aproximada de notícies: 100 tuits i 15 vídeos de YouTube per a cada país.
- Forma de selecció: Totes les notícies seran escollides de manera aleatòria d'entre el conjunt.
- Tipus de mostra: mostra probabilística aleatòria estratificada
- Unitat d'anàlisi: notícia
- Tipus d'unitat: individual

Els instruments metodològics que es faran servir per a l'obtenció de la recerca es recolzaran en l'anàlisi de contingut. Un dels teòrics d'aquest corrent de pensament defineix aquesta metodologia com “una tècnica que es destina fonamentalment a formular, a partir de diverses dades, inferències reproduïbles i vàlides que es poden aplicar al seu context”. (Krippendorf, 1990, p. 32).

En altres paraules, la metodologia ens servirà per a “exposar fets i una guia pràctica per a l'execució de l'acció”. (Krippendorf, 1990, p. 32). El motiu d'elecció de l'anàlisi de contingut és perquè històricament ha estat utilitzada en els mitjans de comunicació de masses. Això no obstant, hi ha pocs estudis que facin servir l'anàlisi de contingut en Xarxes Socials donat que Internet i les Xarxes Socials van néixer la passada dècada. Es creu pertinent aplicar la tècnica a la nostra recerca perquè tractarem d'analitzar el contingut de les notícies per a veure quin paper van tenir les Xarxes Socials en les Primaveres Àrabs. (Krippendorf, 1990)

Per altra banda, les teories de l'anàlisi de contingut evidencien que els missatges mai són unidireccionals. Per a Morin (2014) la base sobre la que es van sostenir les Primaveres Àrabs van ser les xarxes socials. És per això que l'organització en xarxa i l'horitzontalitat en la forma d'emetre missatges va complicar les autoritats neutralitzar els responsables de les convocatòries revolucionàries. "*Les revoltes tenien innumerables caps*". (p. 158)

La teoria de l'anàlisi de contingut neix als Estats Units amb els estudis de Mass Communication Research i els seus principals precursors van ser Lashwell (1948), Berelson (1952) i Krippendorf (1990).

Les característiques que se'n desprenen de l'anàlisi de contingut quantitativa, entre d'altres, és que “es tracta d'un procediment d'indagació, que és objectiu, sistemàtic i quantitatiu”. (Krippendorf, 1990, p. 33). El que ens sembla més avantatjós d'aquesta metodologia que aplicarem a la nostra recerca és que aquesta té per objectiu descriure les característiques de la comunicació, tractant d'esbrinar “que es diu, com es diu i a qui es diu”. (Krippendorf, 1990, p. 34). Un dels precursors en estudis quantitatius es refereix a l'anàlisi del contingut com una sèrie de mètodes i tècniques de recerca que estan adreçats a fer senzilla i fàcil la descripció sistemàtica dels components semàntics de tot tipus de missatges, i la formulació d'inferències vàlides sobre les dades reunides. Com s'ha comentat anteriorment els missatges no tenen un significat singular que es necessiti desenvolupar. (Krippendorf, 1990).

Les teories de fenòmens simbòlics donen un gran protagonisme a la connexió entre les dades i el seu context. Les dades, per tant, “són signes que es transfereixen per determinats vehicles i que adquireixen significat a través d'aquests”.(Krippendorf, 1990, p.32). L'analista escull i delimita el seu focus d'investigació d'acord amb el mitjà i la manera de conceptualitzar-lo. Nosaltres hem delimitat el nostre objecte d'estudi a les notícies de les Xarxes Socials, ja que pensem que en podrem dilucidar el missatge si el connectem amb les intencions de l'emissor (ciudadà) i el model polític-cultural que es va viure a Egipte i Tunísia abans de l'esclat de les revoltes. (Krippendorf, 1990)

El que es pretén amb la nostra recerca és elaborar unes conclusions sòlides sobre les referències recollides de les notícies analitzades, que seran doscents tuits i 30 vídeos.

Definició de les variables (principis universals vinculats a l'ètica periodística, Xarxa Social i protagonista del tuit)

- **Veritat:** Els periodistes han de procurar posar de manifest la realitat dels fets amb la major precisió possible. Com ha conseqüència d'aquesta màxima, la recerca de la veritat ha d'incloure la separació dels elements informatius dels opinatius, el contrast de fonts i evitar la difusió d'enraonies sobre els fets produïts. Recapitulant, el principi de veritat engloba les següents subcategories: cura, rigor i neutralitat. El rigor està connectat amb el contrast de fonts i a no difondre materials falsos. “El periodista no pot perpetrar inexactituds en la transmissió d'informació i si ho fa, els col·lectius afectats tenen dret a rèplica”. (Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2017, p.4). A més, és aconsellable també que en context de conflicte social, com el que es presenta al treball, els periodistes evitin fer servir un llenguatge excessivament emotiu vinculat “als interessos de les parts combatents” (Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2016, p.4).

Per altra banda, també es prega als professionals de la informació que utilitzin mètodes lícits aconseguir informació, el que inclou que no es poden emprar tecnologies mòbils avançades per a obtenir informacions i imatges sense el permís de les parts implicades (Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2016).

- **Justícia:** Respecte al principi de justícia, el present treball haurà de parar atenció especialment al tractament informatiu que es va dur a terme en situació de conflicte. Caldrà contemplar la imparcialitat en les informacions, el tractament que se li va

conferirals grups socials desfavorits i estudiar si es garanteix la presumpció d'innocència dels actors implicats. (Alsius, 1998)

El dret a la presumpció d'innocència s'ha d'acatar fins que les autoritats demostrin que la persona és culpable. Per tant, els professionals de la informació han de parar l'atenció amb els judicis de valor que expressin respecte de la persona o col·lectius investigats. I és més, també s'han incorporar les causes del conflicte i les conseqüències socials que se n'han generat. (Codi deontològic Europeu de l'ètica periodística, 1993; Codi deontològic col·legi de periodistes de Catalunya, 2017)

- **Llibertat:** Els periodistes no poden actuar sota cap concepte moguts per inclinacions pròpies. Han de tenir veu i opinió pròpia i deixar-la palès a l'audiència. S'estableix que no es pot tenir condicionaments externs ni conflictes d'interessos que en limitin l'activitat i la relació amb les fonts d'informació ha de salvaguardar el secret professional en els casos que s'hagi requerit de propòsit. (Codi deontològic Europeu de l'ètica periodística, 1993; Codi deontològic col·legi de periodistes de Catalunya, 2017)

- **Responsabilitat:** Aquest concepte engloba, la disposició a corregir informacions errònies així com parar esment al que diu l'audiència. Altrament, s'ha de donar resposta i rectificar quan s'ha emès una informació de manera parcial. El principi de responsabilitat també inclou termes com la seguretat ciutadana, el respecte a la privacitat i per últim la no-incitació a la violència. (FAPE, 1993)

- **Xarxa Social:** quina és la Xarxa Social per on s'emeten les diverses notícies corresponents a les Primaveres Àrabs. En el cas de Twitter, farem ús dels hashtags per què la recerca resulti més senzilla. Per al cas de Tunísia els dos hashtags més utilitzats van ser #Tunisia #SidiBouid i en el cas egipci es van popularitzar els hashtags #Egypt #Tigerblood.

FITXA ANÀLISI DE CONTINGUT

1. Xarxa Social

- Twitter
- Youtube

2. Tema general del tuit/notícia

- Política
- Economia
- Societat

3. Tema específic del tuït/noticia. Andreu (2001, p.17).

- Política.
 - Accions efectuades pel govern
 - Debat polític i partidista: posició dels germans musulmans, islamisme, reclamacions ciutadanes..
 - Crisi de poders: conflicte de poders entre executiu, legislatiu i judicial...
 - Corrupció institucional i política: es refereix als possibles escàndols polítics que poden haver fet esclatar les revoltes àrabs

- Economia: referit a dades econòmiques negatives sobre el país.
- Societat
 - esdeveniments socials: manifestacions, convocatòries, reunions veïnals...
 - debat sobre conflictes socials: repressió policial, actuació govern/estat, violència, mitjans de comunicació, lluita ciutadana.

Categories referides a criteris periodístics:

4. Veracitat

- Precisió.
- Contrast de fonts
- Neutralitat informativa.
- Llenguatge sensacionalista.

5. Justícia

- Imparcialitat.
- Protecció a grups socials desfavorits
- Presumpció d'innocència dels actors implicats

6. Principi de llibertat

- Causes i conseqüències que han motivat el conflicte
- Informació sotmesa a condicions externes.

7. Principi de responsabilitat

- Separació informació d'opinió.
- Respecte a la privadesa
- Incitació a cometre actes violents

8. Difusió

- Nombre de retuits
 - Cap. 1
 - Entre 0 i 25. 2
 - Entre 25 i 50. 3
 - Entre 50 i 75. 4
 - Entre 75 i 100. 5
 - Més de 100. 6

9. Interacció

Nombre de respostes

- Nombre de retuits
 - Cap. 1
 - Entre 0 i 25. 2
 - Entre 25 i 50. 3
 - Entre 50 i 75. 4
 - Entre 75 i 100. 5
 - Més de 100. 6

FITXA ANÀLISI DE LA IMATGE (YOUTUBE)

1. Xarxa Social

- Twitter
- Youtube

2. Tema general del tuit/notícia

- Política
- Economia
- Societat

3. Tema específic del tuït/noticia. Andreu (2000, p.17).

- Política
 - Accions efectuades pel govern
 - Debat polític i partidista: posició dels germans musulmans, islamisme, reclamacions ciutadanes..
 - Crisi de poders: conflicte de poders entre executiu, legislatiu i judicial...
 - Corrupció institucional i política: es refereix als possibles escàndols polítics que poden haver fet esclatar les revoltes àrabs
- Economia : referit a dades econòmiques negatives sobre el país.
- Societat
 - Esdeveniments socials: manifestacions, convocatòries, reunions veïnals...
 - Debat sobre conflictes socials: repressió policial, actuació govern/estat, violència, mitjans de comunicació, lluita ciutadana.

4. Principi de veracitat

- Precisió.
- Contrast de fonts
- Neutralitat informativa.
- Llenguatge sensacionalista

5. Principi de Justícia

- Imparcialitat.
- Presumpció d'innocència dels actors implicats
- Protecció de grups socials desfavorits
- Causes i conseqüències que han motivat el conflicte
- Informació sotmesa a condicionaments externs

6. Principi de justícia.

- Causes i Conseqüències que han motivat el conflicte
- Informació sotmesa a condicionaments externs

7. Principi de responsabilitat

- Separació informació d'opinió.
- Ús d'enregistrament subreptici
- Dret a la pròpia imatge
- Protecció de menors
- Inducció a la violència

8. Procediments discursius audiovisuals

- Enregistrament. Cobertura ètica d'imatges impactant
- Gènere informatiu
- Elements de postproducció

9. Difusió

- Visualitzacions
 - 0-100.000: 1
 - 100.001- 200.000: 2
 - 200.001-300.000: 3
 - 300.001 -400.000: 4
 - 400.001- 500-000: 5
 - 500.001-600.000: 6
 - 600.001 -700.000: 7
 - 700.001- 800.000: 8
- Nombre de m'agrafes
 - 0-5.000: 1
 - 5001-10000: 2
 - 10001-15.000: 3 15.001 -30.000: 4
 - 10001-15.000: 3
 - 15.001 -30.000: 5
 - +30.000: 6

9. Interacció

- Comentaris
 - 0-5000: 1
 - 501-1000: 2
 - 1001-2000: 3
 - 2001-3000: 4
 - +3000: 5
- Vegades que s'ha compartit el vídeo
 - 0-5000: 1
 - 501-1000: 2
 - 1001-2000: 3
 - 2001-3000: 4
 - +3000: 5

Taula2. Llibre de codis per a Twitter

Font: Elaboració pròpia a partir dels codis ètics d'Alsius. (1998, p. 462)

Categoria	Codis	Valors
XARXA SOCIAL	Facebook	1
	YouTube	2
1. TEMAGENERAL	Política	1
	Economia	2
	Societat	3
2.TEMA ESPECÍFIC	Accions efectuades pel govern	1
	Debat polític i partidista	2
	Crisi de poders: conflicte entre poder executiu, legislatiu i judicial	3
	Corrupció institucional	4
	Crisi econòmica	5
	Esdeveniments socials	6
	Debat sobre esdeveniments socials	7
3.VERACITAT	<ul style="list-style-type: none"> • Precisió • Contrast de fonts • Neutralitat • Llenguatge sensacionalista 	SI (1) NO (2)
4.JUSTICIA	<ul style="list-style-type: none"> • Imparcialitat • Protecció de grups socials desfavorits • Pressumpció d'innocència dels actors implicats • Causes i Conseqüències que han motivat el conflicte 	SI (1) NO (2)

5.LLIBERTAT	<ul style="list-style-type: none"> • Informació sotmesa a condicions externes • Secret professional 	SI (1)
		NO (2)
6.RESPONSABILITAT	<ul style="list-style-type: none"> • Separació informació/d'opinió • Dret a la propia imatge/respecte a la privadesa • Inducció a cometre actes violents 	SI (1)
		NO (2)
7.DIFUSIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Número de retuits 	<ul style="list-style-type: none"> • Cap. (1) • Entre 0 i 25. (2) • Entre 25 i 50. (3) • Entre 50 i 75. (4) • Entre 75 i 100. (5) • Més de 100. (6)
8. INTERACCIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Tipus de debat que es genera 	<ul style="list-style-type: none"> • informatiu. (1) • opinatiu. (2) • destructiu. (3)

Taula 3. Llibre de codis per a Youtube

Font: Elaboració propia a partir dels codis ètics d'Alsius. (1998, p. 462)

Categoria	Codis	Valors
XARXA SOCIAL	Facebook	1
	YouTube	2
1. TEMAGENERAL	Política	1
	Economia	2
	Societat	3
2. TEMA ESPECÍFIC	Accions efectuades pel govern	1
	Debat polític i partidista	2
	Crisi de poders: conflicte entre poder executiu, legislatiu i judicial	3
	Corrupció institucional	4
	Crisi econòmica	5
	Esdeveniments socials	6
	Debat sobre esdeveniments socials	7
3. VERACITAT	<ul style="list-style-type: none"> • Precisió • Contrast de fonts • Neutralitat • Llenguatge sensacionalista 	SI (1) NO (2)

4. RESPONSABILITAT	<ul style="list-style-type: none"> • Separació informació d'opinió • Dret a la propia imatge/respecte a la privadesa • Protecció de menors • Inducció a cometre actes violents • Enregistrament subreptici 	
5. JUSTICIA	<ul style="list-style-type: none"> • Imparcialitat • Protecció de grups socials desfavorits • Pressumpció d'innocència dels actors implicats 	SI (1) NO (2)
6. LLIBERTAT	<ul style="list-style-type: none"> • Causes i Conseqüències que han motivat el conflicte • Informació sotmesa a condicions externes • Secret professional 	SI (1) NO (2)
7. PROCEDIMENTS DISCURSIUS AUDIOVISUALS	<ul style="list-style-type: none"> • Elements de postproducció • Cobertura ètica d'imatges impactants • Gènere informatiu 	SI (1) NO (2)
8. DIFUSIÓ Visualitzacions	0-100.000 100.001- 200.000 200.001-300.000 300.001 -400.000 400.001- 500-000 500.001-600.000 600.001 -700.000 700.001- 800.000 800.001 -900.000 900.001- 1.000.000 +1.000.000: 11	0-100.000: 1 100.001- 200.000: 2 200.001-300.000: 3 300.001 -400.000: 4 400.001- 500-000: 5 500.001-600.000: 6 600.001 -700.000: 7 700.001- 800.000: 8 800.001 -900.000: 9 900.001- 1.000.000: 10 +1.000.000: 11
"M'agrades"	0-5.000 5001-10000 10001-15.000 15.001 -30.000 10001-15.000 15.001 -30.000 +30.000	0-5.000: 1 5001-10000: 2 10001-15.000: 3 15.001 -30.000: 4 10001-15.000: 3 15.001 -30.000: 5 +30.000: 6

9. Interacció

Comentaris	O-5000	(1)
	501-1000	(2)
	1001-2000	(3)
	2001-3000	(4)
	+3000	(5)
Número de vegades que ha estat compartit	O-5000	(1)
	501-1000	(2)
	1001-2000	(3)
	2001-3000	(4)
	+3000	(5)

3.3 L'ENTREVISTA EN PROFUNDITAT (PRODUCCIÓ DEL MISSATGE)

L'entrevista en profunditat o semi-estructurada és una tècnica qualitativa que s'ha escollit com a complement a l'anàlisi de contingut. Els quatre tipus d'entrevistes semi-estructurades són: focalitzada, entrevista semi-estandarditzada, entrevista centrada en el problema i entrevista especialitzada. D'acord amb l'Objecte del treball, l'entrevista que es considera més pertinent és *l'entrevista a experts o especialitzada*. Aquesta tipologia té per objectiu conèixer quina és l'opinió d'un expert respecte d'una problemàtica determinada. Donat que la selecció dels candidats es fa en funció de la seva activitat laboral o branca professional, es procurarà escollir diferents perfils d'autories que tenen una relació directa o indirecta amb el tema. (Blasco Hernández i Otero García, 2009). Per a destriar quins són els professionals o acadèmics que poden aportar el seu coneixement per a la consecució del seu treball, cal saber si realment són experteses en el tema.

D'aquesta manera, s'han realitzat entrevistes a 5 persones procedents de tres branques professionals diferents totes elles connectades amb l'àmbit de la comunicació. Dos professors i investigadors universitaris, un membre d'una autoritat reguladora i dos periodistes freelance en actiu.

En primer lloc, s'ha entrevistat a en Santiago Giraldo, Llicenciat en Ciències Polítiques per la Universitat de Colòmbia i Doctor en Comunicació i Periodisme per la Universitat Autònoma de Barcelona. Actualment és investigador, professor i coordinador del Màster Internacional en Comunicació i Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona. Santiago Giraldo ha escrit un llibre anomenat "*Més enllà de Twiter*" que descriu les característiques dels nous moviments socials generat a la Xarxa i a través de quins mecanismes, a partir d'accions estratègiques aquestes poden ser transcendents per aconseguir uns objectius específics.

El segon entrevistat és Antoni Castel, llicenciat en Història per la Universitat de Barcelona i Doctor en Ciències de la Comunicació per la Universitat Autònoma de Barcelona. Castel és membre fundador del Centre d'Estudis Africans de Barcelona i consultor a diverses Agències de Cooperació. Les seves línies d'investigació cabdals han estat centrades en els nous actors internacionals d'Àfrica i els mitjans de comunicació així com els conflictes i els processos de reconciliació a l'Àfrica.

L'expert de l'autoritat reguladora que ha accedit a participar en aquest treball és en Salvador Alsius, actualment Vicepresident del Consell Audiovisual de Catalunya i professor de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona. Alsius és llicenciat en Sociologia, Ciències de la Informació i Doctor en periodisme. Amb una dilatada trajectòriaprofessional a diferents mitjans de comunicació també s'ha dedicat a la docència i la investigació.

De fet, les seves principals línies de recerca són la convergència de redaccions i l'ètica periodística. Aquesta darrera línia d'investigació interessa especialment per al desenvolupament del treball ja que molts dels criteris que s'han triat per a fer l'anàlisi de contingut han estat extrets del seu llibre *Codis ètics del Periodisme Televisiu*.

La quarta entrevistada, Lali Sandiumenge és periodista especialitzada en informació internacional i ha passat gran part de la seva trajectòria professional a Lima, Brussel·les, Rabat i El Caire. Sandiumenge va viure i descobrir el món dels blogs quan l'any 2004 va marxar a viure a El Caire i es va interessar en les noves formes d'activisme digital que s'estaven produint a la regió àrab. De les seves vivències a El Caire l'any 2012 va escriure *Guerrillers del Teclat*.

El darrer entrevistat ha estat José Manuel López, fotoperiodista de Guerra. López va treballar a *Crònica de Lleó* fins l'any 2009, i a partir de llavors va començar a viatjar arreu del món per a guanyar-se la vida com a periodista freelance. Ha estat a l'Afganistan, l'Iraq, Palestina, Iran, Kosovo, Haití, Guatemala, Veneçuela, Sudan del Sud i Síria. Després de l'inici de les Revoltes Àrabs ha viatjat a Síria quatre vegades per a fotografiar i documentar la sagnant guerra civil.

4. MARC TEÒRIC

4.1 CONTEXT POLÍTIC, SOCIAL, ECONÒMIC I COMUNICATIU D'EGIPTE I TUNÍSIA

4.1.1 TUNÍSIA

Tunísia és una República independent semi presidencialista situada al nord d'Àfrica es constituí com a tal l'any 1957 quan aconseguí la independència de França.

4.1.1.1 CONTEXT POLÍTIC

Des de l'any 1987 fins a l'any 2011 va estar presidida per Ben Ali, un dictador que ostentava el càrrec a costa d'un cop d'estat. Encara que el país es vanagloriava de gaudir d'un règim multi partidista, en la pràctica l'oposició política era inexistentment i era acceptat a escala internacional. Emperò, la crisi econòmica de l'any 2008 va agreujar diversos problemes estructurals que arrossegava el país, accentuant-ne la pobresa i la riquesa de les elits que estaven al poder. (Martin, 2011; Jelloun, 2011)

Els disturbis que van començar el 17 de desembre del 2010 arran de la immolació de Mohamed Bouazizi van motivar la reunícia el 14 de gener de Ben Ali. Les mobilitzacions multitudinàries arreu de tot el país durant els següents mesos es van traduir en la legalització dels partits polítics i la celebració de les primeres eleccions lliures a una Assemblea constituent. A tall de resum, l'assemblea quedà clarament dividida entre el partit de caràcter islamista Ennahda, els partits laics del Congrés de la República, Ettakatol (socialdemòcrata) i el partit republicà. En aquell moment, l'assemblea va nomenar un membre del partit Ettakatol President del govern adoptant una Constitució provisional. Per altra banda, el primer ministre va ser Hamadi Jebali, al qual se li va encomenar la missió d'organitzar un govern provisional en coalició amb els altres tres partits. (Martínez Fuentes, 2015)

Després de les revoltes de l'any 2011, es van succeir diferents convocatòries de protestes. Tanmateix, l'any 2013 el líder laic d'esquerres fou assassinat i com a conseqüència la Unió General de Treballadors Tunisians va convocar una vaga i va demanar la dimissió del president Jebali. Més endavant, l'any 2014 es va aprovar la nova Constitució de Tunísia. Es pot dir que la primavera àrab a Tunísia ha desembocat gairebé en un lustre de protestes que encara perduren. (Westaly, 2013)

En l'actualitat el President del país és Beji Caïd Essebsi escollit l'any 2014. Essebsi forma part del partit Nidaa Tounes, un partit format l'any 2012 a partir d'exmembres de l'Agrupació Constitucional Democràtica. (El Partit de Ben Ali). Per altra banda, el primer ministre del país és Youssef Chahed, qui pertany al mateix partit que el President de la República. (Martínez Fuentes, 2015)

4.1.1.2 CONTEXT SOCIOECONÒMIC

Tradicionalment, l'economia de Tunísia ha estat basada en les exportacions de les quals el 80% es destinen a la Unió Europea, a la inversió estrangera i al turisme. “El liberalisme econòmic que va practicar Tunísia en les darreres dècades produïa un creixement anual del Producte interior brut del 4% al 5%.” (Chérif, 2012, p. 46). Tot i ser unes dades satisfactòries, la corrupció institucional de la dictadura i l'augment de les taxes d'atur, entre altres factors, van crear grans bosses de pobresa que finalment foren les causants del derrocament de Ben Ali. (Ben Jelloun, 2011)

En l'actualitat, Tunísia es troba en una situació força complicada a causa dels atacs jihadistes produïts durant l'any 2015. L'impacte econòmic del clima de violència ha colpejat el turisme i tot i que el govern havia sabut fer front al dèficit, reduir l'atur, millorar el sistema financer i reduir les desigualtats del país, “ara s'enfronta a una desacceleració del creixement del Producte Interior Brut en menys d'un 1%”. (Albarracín, 2015, p. 54)

4.1.1.3 CONTEXT COMUNICATIU

Abans de les revoltes produïdes amb motiu de la immolació de Mohammed Bouazizi, el paisatge mediàtic de Tunísia estava subjugat al poder polític. Encara que hi havia un Ministeri de Comunicació, no hi havia pluralisme ni existien mitjans independents. (Chouikha, 2011 ; Lali Sandiümengé, entrevista personal, 9 de maig de 2017)

En un informe elaborat per la Organització de Nacions Unides per la Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO) sobre els desenvolupament de mitjans a Tunísia, “els mitjans de comunicació estaven dominats pel govern de Ben Ali com és el cas de La presse, Essahafa, La Renouveau i el Horria”. (Assessment of Media Development in Tunisia, 2012, p.16).

L'informe apunta que “si bé les publicacions pro-Ben Ali rebien un tracte especial i diferencial quant a producció i distribució, els mitjans de l'oposició es trobaven marginats i rebien molt poca visibilitat.” (Assessment of Media Development in Tunísia, p.16) A més, no se'ls hi renovava les llicències publicitàries i no se'ls trobava als quioscos, per la qual cosa, només eren comprats pels activistes que tenien interès a llegir-los. (Assessment of Media Development in Tunisia, 2012)

En segon lloc, els mitjans de radiodifusió també es trobaven dominats pel règim de Ben Ali. Així mateix, les televisions TV7 i Tunísia 21 a banda de quatre ràdios nacionals i cinc regionals constituïen els portaveus propagandístics del règim. Com també passava a Egipte, el govern només concedia llicències a les televisions privades amb la condició que fossin via satèl·lit ja que el grau d'accés de la població era menor. En concret, hi havia dos canals de televisió privada i quatre ràdios privades que depenien del règim i no gaudien d'independència editorial. Això no obstant, en el moment en què va caure Ben Ali, “els mitjans de comunicació tradicionals van afanyar-se a canviar la seva línia editorial per a convertir-se en representants de l'opinió pública.” (Assessment of Media Development in Tunisia, 2012, p. 16)

En particular, es va destituir al director general de les televisions públiques tunisianes, es va canviar la programació i es van començar a introduir nous punts de vista sobre el panorama polític. Pel que fa a les televisions privades, es produí un canvi radical i de la mateixa manera que en temps de Ben Ali l'havien mostrat suport, “el nou context sociopolític va fer-les alinear-se amb l'ideari revolucionari”.(Assessment of MediaDevelopment in Tunisia, 2012, p. 16).

En aquells moments, es produí l'eliminació de la fèrria legislació que s'encarregava de controlar els mitjans de comunicació i Internet. A causa de la supressió del Ministeri de comunicació, es comenta que “la professió periodística va trobar-se sense les eines necessàries per afrontar els nous processos polítics, socials econòmics i amb un perany deontològic davant la inexistència d'un codi ètic en el qual recolzar-s'hi”. (Chouikha, 2011,p. 2)

Al març de l'any 2011, tan sols dos mesos després de la caiguda del govern de Ben Ali, es va crear *la Instància Nacional per a la Reforma de la Informació i la Comunicació* (INRIC) una entitat pública que s'encarregà d'elaborar dues lleis. Per una banda, el decret referent a la llibertat de premsa escrita i digital (decret 115) i per l'altra el decret relacionat amb la llibertat de comunicació audiovisual i la creació de l'Alta Autoritat per a la Comunicació Audiovisual. (AACA). “Tan sols un dels dos decrets es va portar a la pràctica quan el 2013 es va constituir l'autoritat reguladora de l'audiovisual de Tunísia” (Pérez Beltran, García Marín, 2015, pp. 78-79)

Per bé que l'aprovació de la constitució l'any 2014 i les propostes referents al nou escenari comunicatiu eren fites que afavorien l'obertura i el pluralisme polític del país, a diferents articles s'ha suggerit que les lleis sobre l'audiovisual encara avui són molt fràgils, ja que poden ser interpretades de diferents maneres especialment, pels objectius partidistes i pel poder judicial. (Pérez Beltran, García Marín, 2015). L'informe anual de Reporters sense fronteres (2015) exposa que la situació en la qual es troben els periodistes actualment és de certa vulnerabilitat perquè aquells que es manifesten contraris als plantejaments del govern són detinguts i els mitjans opositors resten sotmesos a pressions constants per part de les autoritats.

4.1.2 EGIPTE

Egipte és una República Àrab situada al nord-est d'Àfrica que aconseguí la independència d'Anglaterra l'any 1953 i es va constituir com a República Semi-presidencialista.

4.1.2.1 CONTEXT POLÍTIC

El 25 de gener de 2011, joves d'arreu d'Egipte van mobilitzar-se el dia Nacional de la Política en pro del canvi a un sistema democràtic i de més drets per a la ciutadania i després d'11 dies de protestes continuades, l'11 de febrer de 2011 Hosni Mubarak va caure del poder després de 30 anys en exercici amb un poder, cada vegada més autoritari, repressiu tant a escala econòmica com en l'àmbit social. (Awad, 2011 ; Lali Sandiumenge, entrevista personal, 9 de maig de 2017)

Més endavant, l'any 2012 es van produir les primeres eleccions democràtiques de la històrica d'Egipte en les quals guanyà Mohammed Morsi, de caràcter islamista moderat, davant del General Shaqif, que havia estat ex-primer ministre de Mubarak.

Altrament, donat que Morsi havia tornat a aclaparar tots els poders, es va produir un cop militar conduït pel general Al Sisi que va instaurar de nou un model polític autoritari i va prohibir la participació en la vida política dels Germans Musulmans, el partit de Morsi. L'any 2014 es va redactar una nova constitució en la qual "l'islam segueix essent la religió de l'estat i la Sharia s'ha mantingut en el text". (Jelloun, 2014, p. 161).

4.1.2.2 CONTEXT SOCIOECONÒMIC

El Turisme és la principal font econòmica del país però els diversos atemptats produïts en els últims anys i els disturbis han fet que els estrangers davant la inseguretat no visitin el país. Per altra banda, "les oligarquies del país controlen el 25% de l'economia d'Egipte i l'Exèrcit és l'encarregat de dirigir l'economia de 29 províncies". (Jelloun, 2014, p.162). Un dels indicadors principals que cal palesar és que entorn el 27,8% de la població es troba sota el llindar de pobresa nacional i la taxa d'atur se situa en un 15,5%. (Banc Mundial, 2016)

4.1.2.3 CONTEXT COMUNICATIU

Els mitjans de comunicació egipcis s'han caracteritzat, de manera semblant a Tunísia, per la ingerència política en la difusió i el control dels continguts. És a dir, el govern de Mubarak durant els 30 anys que va governar va exercir el monopoli de la impressió, la distribució i la publicitat, de manera que, "tota la comunicació estava supervisada pel Consell Suprem de Premsa". (Castro Méndez, 2014, p. 57).

Quant a la legislació, en primer lloc, la dictadura de El-Sadat i després, Mubarak varen aprovar les lleis 76/1970 i 96/1996. Mentre que la primera era relativa al marc normatiu del Sindicat de Periodistes, l'aprovada l'any 1996 s'encarregava d'organitzar l'exercici periodístic i la llibertat de premsa. Donat que la llibertat d'expressió era monopoli de l'estat i es reprimia qualsevol força opositora, l'any 2006 es van incorporar diversos articles al codi penal com la llei 174/2006 que punien als periodistes que poguessin "perjudicar la pau o la seguretat nacional". (Castro Méndez, 2014, p. 61).

Per bé que els nous mitjans de comunicació i la televisió via satèl·lit, com veurem més endavant, van generar una escletxa en el tancament comunicatiu històric d'Egipte, en l'actualitat el govern controla de nou i aplica una fèrria censura a qualsevol mitjà opositor. A més, recentment que diversos periodistes han estat empresonats entre els quals hi ha el director del Sindicat de Premsa d'Egipte. Aquestes actes responen a la necessitat del govern de silenciar qualsevol opinió divergent per a reforçar el control del poder del país. (RSF, 2016)

A còpia del que s'ha comentat anteriorment, l'ecosistema de mitjans egipci ha estat tradicionalment vinculat al govern, és a dir, que l'estat ha tingut control sobre la premsa escrita, la televisió i les agències de mitjans.

Pel que fa a la premsa escrita, els tres diaris oficials més antics *The Pyramids*, *The News* i *The Liberation House* es troben sota ordres governamentals.

En l'àmbit comunicatiu, el país també disposa d'una Agència de notícies que abasteix tot de l'Est mitjà. Tots els mitjans anteriorment anomenats es controlen i se censuren des del Consell de la Shura, un organisme estatal que disposa del control de la llibertat d'expressió i s'encarrega d'anomenar als editors en cap. Donat que els mitjans estatals no gaudien de cap credibilitat per part de la ciutadania, la revolució de l'any 2011 obrí un nou escenari comunicatiu per a nous actors privats, xarxes socials i Internet. (Assessment of Media Development in Egypt, 2013)

Quant als operadors de radiodifusió terrestre cal esmentar que en la mateixa línia que els diaris, es tracta de nou de monopoli estatal establert l'any 1979 i sotmès a l'última modificació l'any 1989. La radiodifusió estatal és gestionada per la Unió Egípcia de Ràdio i de Televisió. Aquesta entitat gestionava dues estacions terrestres nacionals anomenades canals 1 i 2, sis canals terrestres locals i tres canals via satèl·lit. L'any 2001 es va concedir per primera vegada una llicència a un operador privat que només es trobava disponible a través de satèl·lit o cable. Després de la revolució, s'ha produït un creixement pel que fa a nous canals de comunicació. Concretament, han entrat a operar 15 nous canals com per exemple la Xarxa CBC, Al Nahar, 25 channel, canal de Tahrir, Modern Horeya, Rotana Massreya, Misr 25, un gestionat pels Germans Musulmans i Al-Masry. (Assessment of Media Development in Egypt, 2013)

L'informe d'avaluació dels mitjans de comunicació a Egipte també va encarregar-se d'estudiar i emetre la seva visió sobre el rol que havien jugat les Xarxes Socials durant la revolució egípcia. En aquest sentit, l'informe no nega el rol que hi van jugar en termes de convocatòria de protestes ciutadanes però creu que no va fer-se un ús correcte de les Xarxes Socials per a transmetre informació.

Tal com exposa l'informe elaborat per la UNESCO (2013) sobre el desenvolupament del sistema comunicatiu a Egipte:

"However, the dissemination of news, current affairs and other sorts of public interest information over the Internet and other communications technologies was relatively under-developed in Egypt, although it is certainly strongly now." (Assessment of Media Development in Egypt, 2013, p.13)

En aquesta línia, es recullen les diferents aportacions de la blogosfera egípcia durant el període revolucionari i s'afegeix que els ciutadans van mostrar-se tan propers a les xarxes socials per les noves formes de comunicar i perquè per primera vegada, aparentment, les xarxes socials no es trobaven sotmeses als interessos del govern o de les grans corporacions. (Assessment of Media Development in Egypt, 2013)

4.1.2 APARICIÓ DE NOUS OPERADORS PRIVATS: LA CREACIÓ D'AL-JAZEERA

El canvi de paradigma per a diferents autors va produir-se amb l'aparició l'any 1996 d'Al-Jazeera (Khamis, 2013). En relació al paper d'Al-Jazeera diu que la importància històrica d'aquest nou actor privat es deu al fet que es pretenia "*augmentar el sostre de llibertat, establir una indústria de televisió àrab i oferir un model a seguir a la resta*". (Hroub, 2011, p.22).

Tot i que la cadena de televisió panarabista era de propietat catàr, aquesta oferia continguts innovadors i per primera vegada incorporava al relat informatiu veus polítiques dissidents als diferents règims àrabs amb la qual cosa, ràpidament es convertí en un mitjà de reconeixement internacional. (Hroub, 2011)

El fet més destacable d'Al-Jazeera és que es va oferir una cobertura mediàtica a través d'una xarxa de corresponsals molt abasta, trencant amb el flux informatiu nord-sud tradicional. Després de la seva creació, es va produir una gran proliferació de canals de televisió privats arribant a saturar les radiofreqüències de la regió. A la creació de plataformes de televisió satèl·lit se li ha atribuït "la capacitat de construir una esfera pública regional". (Hroub, 2011, p.23).

El problema d'atribuir-li aquesta capacitat al paper de la televisió àrab està condicionat per dos factors. Per una banda, no es tenen en compte les taxes de penetració de la televisió via satèl·lit i per altra banda, com apunta l'autor, els mitjans de comunicació panàrabs incrementen el pluralisme polític i inclouen veus dissidents però els temes que es discuteixen no prosperen i en darrer terme, no repercuteixen en un canvi polític real més democràtic. (Hroub, 2011).

4.1.3 PENETRACIÓ D'INTERNET A LA REGIÓ

Els règims autoritaris àrabs de llavors ençà la seva independència dels països colonitzadors s'han caracteritzat per tindre sota domini estatal totes les Xarxes de Comunicació. Aquest control es deu a la necessitat de mantenir la població desinformada, allunyant els ciutadans dels debats polítics intrínsecs de cada país. (Khamis, 2013)

Els mitjans de comunicació de la regió àrab van veure's immersos en un canvi de paradigma amb l'arribada d'Internet i de la televisió per satèl·lit. Amb tot, les economies àrabs no podien fer front a les inversions en infraestructures que es requerien per abastir la població de les Noves Tecnologies de la Informació i de la Comunicació. (Khamis i Sisler, 2010; Abdulla, 2007)

El començament del nou mil·lenni, segons sembla, tampoc va suposar un gran canvi. L'any 2003 un periodista de el Diari El País, Javier Martín, escrivia: "al ciutadà àrab li resulta força més fàcil connectar-se a Internet que disposar d'un ordinador per a comunicar-se. I disposar d'Internetja era força difícil de per sí. (Martín, 2003) Les condicions socioeconòmiques dels ciutadans àrabs en general no els permetien fer-se amb ordinadors d'ús personal. Per aquest motiu, es va popularitzar arreu de la regió l'ús

dels cibercafès, els únics llocs on la gent podia connectar-se a la Xarxa. (Lali Sandiumenge, comunicació personal, 9 de maig de 2017)

En aquell moment, Internet va començar a ser utilitzada per ciber-activistes que a través dels seus blogs criticaven els governs dictatorials i la censura. No obstant això, tot i que molts governs estaven rebent per primera vegada crítiques obertes per part dels seus ciutadans, s'esforçaven a implantar Internet i oferir recursos per a posar a l'abast de tothom un ordinador. Per exemple, a Tunísia l'any 2002 ja havia implantat la xarxa d'Internet a les escoles públiques i l'havia posat a l'abast dels cibercafès. (Martín, 2003)

Aquest doble fenomen resulta paradigmàtic perquè mentre les dictadures rebien una massa de crítiques a través de la Xarxa, volien fomentar l'accessibilitat a Internet i fer-lo arribar a diferents sectors de la societat. Aquest procés podria ser explicat perquè es creia fermament que Internet "afavoriria i estimularia les seves economies". (Khamis i Sisler, 2010, p.280)

Les dades que ens ofereix el Banc Mundial (2016) revelen que Internet no arriba a l'Orient Mitjà i al Nord d'Àfrica fins a l'any 1997, moment en el qual només hi tenien accés 0,1% de cada 100 persones. La penetració d'Internet a la regió ha anat augmentat durant la darrera dècada, sobretot entre els anys 2008 i 2012, lustre en el qual es passa de 18,2 a 30 usuaris d'Internet per cada 100 habitants. Es tracta d'un augment d'11,8 punts en tan sols 5 anys. Resulta encara més significatiu el nombre d'abonaments a telèfons mòbils a la regió que recull el banc de dades del Banc Mundial i que s'adjunta a l'Annex. Si bé l'any 1997 per cada 100 habitants només disposaven de mòbil en termes relatius 7,2 persones, després de les revoltes àrabs, l'any 2012 a la regió de mitjana en tenien 122,5 per cada 100. Per consegüent, es tracta d'un creixement exponencial que podria l'explosió informativa produïda a les Xarxes Socials durant el decurs de l'any 2011.

L'arribada d'Internet a la regió i la introducció dels canals de televisió per satèl·lit són dos factors que van alterar les dictadures de la regió i que van obrir una escletxa informativa en la qual de manera progressiva van anar incorporant-se diferents punts de vista "amenaçadors" per l'estabilitat dels governs. (Khamis, 2013, p.59)

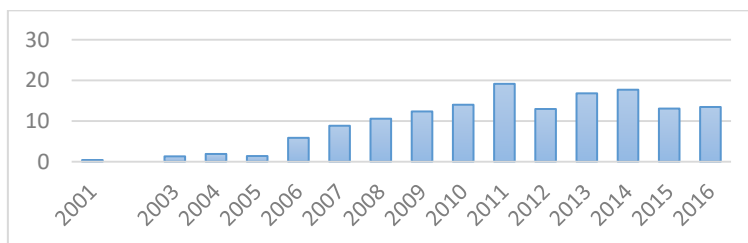
En el cas de la regió àrab, el nou escenari 2.0 va fer possible la comunicació i interacció entre usuaris en un escenari de control comunicatiu. (Khamis, 2013). Per bé que les taxes de penetracions foren baixes des de l'inici del nou mil·lenni, la Guerra d'Iraq és el moment en què els bloguers àrabs començaren a sabotejar el discurs dels règims oferint una visió alternativa a l'oficial. (Hamdy, 2009)

Els joves bloguers àrabs eren ciutadans amb una situació socioeconòmica favorable els continguts dels quals escrivien eren els propis d'elits occidentalitzades i liberals de la regió que, a més, escrivien als seus blogs en anglès per a una major llibertat d'expressió. Per altra banda, es calcula que l'any 2006 hi havia 40.000 blogs en àrab, que "gràcies a l'avenç de les noves tecnologies van començar a escriure els continguts en la seva pròpia llengua fent arribar el seu missatge a un sector de l'audiència més extens i de caràcter domèstic". (Hamdy, 2009, p.92).

Durant la primera dècada de l'inici del segle XX els bloguers, de manera general, no van ser restringits arreu de la regió i podien publicar lliurement les seves opinions. No obstant això, els països que formen part de l'objecte d'estudi (Tunísia i Egipte) sí que van aplicar sancions a alguns bloguers, de manera que, en un context en el qual no hi havia lleis que abordessin l'activitat a la Xarxa, aquests estats van decidir punir els bloguers per la via penal. (Lali Sandiumenge, comunicació personal, 9 de maig de 2017)

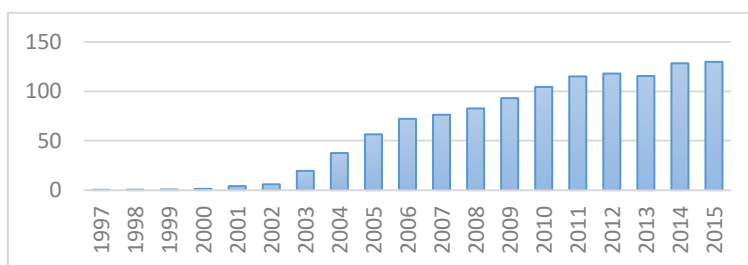
En l'actualitat, les taxes de penetració d'Internet al món àrab continuen essent baixes. Les últimes dades que el Banc Mundial proporciona són de l'Any 2015 en la qual, el conjunt de països de l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica 43 de cada 100 persones hi tenen accés. Tot i que les taxes de penetració continuen sent baixes en l'actualitat, l'arribada d'Internet és important perquè es desafia la censura dels mitjans de comunicació estatals i per l'altra, explica perquè els usuaris d'Internet van ser capaços de provocar un cismepolític que desestabilitzà la geopolítica de la regió. (Khamis, 2013)

4.1.3.1 – PENETRACIÓ D'INTERNET A TUNÍSIA

Taula 4. Servidors d'Internet segurs a Tunísia. Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Banc Mundial. (2016)

Les dades que ens proporciona el Banc Mundial, L'Unió Internacional de Telecomunicacions i Internet World Stats evidencien l'evolució de la penetració d'Internet a Tunísia. Per una banda, ens trobem amb què respecte dels Servidors d'Internet segurs l'any 2011 només hi havia un 0,1 per cada milió de persones. Aquestes xifres al llarg del temps han anat augmentant de manera progressiva. El gràfic també ens mostra que en l'actualitat la xifra ha tornat a disminuir i que només hi han 13,45 servidors segurs per cada milió de persones.

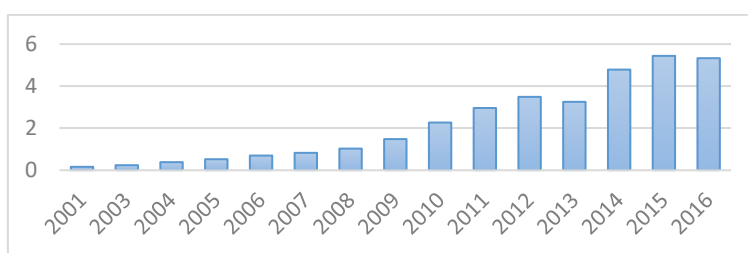
Taula 5. Evolució penetració de la telefonia mòbil a Tunísia. Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Banc Mundial. (2016)

Pel que fa a la penetració dels telèfons mòbils, podem observar que d'ençà l'any 1998 els abonats a telèfons mòbils han passat de 0,4 per cada 100 habitants a 129,9 l'any 2010. Pel que fa a les línies telefòniques, no hi ha hagut pràcticament creixement i s'han mantingut estables durant el temps. Per l'objecte d'estudi la dada més rellevant és

l'evolució dels usuaris d'Internet, ja que de nou, en tan sols 15 anys, passem d'un escenari en el fet que el 0,1% de la població té hi té accés a un 48,5% l'any 2015, -un percentatge lleugerament superior a la dada mitjana dels països del nord d'Àfrica i de l'Orient Mitjà-.

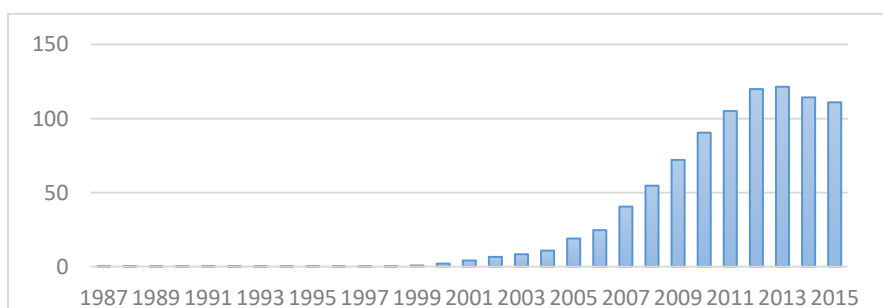
Tunísia és el país àrab que al llarg del temps ha elaborat més reformes en el camp de les telecomunicacions per a facilitar l'accés a Internet dels seus ciutadans. No en va, encara que sobretot des l'any 2005 s'observa que s'ha incrementat el nombre de persones que fan servir la xarxa, en termes totals (que s'adjunten a l'annex) el nombre de subscripcions a banda ampla no ha augmentat i es registra un índex d'esclletxa digital força elevat.

4.1.3.2 – PENETRACIÓ INTERNET A EGIPTO

Taula 6. Nombre de servidors segurs per cada milió de persones a Egipte. Font: Gràfic d'elaboració pròpia a partir de dades del Banc Mundial. (2016)

Pel que fa a l'evolució de la penetració d'Internet a Egipte quant a Servidors d'Internet l'any 2001 només hi havia disponible 0,1 servidors per cada milió de persones. (Banc Mundial, 2016). Les xifres però, no han augmentat massa al llarg del temps i en l'actualitat només hi ha disponibles 5,3 servidors d'Internet per cada milió de persones. El fet que la proporció de servidors d'Internet només hagi incrementat un 5,2% en 15 anys palesa que en la mesura que no hi ha servidors d'Internet que garanteixin l'encriptació de les transaccions (diners, missatges) a través d'Internet fa vulnerables als seus ciutadans doncs, es poden trobar amb manca de llibertat a l'hora de navegar per la xarxa i per altra banda, poden veure com el govern pren represàlies segons certs tipus d'activitats activismes.

Taula 7. Evolució penetració de telefononia mòbil a Egipte. Font: Gràfic d'elaboració pròpia a partir de dades del Banc Mundial

De manera resumida, en el cas egipci, ens trobem amb què en poc més de 15 anys el nombre d'abonaments a telèfons mòbils han passat de 100.000 l'any 1999 a gairebé 94

milions en l'actualitat. Això vol dir que tal com reflecteix el gràfic, en l'actualitat hi ha 140 telèfons mòbils per cada 100 habitants.

L'altre dada rellevant que es destaca al gràfic és que, per bé que el nombre de servidors a Internet encara és força reduït, respecte a dades de 1998 hi havia només un 0,1% de la població que hi tenia accés mentre que l'any 2015 hi tenia accés 35,9% de la població. Es tracta d'un creixement força remarcable, tot i que aquest percentatge evidencia que encara avui Internet només ha arribat a només a un terç de la població.

Com ja s'ha comentat a la introducció, la creació d'una blogosfera àrab durant la primera dècada del nou segle no va ser ben vista pel govern. Amb tot, el govern va impulsar i donar suport a iniciatives per a implantarles TIC a la societat. Així doncs, l'any 1999, “es va formar el Ministeri de Comunicació i Tecnologia i es va liberalitzar la indústria de les TIC, permetent l'entrada de la inversió estrangera al país”. (Hamdy, 2009, p.94)

El govern també va introduir el concepte d'accés lliure a Internet, va abaixar les taxes per a la compra d'ordinadors, etc. Malgrat la implementació de l'accés a Internet a escala nacional, el règim mai va preveure que l'activisme dissident podria aprofitar Internet com a arma política i quan van començar a produir-se les primeres queixes, es va voler reprimir i intimidar als bloggers àrabs. Tot i això, el número de blocaires era incipient i no tenia prou potència com per fer caure el govern. (Hamdy, 2009; Lali Sandiumenge, comunicació personal, 9 de maig de 2017)

4.1.4 EL NOU PARADIGMA COMUNICATIU DURANT LES PRIMAVERES ÀRABS: LES XARXES SOCIALS

Durant les Primaveres Àrabs produïdes l'any 2011, Al-Jazeera i les Xarxes Socials prengueren un paper molt rellevant recollint les imatges i vídeos elaborades pels ciutadans per a construir el relat informatiu. De fet, es comenta que si els fets que van explicar-se a les Xarxes no haguerentingut cobertura mediàtica a la televisió, hagueren passat despercebuts per una bona part de la població. (Giraldo, 2015)

Aquest plantejament reforça l'argument que es basa a explicar que els diferents governs entraren en col·lapse quan tan Xarxes Socials com diverses cadenes de televisió elaboraren una cobertura molt dura i crítica amb el que succeïa especialment a Egipte i Tunísia. (Hroub, 2014)

La Primavera àrab del 2011 enceta una nova etapa en què mitjans tradicionals i socials mantindran una relació radicalment diferent de la de les passades dècades. Hroub (2014) creu que “l'activisme via xarxes i la televisió va permetre cobrir els esdeveniments que van succeir en àrees on els mitjans estatals no hi estaven presents i aconseguir escapar del control i de la repressió governamental.” (p.314)

Cal afegir, que Hroub estableix 5 característiques definitòries per a la relació que es va establir entre televisions àrabs i xarxes socials. Aquestes són “la complementarietat funcional, la capacitat de mobilitzar, la incontroblitat, la inclusivitat i la compatibilitat”. (Hroub, 2015, p.315)

En primer lloc, la complementarietat funcional es basa en una relació de reciprocitat en què els ciutadans envien materials audiovisuals i Al-Jazeera els emprava per a fer bolets informatius continus sobre el que estava succeint. En segon lloc, la capacitat de mobilitzar es deu al fet que els Smartphones van permetre oferir immediatesa al relat informatiu, evitant així desplegar equips de televisió sobre el terreny. Com a conseqüència, Al-Jazeera aconseguia abaratir els costos de desplaçament.

La tercera característica corresponent a la in-controlabilitat es refereix al fet que els estats no van ser capaços de reprimir les mobilitzacions com abans de l'arribada dels Smartphones i d'Internet feien de manera sistemàtica contra periodistes. Per últim, mentre la inclusivitat està relacionada amb la possibilitat dels joves d'arribar a zones del conflicte on la televisió no hi pot arribar, la compatibilitat té a veure amb què el tipus de material disponible, encara que de menys qualitat, els servia per a complementar el relat informatiu. (Hroub, 2015).

En un altre ordre de coses, l'escola de govern de Dubai l'any 2012 va publicar un dossier d'estadístiques en les quals es reflexionava sobre el poder les Xarxes Socials durant les Primaveres Àrabs. El dossier recull que a la regió àrab el nombre total d'usuaris després de les revoltes era de gairebé 38 milions. I més concretament, a Twitter el nombre d'usuaris actius se situaven entorn els 650.000 usuaris. Crida l'atenció que el nombre d'usuaris actius a Egipte entre l'1 de gener i l'1 de març no superés els 150.000 usuaris i a Tunísia rondés els 55.000 usuaris. (Arab Media Report, 2011)

El punt més destacable és que els trending topic coincideixen amb esdeveniments a les places àrabs que generaren un gran ressò nacional i internacional. Davant l'èxit mediàtic de les revoltes, el règim de Mubarak decidí tallar les comunicacions, i es produí una caiguda del 76% dels tuits diaris. Aquest fet va provocar encara més crispació social i va mobilitzar a les masses a través del boca a boca a sortir al carrer davant d'una nova mesura repressora. (Aouragh i Alexandre 2011).

Pot considerar-se el ciberactivisme una nova forma de fer periodisme ciutadà? Aquesta és la gran controvèrsia en l'àmbit acadèmic i sobre la que se n'ha reflexionat molt. Mentre Khanis (2013) i Howard (2011) diuen que sí que és possible el periodisme ciutadà en tant hi ha un gruix de persones que elaboren relats informatius diferents de l'imposat pels estats, hi ha altres autors que ho qüestionen i creuen que no podem emprar aquest terme, ja que no s'apliquen els criteris ètics als quals si que estan sotmesos els professionals de la informació. (Santiago Giraldo, comunicació personal, 18 de febrer de 2017)

Per altra banda, als nous mitjans de comunicació socials, també se'ls hi ha conferit la capacitat de promoure la participació ciutadana en la vida política de cada país per a construir un canvi social positiu. És a dir que, les Xarxes Socials foren catalitzadores de la protesta social i la van accelerar “omplint l'escaleta entre l'activisme polític en línia i fora de línia”. (Khamis i Vaughn, 2011, p. 10).

Tot i que l'activitat generada a les Xarxes Socials respon a una gran creativitat en el moment de la revolució, les societats encara avui resten sotmeses a llibertats

restringides i els fluxos comunicatius continuen essent govern-ciudadà. Emperò, es creu que l'arribada de les Xarxes Socials pot provocar canvis en els fluxos comunicatius, "atorgant al ciudadà noves formes d'apoderament" (Mourtada i Salem, 2012, p. 273)

La mirada optimista dels autors no coincideix amb altres veus crítiques de l'acadèmia. Es creu que una mobilització ciutadana que utilitza les Xarxes Socials per a organitzar-se no triomfarà sense un consens bàsic ni unes estratègies perfectament coordinades. (Santiago Giraldo, entrevista personal, 18 de febrer de 2017).

I més encara, si tenim present el que veurem més endavant sobre la teoria de la Sociologia del Poder elaborada per Izquierdo (2013), sembla que quan s'aconsegueix l'objectiu aparent, es produeix la desmobilització parcial de la protesta. Aquest fet queda palès amb l'enderrocament del govern de Mubarak. (p.13)

Per altra banda, Castells (2012) fa valdre que les mobilitzacions socials creades i coordinades a través de Facebook o Twitter es basen a fer que els individus siguin capaços de crear comunitats que comparteixin inquietuds i pors. Aquesta dinàmica els compromet de facto amb el moviment social en qüestió. Emperò, la sensació de pertinença a la comunitat no és l'única condició perquè la revolució triomfi, ja que, sense estratègia ni objectius, aquesta acabarà per desinflar-se. A més, cal veure si les Xarxes Socials són espais d'autèntica participació ciutadana o com apunta l'autor, a la realitat, poden arribar a provocar un efecte "placebo" envers la població. (Giraldo, 2015, p. 202)

En paraules de Giraldo (2015) " *Facebook no és res més que una caricatura del desastre d'una societat del control, domesticada i anestesiada. Però sobretot, alimentada amb el placebo perpetu d'una suposada obertura, transparència i participació a partir de l'accés a la societat de la infoxicació*" (p.202).

Aquest efecte pal·liatiu afectaria de manera particular en els sistemes àrabs perquè la sensació de llibertat d'expressió virtual pot acabar atenunant les demandes ciutadanes i alhora otorga via lliure per a que els règims amb brutalitat l'estat policial permanent i la seva manera d'operar. (Hroub, 2015)

Aouragh (2011) i Giraldo (2015) coincideixen en el fet que la base de la revolució en el cas Egipci no va ser el pilar fonamental sinó un mecanisme per a dinamitzar determinats segments de la població. Tot i que bona part de la literatura acadèmica i dels mitjans de comunicació s'han esforçat a explicar perquè la revolució va existir gràcies a Internet, el cert és que el que proposen ambdós autors no resulta gens desgavellat. "*Twitter o Facebook no representen tota la població, ni tan sols una part d'aquesta*". (Santiago Giraldo, comunicació personal, 18 de febrer de 2017).

A banda, també s'adverteix que la importància que se li confereixen a les Xarxes prové d'una mirada "ciber-optimista" que té per objectiu d'ençalsar el seu rol d'acord amb la premissa que aquestes dotaran la població d'eines necessàries per a que progressin i que tanmateix, els ciutadans aconseguixin un major grau de pluralisme democràtic sense intervenció internacional. (Khanis, 2012, 1158).

Nogensmenys, s'ha palès que l'arribada d'Internet no s'ha traduït en un canvi polític i que la fortalesa de la revolució ha estat substituïda per una desmobilització i polarització política. Conseqüentment, l'experiència demostra que "és més fàcil expulsar a un dictador que decidir que fer després" (Khanis, 2012. p. 1159)

No obstant això, s'insisteix a explicar que el ressò internacional durant les primeres setmanes de les revoltes no hagués estat possible sense l'activisme de base que va lluitar des de la primera dècada del segle XX i la importància informativa que mitjans i societat conferiren a les Xarxes Socials. Aquest fenomen va desestabilitzar els governs del nord d'Àfrica i de l'Orient mitjà. (Lali Sandiumenge, comunicació personal, 9 de maig de 2017)

4.2 LES REVOLTES ÀRABS EN CONTEXT

4.2.1 UNA APROXIMACIÓ A LA SOCIOLOGIA DEL PODER

El marc teòric d'aquest treball es nodrirà a partir de diverses teories, la primera de les quals s'anomena Sociologia del poder (2011 i 2013). Ferran Izquierdo és un dels autors que empra aquesta hipòtesi per a desenvolupar les dinàmiques politicosocials que s'han establert al llarg del darrer segle a diversos països àrabs. Els models de societat que predominen al món àrab són en essència "jerarquitzats" (Izquierdo, 2011, p. 14). Això vol dir que els lligams de poder s'estableixen entre elit i població i a més, varien en funció del moment històric que es viu. Les elits, per una banda, sempre es troben intentant aplegar el màxim nombre de cabals possible i la població, en termes generals, només reclamarà drets en moments de greus dificultats socials i econòmiques. (Izquierdo, 2011)

D'entrada, les relacions de poder són circulars i lineals. (Izquierdo, 2011, p. 14-15). Mentre que les circulars es produeixen quan hi ha una competició entre les elits per arreplegar poders i recursos, les lineals són protagonitzades per la ciutadania i es basen a exigir a les elits condicions de vida més òptimes. Aquest tipus de protestes no es produeixen de manera simultània sinó que succeeixen de manera independent en funció del moment socioeconòmic o polític per el qual transcorre la societat, com ara bé, "les *Revoltes del Pa al Marroc* produïdes als anys noranta o les *Primaveres àrabs* de l'any 2010-2011". (Brichs i Kemou, 2009, pp. 20-22)

Tot seguit cal destacar també que en els casos d'Egipte i de Tunísia, l'estructura social predominant s'anomena "*d'elits diversificades*". (Izquierdo, 2013, p. 13) Això vol dir que les elits primàries (les que es troben al poder) en determinades situacions no gaudeixen de prou autoritat per a represaliar la població de manera continuada, per tant, quan s'originen mobilitzacions ciutadanes aquestes de seguida s'enforteixen.

Per contra, afegim que l'enderrocament dels governs pot provocar un resultat malvat perquè l'activitat contestatària perdrà potència una vegada aconseguida aquesta fita. Per consegüent, la relació de poder lineal s'afeblirà i la lluita pel poder entre les elits tornaran a sotmetre la societat. (Izquierdo, 2013).

Emperò, caldrà analitzar com funciona l'inici de la relació de poder lineal per a poder entendre el que va passar entre el 2010 i el 2011. La immolació de Mohammed Buazzizi a Tunísia el 26 de desembre de 2010 va provocar una onada d'indignació que es va estendre arreu del país. Es va engegar, un procés anomenat “generació de consciència individual i col·lectiu” i es van organitzar manifestacions en contra del que li havia passat a aquell fruïter i alhora reclamant millors condicions de vida. La població, per consegüent esdevé un “actor social autònom i més encara, no té cap vincle de dependència a l'elit”. (Izquierdo, 2013, pp. 11-12).

Tunísia i Egipte va situar-se a l'avantguarda de l'organització en massa perquè els seus ciutadans va saber utilitzar Internet i més concretament les Xarxes Socials per a reclamar manifestacions. Les elits primàries repressores es van veure impossibilitades de localitzar i represaliar els autors de les crides ciutadanes i les manifestacions van escampar-se sense control arreu del país. És el que l'autor denomina com a “procés de mobilització” en què, les manifestacions s'organitzen en funció de la resposta que reben per part de les elits. “Les organitzacions socials i els mitjans de comunicació hi juguen un paper decisiu” (Izquierdo, 2013, p.10).

La tercera fase del procés es caracteritza per ser un “procés de discussió” en què hi participen tots els actors socials. (Izquierdo, 2013, p.11) És en aquest moment en què es fa una reflexió sobre si s'han aconseguit els objectius inicials de la protesta i sobre si s'ha de donar per acabada la protesta. Les elits primàries tindran una gran incidència i influència si aconsegueixen apoderar-se dels mitjans de comunicació i les xarxes socials. Es pretindrà, novament, per part de les elits, dur a terme una acumulació de poder, és a dir, que les relacions elit-societat tornin a esdevenir circulars. (Izquierdo, 2013).

L'interessant de la Teoria de la Sociologia del Poder vinculat a l'estudi de les Primaveres Àrabs és que, per primera vegada el que demana el moviment social no coincideix stricto sensu amb les reivindicacions històriques vinculades a reclames islamistes del món àrab. (Izquierdo, 2013). El que sí que tenen en comú Egipte i Tunísia és que les protestes van aconseguir enderrocar el president que fou rellevat per un govern buròcrata que va impedir l'ascens de les forces revolucionàries i se celebraren unes eleccions que conduïren al poder als islamistes. (Ibrahim, 2013). Encara que la caiguda del govern d'ambdós dictadors es va veure com un triomf ciutadà, es determina que aquest succés “va provocar la desactivació de la protesta ciutadana i es van reprendre les relacions de poder circulars.” (Izquierdo, 2013, p. 14-16).

Durant les onades democratitzadores de la dècada dels noranta al nord d'Àfrica, les reclames ciutadanes, anaven en conjunció amb els grups islamistes. Però el que es va demanar durant les Primaveres del 2010 i 2011 van ser bàsicament millors condicions de vida i tot tipus de proclames relacionades amb un major grau de democràcia. Per

tant, aquesta vegada islamisme i població anaven per camins ben diferents. En paraules d'Izquierdo, l'epicentre de les protestes va passar de "les mesquites a les places". (Izquierdo, 2013, p. 12).

I no només això, sinó que també, els activistes de base que van protagonitzar les protestes van ser joves alfabetitzats, graduats universitaris i professionals liberals relacionats amb el món de la informàtica i de les telecomunicacions. (Lali Sandiumenge, comunicació personal, 9 de maig de 2017). No obstant això, els grups islamistes van saber aprofitar-se'n del nou esclat revolucionari i després d'haver abandonat el discurs religiós radical, "van alinear-se de nou amb les demandes ciutadanes per a fer caure els governs autòcrates". (Izquierdo, 2013, p. 16).

Amb referència al procés de discussió al qual al·ludeix Izquierdo, els sectors islamistes van adquirir un paper protagonista, convertint-se en portaveus de les mobilitzacions ciutadanes. (Izquierdo, 2013). És a dir, la situació va canviar quan, els islamistes d'Enhad a Tunísia i els Germans Musulmans a Egipte van adoptar l'estratègia de comprometre's amb la democràcia demanant la millora de les condicions de vida de la població i deixant de costat el discurs religiós que els caracteritza. Per aquest fet, els moviments socials van veure disminuïda la seva influència perquè resultava altament difícil mantenir les revoltes durant un temps molt prolongat. (Ibrahim, 2013)

L'estratègia de les noves elits primàries no va ser pas la mateixa a Egipte que a Tunísia. Per una banda, a Egipte Ansar al Sunna al Muhamadiya i Al Dawa al Salafiya van demanar als seus fidels que durant les protestes romanguessin a casa i per l'altra, a Tunísia, els Salafistes van encapçalar les protestes als carrers des del primer instant. Els salafistes a Tunísia i Egipte adoptaren dues vies diferents, però com s'ha esmentat anteriorment, el resultat va ser el mateix donat que les forces islamistes acabaren al poder. (Ibrahim, 2013)

El motiu els moviments socials mai van arribar al poder es deu a que "les estratègies, la capacitat de convocatòria i els recursos que els diversos grups d'activistes tenien a l'abast els col·locaven en una posició d'inferioritat respecte les elits primàries" (Izquierdo, 2013, p. 18). És a saber, quan el processos de relacions lineals finalitzen es produeixen diversos tipus de relacions circulars entre elits primàries. En particular, tan a Egipte com a Tunísia l'islam polític i l'exèrcit s'han enfrontat per veure qui podia arreplegar de nou el poder. (Izquierdo, 2013)

4.2.2 ANÀLISI ESTAT ACTUAL

Des de l'any 2010 fins avui, l'Orient Mitjà i el Magreb ha estat una regió que ha sofert constants conflictes i s'ha transformat ràpidament. Les accions polítiques tan exteriors com les relacionades amb la política interna de cada país pretenen pal·liar qualsevol tipus d'amenaça i per tant, sovint, es confon la seguretat de país amb la perpetuació del règim del poder i s'intenta reprimir o represaliar qualsevol tipus d'amenaça. Aquest tipus d'accions també es poden fer "amb motiu d'esdevenir líder de la regió, per interessos

econòmics o bé per a gaudir de reconeixement de les potències internacionals”. (Amirah Fernández, 2015, p.279).

Els tres esdeveniments històrics que segons el seu parer són fonamentals per entendre la situació actual de la regió són “la invasió d'Iraq l'any 2003 per part dels EUA , les Primaveres àrabs i per últim la política exterior de l'administració Obama”.(Amirah Fernández, 2015, p.280). Així doncs, per una banda, ens trobem amb uns països que a causa d'una incertesa real o percebuda estan preparats per a contendir qualsevol tipus d'amenaça i per l'altra, uns esdeveniments històrics que han capgirat els equilibris tàctics de la zona. (Amirah Fernández, 2015).

Aquests dos fenòmens, han generat aliances convulses en les quals es barregen conflictes d'interessos. *"Les velles amistats i enemistats han estat substituïdes per aliances entre països amb interessos contradictoris que fan de l'entorn un espai volàtil"* (Amirah Fernández, 2015, p. 280)

L'espurna encesa per la immolació de Mohamed Bouazizi a Tunísia va estendre's per tot l'Orient Mitjà, de manera que, en pocs mesos va provocar manifestacions ciutadanes arreu i la caiguda de Ben Ali, Mubarak i Gadafi dictadors de Tunísia, d'Egipte i Líbia respectivament. La majoria de països àrabs, arran de les protestes que van produir-se durant el 2010 i 2011 han introduït reformes de major o menor grau. Més concretament, en referència als països d'estudi del present treball, tenim els exemples de dos països que han seguit completament diferents.

Per una banda, a Tunísia, l'any 2014 van produir-se unes eleccions democràtiques sorgides de la constitució més avançada dels països àrabs. El cas d'Egipte, per contra, se'ns presenta un marc radicalment diferent en què s'ha produït una forta polarització social i s'ha dut a terme un ús intensiu de la violència per part de l'exèrcit envers la seva població per a represaliar qualsevol protesta ciutadana. Així doncs, a Egipte el règim està controlat per l'exèrcit que procura erradicar qualsevol tipus d'oposició política, especialment aquella relacionada amb l'islam polític dels Germans Musulmans.(Amirah Fernández, 2015)

A més, de llavors ençà les revoltes s'han dut a terme anàlisis de la regió elaborats a partir de corrents teòriques obsoletes i l' statu quo establert a la regió no sembla estar disposat a escoltar les demandes de democràcia que es fan per part de la societat. Per últim, el factor que afecta en major grau al present treball és el que ateny a la relació entre els moviments de protesta i la presa de decisions. Havent-se produït mobilitzacions massives convocades via Internet, l'activisme polític àrab, per diversos motius, “no ha tingut continuïtat en la presa de decisions i no ha fet el salt de les xarxes a les institucions” (Amirah Fernández, 2015, p. 284)

4.3 CORRENTS TEÒRIQUES APLICADES A LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ

4.3.1 LA TEORIA FUNCIONALISTA DE LA COMUNICACIÓ

Les TIC (Tecnologies de la Informació i de la Comunicació) estan generant una nova forma de comunicar-se que l'acadèmia funcionalista interpreta com una revolució digital que ens permet possibilitats il·limitades de rebre i intercanviar informació. Negroponte (2000) creu els processos de digitalització comporten de facto "societats més lliures i desenvolupades".(p. 417-418). Aquest positivisme que es té en vers el rol que juguen les TIC està relacionat amb la Teoria de la Modernitat (Schramm, 1964) dels anys cinquanta-seixanta que pressuposa que les innovacions en el camp de la tecnologia de la comunicació són agents fonamentals del canvi social.

Deixant de banda les Teories de la Modernitat, el que ençalsa l'Acadèmia Funcionalista són aquells factors positius que poden aportar les tecnologies de la comunicació a la societat. Així doncs, aquestes són percebudes com instruments emancipadors perquè atorguen innovadores maneres de comunicar-se. Negroponte (2000) escriu que "les comunitats que interactuen a la xarxa poden ser determinants a l'hora de canviar els valors dels estats-nació".(p.418)

A banda, Scolari (2008) parla de diversos principis del nou escenari mediàtic que a parer meu poden ser útils per a comprendre els nous mitjans en contextos de revoltes ciutadanes. En primer lloc, els internautes deixen de ser espectadors passius i es converteixen en actors que participen i debaten entorn del conflicte. En paraules d'Scolari, els usuaris "naveguen en una xarxa hipertextual productora de continguts". Per altra banda, l'autor diu que ara l'important no són els mitjans a través d'on es transmeten les informacions, ja que els veritables protagonistes són els continguts. És a dir, "el mitjà passa a ser un element secundari". (p.77)

En segon lloc, els continguts són multimèdia. Tradicionalment, el text escrit, les fotografies i l'àudio eren àtoms independents i separats. Emperò, amb el sorgiment de les Xarxes Socials i els Nous Mitjans, els usuaris, per exemple, poden elaborar un tuit amb un text i un vídeo/foto. El nou escenari mediàtic també presenta la característica de la immediatesa i de l'abundància. A tall de resum, els internautes expliquen el que passa en temps real, el fet que propicia a través del "retuit" a Twitter o del "Compartir" a Facebook que els missatges puguin arribar a una audiència global de manera immediata. (Scolari, 2008)

Cal parar especialment l'atenció en què en els nous mitjans, "la figura del Gatekeeper desapareix".(Scolari, 2008, p.78). Per tant, en un context de mobilització social no hi ha cap aparell/institució que sigui autènticament capaç de filtrar les informacions que es transmeten per la Xarxa. Sobretot en els casos de Tunísia i Egipte com s'ha comentat anteriorment es venia d'una situació en què els mitjans de comunicació estaven fortament sotmesos al control estatal i a la censura. Emperò, amb l'aparició de les TIC els estats es van veure incapaços de trobar qui estava darrere de les mobilitzacions i a

més de represaliar els mitjans tradicionals van intentar en diversos moments intervenir a les Xarxes Socials per a aturar el que estava succeint sense control.

Per altra banda, també diu que l'escenari mediàtic actual propicia que les formes de distribució de la informació es democratitzin i el paradigma de la comunicació esdevingui "en xarxa". Per tant, hi ha dues noves formes d'accés a la informació generada a Internet. En primer lloc, diversos usuaris poden fer arribar informació a un punt concret i en segon lloc, els usuaris entre ells poden compartir informació, el que s'anomena de "*multipunt a multipunt*". (Scolari, 2008, pp.77-78).

Per acabar, la característica que per a mi resulta més important i interessant per al treball és que els nous mitjans i les TIC aporten no només informació sinó també coneixement. El que l'autor anomena "generació de coneixement" es basa en una aposta per la intel·ligència i la creativitat col·lectiva. (Scolari, 2008, p.78)

La perspectiva funcionalista, com indica Rodrigo (2008) ofereix una visió més positiva i determinista que la perspectiva interpretativa i la crítica sobre l'ús de les noves tecnologies. L'autor afegeix que l'ecosistema mediàtic està canviant a passes accelerades i encara que sembla difícil explicar-lo contextualitzat en un corrent de pensament en concret, el funcionalisme aposta per analitzar les noves formes de comunicació des de la producció, el missatge, i l'ús que se'n fa. El funcionalisme creu que els fluxos informatius poden fer trontollar les bases de la societat.

Tanmateix, hem passat d'una comunicació de masses a una comunicació mediàtica i en aquest nou paradigma les TIC, són fonamentals segons les tesis deterministes. Així doncs, Friedman (2007), molt abans de l'eclosió de les revoltes ja explicava que els moviments socials com els que van sorgir l'any 2010 i 2011 a Egipte i Tunísia responen a una nova lògica en el fet que hi predominen "les identitats culturals."(p.279). Podria explicar-se doncs, perquè la revolta originada a Tunísia va estendre's com una flama per tots els països àrabs.

3.3.2 LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ DE MANUEL CASTELLS

Castells en referència a l'organització de moviments socials a la Xarxa l'any 1997 ja apuntava que les interaccions socials com les que es van produir durant l'any 2011 s'originen de manera ocasional quan hi ha un objectiu col·lectiu i compartit entre els internautes. I afegeix que, "aquesta organització és efímera, ja que té una data d'inici i fi i els participants una vegada hi hagi o creguin que han assolit l'objectiu deixaran de participar" (Castells, 1997, p. 393)

Tant Castells (1997) com Levy (2007) assenyalen que les Tecnologies de la Informació i de la Comunicació han generat de manera innegable noves formes d'interacció social que es produeix la interconnexió, la creació de comunitats virtuals i la intel·ligència col·lectiva.(Levy, 2007, p. 99)

Pel que fa al concepte "d'interconnexió" esmentat per Levy (2007), el fet de formar part d'una xarxa social com ho és Facebook o Twitter provoca multiplicitat de connexions i se'ns fa percebre que en l'espai comunicatiu hi podem participar tots i dir la nostra.

(p.100). L'intercanvi de connexions té com a conseqüència “la generació de comunitats” virtuals que tenen temes en comú i que acostumen a regir-se per codis socials similars. (Levy, 2007, p.101). Per tant, el que s'espera de les comunitats virtuals és que si en el cas de l'objecte del treball, per exemple, s'ha originat una conversa en contra de la repressió policial i estatal, hi hagi una resposta i se li doni continuïtat al contingut generat

L'últim principi al qual fa referència Levy (2007) és el “d'intel·ligència col·lectiva”.(p. 103). Aplicat a les Primaveres àrabs, podríem explicar aquest principi com la capacitat de convocatòria i organització en Xarxa que es va dur a terme per a realitzar protestes massives, manifestacions i fins i tot, per a fer caure els règims de Ben Ali i Mubarak.

4.3.4 LA PERSPECTIVA CRÍTICA DE LA COMUNICACIÓ

Com ja apuntava a l'apartat de la visió global de les xarxes Socials durant les primaveres àrabs, no tota la recerca acadèmica es mostra favorable a predicar un discurs eufòric sobre el paper transcendental que van tenir les revoltes i encara més després de poder comprovar en quina situació es troben actualment països com Síria que arrossega més de 6 anys de guerra civil.

Per aquest motiu, és pertinent parlar sobre la perspectiva crítica i les reflexions que es generen entorn dels acadèmics que critiquen els discursos eufòrics sobre les TIC. De la mateixa manera que s'ha establert una relació d'analogia entre la perspectiva funcionalista y les teories de la modernitat, podríem dir que les teories crítiques amb la societat de la Informació segueixen postulats similars amb la teoria de la dependència que tenen en compte les causes estructurals del subdesenvolupament i desenvolupen el concepte de “comunicació per al canvi social”. (UNESCO, 2011).

Un dels autors que es demostren crítics amb les teories de la Societat de la Informació és Mattelart (2007) que qüestiona el discurs unificador que suposa parlar de la Societat de la Informació en comptes de “la Societat del Coneixement”. (p.143) L'autor també suggereix que “la Societat de la Informació no ha nascut a partir d'un debat global sinó més aviat a partir dels interessos de l'hegemonia.” (p.144)

Tanmateix, Sierra Caballero (1999) sobre la visió de la Societat i en l'àmbit de la comunicació diu en l'actualitat hi ha nous desequilibris que promouen “greus situacions de dependència socioeconòmica”. (p.420). Aplicat a la nostra àrea de treball podríem explicar que l'accés a la informació i l'aparent horitzontalitat en els fluxos informatius que aporten les Xarxes Socials, podria generar en comptes d'un major grau de llibertat, molta més dependència.

4.3.4.1 LES INDÚSTRIES CULTURALS

León (2011) és una de les autores que reprèn els postulats de l'Escola de Frankfurt i els adapta en l'actualitat. El que diu al seu article sobre Masses Interconnectades és que les Xarxes Socials, com es diu a la Dialèctica de l'il·luminisme (1969) no són res més que "productes manufacturats i creats per al mercat de les masses, caracteritzats per l'estandardització i la conducta massificada" (p.37)

En aquesta mateixa línia l'autora creu que l'aparença democratitzadora que se li confereix, respon a la voluntat d'implantar una ideologia dominant en les societats. I no només això sinó que les Xarxes Socials són manipulades per les grans corporacions i pel que fa a termes informatius "els mitjans es basen a retransmetre xafarderies" (...) i no en ser vertaders retransmissors del canvi social" i afegeix que els mitjans que haurien de treballar pel canvi social han deixat via lliure a "Jo odio, jo recolzo i al #hashtag sobre temes polítics, econòmics, socials i culturals. (León, 2011, p. 38.)

4.3.4.2 ECONOMIA POLÍTICA DE LA COMUNICACIÓ

Aquesta relació entre comunicació i economia s'explica a través de la teoria de l'Economia Política i els autors de referència són McQuail (2000), Schiller (1996) i Mattelart (2007) En línies generals, l'economia política pressuposa que per a comprendre l'ecosistema de mitjans s'ha de saber qui en són els seus propietaris.

És cert que l'Economia política neix molt abans de la creació de les Xarxes Socials i de fet s'aplica als mitjans de comunicació tradicionals.

No obstant això, en l'actualitat també caldria investigar qui són els propietaris de les Xarxes Socials Twitter, Facebook o Youtube i quins interessos hi ha darrere seu. Molt abans de l'aparició de les Xarxes Socials i de la web 2.0 els acadèmics de l'economia política denunciaven l'anomenat "Imperialisme cultural nord-americà" (Schiller, 1996, p. 8). Per altra banda, també es denuncia el fet que la diversitat de mitjans no vol dir més pluralisme ans el contrari, no existeixen veus dissidents a causa de l'estructura de la indústria mediàtica.

Enzesberger (1974) apunta al fet que els mitjans li donen dos tipus d'ús als mitjans: ús repressiu i ús emancipador. La tendència és que se'n fa un ús repressiu, els espectadors desenvolupen un esperit molt poc crític respecte a les informacions que consumeixen Per tant, l'autor apel·la a l'emancipació com a eina en la qual els mitjans fomentin el pensament crític entre les masses. (p.43).

Pels autors de l'Economia Política el canvi de plantejament és difícil, ja que el sistema capitalista, de manera implícita, "sempre buscarà vies per a condicionar l'estructura i el contingut dels mitjans". (McQuail, 2000, pp. 255-256),

ElDiario.es a través d'una col·laboració amb The Guardian va publicar la traducció d'un article publicat en aquesta publicació anglesa anomenada "La Revolución no se gestó en las redes sociales". En aquest article el periodista creu que atribuir tot el mèrit a les xarxes és "insultant i reaccionista". (Shearlaw, 2016)

Un altre periodista del mateix diari britànic realitza una anàlisi en què també apunta en una línia similar i afirma que és força complicat des de les Xarxes Socials enderrocar a un dictador i encara ho és més construir una democràcia des de zero. El periodista apunta al fet que sense estratègies clares orquestrades via xarxes socials el moviment no triomfarà i desencadenarà en una acció de protesta aïllada amb una data d'inici i de fi molt clara. (Roberts, 2016)

3.3.4.2 LA TEORIA DE L'ESFERA PÚBLICA

Habermas (2003) defineix l'esfera pública com a mitjancera entre “el sistema polític i els sistemes privats i els sistemes d'acció”. (p.58). És a dir, l'esfera pública és una Xarxa ramificada que abasta espais nacionals, regionals, etc. i que alhora interactuen entre ells i s'articulen d'acord amb cercles polítics o culturals. En seria un exemple, l'esfera pública eclesiàstica. Habermas, va més enllà i classifica els tipus d'esfera pública en dos: de presència organitzada -per exemple, un míting polític-, i abstracta -aquesta és produïda pels mitjans de comunicació.

El debat a l'Acadèmia sobre si Internet pot considerar-se com un nou espai d'Esfera pública ha estat present des de la seva aparició. De tal manera que diversos autors com Trejo (2010) han volgut diferenciar l'esfera pública i l'espai públic. El darrer concepte, el de l'Espai públic sembla que per als autors seria més adient per classificar la Xarxa d'Internet perquè mentre un espai públic virtual permet discussió entre usuaris i una esfera pública és un mecanisme de transformació democràtica.

Amb la qual cosa, es ve a dir que Internet no es pot considerar esfera pública perquè “no s'ha comprovat que sigui un garant de la democràcia”. (p.155)

Tot i que la Teoria desenvolupada per Habermas no fou dissenyada en un entorn tecnològic com és Internet, Trejo recupera el pensament de Habermas per a aplicar-ho a l'actualitat. Així doncs, l'autor creu que els llocs d'encontre virtuals als quals fa al·lusió el pensador alemany, la interrelació de temes tant nacionalment com internacional i la inclusió de tot tipus de punt de vista en el que es denomina com a "xarxa" podria aplicar-se al nou escenari generat per les TIC. (Trejo, 2010, p. 156)

Partint de la premissa de què Internet *per se* no es converteix en un nou element de l'esfera pública, l'estabilitat d'una societat en concret depèn de “la fortalesa i la capacitat d'articulació dels seus integrants” (Trejo, 2010, p. 157). I és aquí on Internet pot jugar un rol important, si se'n fa un bon ús, i se li atribueix a la xarxa “un espai d'intercanvi d'opinions, coneixement i de construcció de la democràcia”.

Per altra banda, es produeix la paradoxa del fet que de la mateixa manera que la bonança d'Internet és una major apertura informacional per als usuaris, ens trobem amb una sobreabundància que pot generar un efecte subversiu. És a dir, que el potencial democratitzador de la xarxa es vegi afectat per una quantitat inabastable d'informació no curada pels professionals de la informació.

En aquest sentit, el propi Habermas (2006) va dir en una conferència que tot i que Internet té la capacitat de destruir les maquinàries comunicatives dels règims dictatorials també presenta les seves mancances, ja que posa el focus sobre històries que no han estat contrastades ni tan sols contextualitzades prèviament. En paraules seves, "el crecimiento del igualitarismo ofrecido por Internet es el acceso descentralizado a historias no editadas". A manera de resum, en contextos dictatorials, encara que Internet tingui potencial democratitzador, si no se'n fa un bon ús, la seva capacitat pot veure's greument limitada.

Valderrama (2010) defineix les pràctiques polítiques com a “pràctiques socials involucrades en processos rutinaris elaborats a través de mecanismes tecnològics.” (p. 176). La definició és versemblant amb el nostre objecte d'estudi doncs, en línies generals, una part del moviment ciutadà de protesta àrab va orquestrar-se a través de les Xarxes i va produir-se als carrers. A més, a través d'aquestes xarxes s'elaboren discursos ideològics i es fan interpretacions personals dels diversos contextos sociopolítics.

L'autor també apunta el fet que els nous moviments socials generats en un entorn 2.0 són molt semblants als contemporanis amb l'única diferenciació que es dona una nova "acció social col·lectiva". (p. 176). No obstant això, altres autors com Rodríguez (2002) assenyalen que és gràcies a les Noves Tecnologies de la Comunicació i la Informació que “els moviments de protesta han canviat les seves formes d'actuar, d'organitzar-se i fins i tot el seu discurs, de manera que les TIC no són només un recurs sinó que són la base de la protesta”. (p.6)

Tal com apunta Castells (2001) els moviments socials contemporanis segueixen característiques definitòries sintetitzades en: valors culturals, participació ciutadana com a resposta a una crisi de partits/institucional i dimensió global, és a dir, que són capaços d'arribar arreu del món a través de la xarxa.

Valderrama (2010) pren el punt de partida de Castells (2011) per a explicar que els moviments socials en xarxa són el resultat de les influències de les TIC, de les pràctiques discursives ja presents en els moviments socials clàssics i en les apropiacions que se'n fan. En aquesta mateixa línia, Castel (2015) també implementa el concepte d'apropiació (com s'utilitzen i s'incorporen aquestes en cada Xarxa de Comunicacions.)

Per bé que dintre de l'Acadèmia es produeixen discrepàncies entorn del paper que juguen les TIC en moviments socials, el que sembla força acceptat és que les TIC han variat el concepte clàssic fent-la global, autònoma i que, encara que no sempre, fuig de les regulacions estatals. Això no vol dir que sigui suficient amb disposar de la tecnologia, ja que si no es produeix voluntat política per a canviar els processos de participació cap a un vessant més democratitzadora o bé si es produeixen intervencions estatals, “l'esquema d'esfera pública clàssic es perpetuarà”. (Valderrama, 2010, p.180)

Així doncs, cada internauta es converteix en un node que du a terme accions polítiques i que participa a través dels seus comentaris a la Xarxa. Per consegüent, l'esquema es modifica per una esfera pública en què “els mitjans de comunicació massiva són els intermediaris i els missatges són unidireccionals a un en el qual ja no hi ha intermediaris i els missatges són bidireccionals”. (Valderrama, 2010, p.180)

Una de les reflexions més interessants d'aquest autor és quan s'apunta que en aquest nou esquema d'esfera pública les interaccions entre usuaris a la Xarxa fluctuen amb les "mediacions culturals" que es produeixen a la realitat, de manera que aquests dos fenòmens no es produeixen de manera isolada sinó que més aviat es complementen. (Valderrama, 2010, p. 180)

En relació amb l'estreta relació entre les TIC i la participació política de la ciutadania i a tall de resum, se senyala que els nous instruments no són sinònim de major obertura democràtica i que per tant, la lluita no només consisteix en apropiació de tecnologies sinó que també fa referència al control governamental, censura dels continguts i de pràctiques de participació ciutadana. (Valderrama, 2010, p. 181)

4.3.5 LA TEORIA CRÍTICA COM A MARC TEÒRIC DE LA INVESTIGACIÓ

La raó per la qual s'ha escollit les teories crítiques de la comunicació com a fonaments del treball és perquè un cop analitzat el desenllaç de les Primaveres Àrabs en estats dictatorials encara més repressors i fins i tot, en una Guerra Civil a Síria que encara avui perdura, no es pot afirmar que les Xarxes Socials hagin portat democràcia als sistemes polítics àrabs. S'ha deixat palès que el discurs eufòric sobre el paper transcendental de les TIC com a eina de desenvolupament de les societats empobrides trontollen en el cas del món àrab i per tal, cal establir d'ara endavant una postura crítica fonamentada en les teories de la dependència per a encarar el present treball.

La formulació de les diferents corrents de pensament de la perspectiva crítica a la Societat de la Informació ens serviran de cara a l'anàlisi de resultats per a formular una reflexió fonamentada en les propostes de les teories de la dependència. Aquestes, el que postulen és que per a estudiar un conflicte s'han d'analitzar les causes estructurals del desenvolupament i actuar des de l'arrel. Alhora, les teories de la dependència desenvolupen i profunditzen entorn el concepte de comunicació per al canvi social. Es pretindrà remarcar en el darrer epígraf del treball la importància de desenvolupar campanyes de l'alfabetització mediàtica i digital entre els joves àrabs a les escoles per a fomentar un canvi social veritablement transformador.

5. ESTUDI DE CAS

5.1 ANÀLISI DE CONTINGUT A TWITTER

5.1.1 - Variable 1: Tema general del tuit

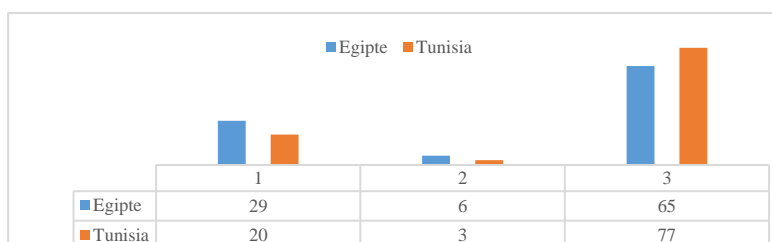

Tabla 8. Tema general del tuit. Font: Elaboració pròpia.

D'entrada, el tema general que copsa l'atenció als tuits analitzats de Tunísia, és el que fa referència a temes socials amb un total de 77 sobre 100, en detriment dels polítics (20) i els econòmics (3). En canvi, a Egipte, hi ha 65 tuits sobre temes socials, 29 sobre temes polítics i 6 sobre temes econòmics. Així doncs, la següent variable ens mostrarà de manera més específica els temes o tòpics a partir dels quals es va fonamentar la conversa. En canvi, els resultats de l'anàlisi del tema general del tuit a Egipte revelen que els temes socials sobrepassen la meitat de la mostra analitzada però hi ha una bona part, -més significativa que en el cas de Tunísia-, que també es refereixen a política i societat. Podria explicar-se aquesta tendència perquè l'activisme polític egipci prengué més embranzida que el de Tunísia. A banda, perquè les revoltes naixeren per la mateixa causa però en unes condicions sociopolítiques una mica diferents. Un altre dels possibles motius que ho explicarien és que el govern de Mubarak va tallar les connexions durant 72 hores a la primera setmana de protestes i els ciutadans d'arreu del país van mostrar-ne posteriorment la seva indignació.

Mentre que la revolta a Tunísia naixé arran de la mort d'en Mohammed Bouazizi, a Egipte veieren l'espurna generada arreu de la regió i van creure que seria un bon moment per intentar fer fora al dictador, involucrat en casos de corrupció constants i amb un falsejament de les eleccions del 2010 a les seves espatlles. (Lali Sandiumenge, comunicació personal, 9 de maig de 2017). En el següent quadre podem observar tres tipus de missatges diferents seleccionats d'acord amb la classificació del tema general del tuit.

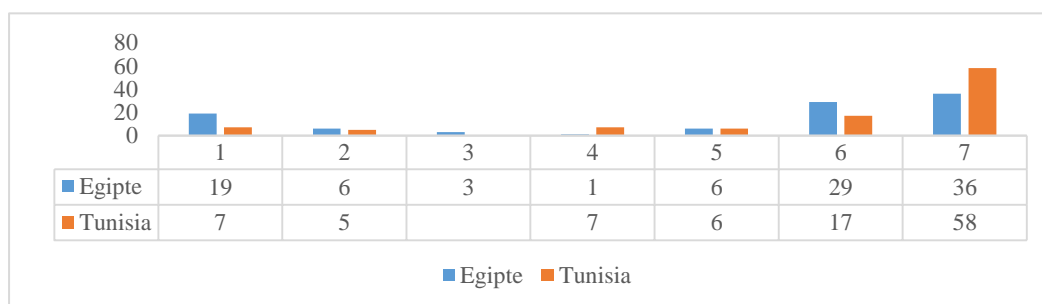
	Política	Economia	Societat
EGIPTE	<p>"pro-regime" demonstrators? C'mon... do you think we're going to fall for that? Government desperately trying to cling to power. #egypt</p>	<p>Effects of #Egypt turmoil felt in #Gaza strip: Rami Almeghari http://j.mp/dFVsMw Hamas stop #solidarity demo #Jan25 v @GazaYBO</p>	<p>RT @maykosba Mass demonstration breaks through security barricade and heads towards Shubra Cairo #jan25 #EGYpt #protests</p>
TUNÍSIA	<p>Morality of #sidibouzid is that dictatorships are immoral. Rationalizing support to them is repugnant. #Tunisia #MidEast</p>	<p>#Tunileaks: "foreign economic interest can and does tolerate rather substantial rates of corruption in #Tunisia without much complaining"</p>	<p>La révolte de #SidiBouzid montre indirectement les limites de la supposée "liberté" (sic) des téléés et des radios privées tunisiennes...</p>

Tabla 9. Exemples dels temes generals a Twitter. Fonts: Iggy Crash, Jim Richardson, SaloumehZ, Weddady, Nawat i Taieb Moalla. Taula d'elaboració pròpia.

En línies generals, els ciutadans que van escriure a les xarxes sobre política centraven les seves crítiques o comentaris cap als respectius dictador, és a dir, cap a la figura i no cap al sistema. Més endavant aquesta dada ens permetrà veure quin va ser l'efecte de la mobilització després de que caigueren ambdós governants. Quan es parla d'economia, les diferències entre països són enormes, ja que encara que es tracta de països que pertanyen a una mateixa regió, parteixen de posicions geopolítiques i estratègiques molt diverses. Així doncs, per exemple, en termes econòmics a Egipte es parla de la dura situació per la qual estan passant els ciutadans i una de les converses detectades a la xarxa se centra en els seus interessos comercials quant a petroli i les tenses relacions amb Israel.

En última instància, el tema que més destaca és el que ateny a conflictes socials i se centra bàsicament a explicar per una banda les mobilitzacions i convocatòries massives de Tunísia i Egipte i per altra, mereix especial atenció, el que diuen els ciutadans sobre el tractament que estan fent els mitjans de comunicació locals.

5.1.2 - Variable 2: Tema específic del tuit

Taula 10. Tema específic del tuit. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

A simple vista, la variable 6 sobre convocatòries i esdeveniments socials i la variable 7 sobre debat de conflictes socials són les que copsen de manera general la conversa a la Xarxa amb 29 i 17 i 36 i 58 tuits respectivament. En aquestes dues variables, s'han classificat els missatges relatius a manifestacions, convocatòries reunions veïnals, repressió policial, actuació governamental, violència i mitjans de comunicació. És a dir, tots aquells temes relatius a Societat. També és adient assenyalar que les converses també van fluctuar a partir de les accions efectuades pel govern, el debat polític i partidista, la corrupció institucional i la crisi econòmica. No obstant això, cap dels tuits fa menció de la tercera variable que té a veure amb la crisi de poders i els possibles conflictes de poders entre l'executiu, el legislatiu i el judicial.

Els primers dies de protestes a Tunísia el tancament comunicatiu era total i l'única manera d'assabentar-se del que estava succeint era a través de Twitter i Youtube. De fet, la presència de premsa internacional era mínima i la cadena de Televisió Qatarí Al-Jazeera no va poder entrar al país fins passats uns dies. L'element que també és objecte de crítiques a Xarxes va precisament en la línia de comentar la nul·la cobertura que estaven fent els mitjans de comunicació tradicionals tunisians i el poc abast internacional d'uns fets que cada vegada s'anaven agreujant encara més. (Lali Sandiumenge, comunicació personal, 9 de maig de 2017.)

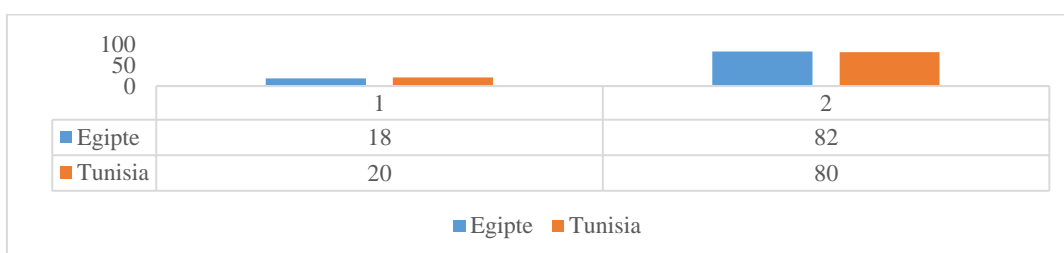
Com amb la variable anterior, els esdeveniments ocorreguts a Egipte fan que els temes siguin completament diferents dels de Tunísia. Això es deu a que els activistes i bloguers egipcis van organitzar una manifestació el dia 25 de gener (que se celebrava cada any) per a manifestar-se a la plaça Tahrir amb motiu del dia nacional de la Policia. (Lali Sandiumenge, Comunicació Personal, 9 de maig de 2017)

Així doncs, van començar a preparar el terreny a les xarxes i el dia 25 van sortir als carrers milers de persones per a manifestar-se en contra de la repressió del règim. Atès que a Tunísia la protestes havien aconseguit acabar amb Ben Ali, a Egipte també s'estava en un context en què qualsevol protesta podia derivar en una revolta. I si passava a El Caire, que és la capital del món àrab, les revoltes podien escampar-se ràpidament per la resta de països. (Lali Sandiumenge, Comunicació personal, 9 de maig de 2017).

Un dels trets característics de la conversa generada a Egipte és la fragmentació dels tòpics. D'aquesta manera, per bé que el debat social corresponent a la variable 7 és el que aglutina un major nombre de tuits, n'hi ha d'altres com els d'esdeveniments socials (variable 6) i les accions efectuades pel govern (variable 1) que també cobren especial protagonisme. El que sí que sembla pertinent fer valdre és que la convocatòria de manifestació a la plaça Tahir, tal com afirma Sandiumenge mai va tenir per objectiu la caiguda de Mubarak. "En línies generals la protesta demanava democratització, eleccions, llibertat, canvi constitucional, però mai la caiguda del dictador. Quan el dia 25 la plaça estava plena no només va sorprendre la premsa occidental sinó que va sorprendre als mateixos organitzadors". (Lali Sandiumenge, Comunicació Personal, 9 de maig de 2017).

5.1.3 - Variable 3: Principi de Veritat (Precisió, contrast de fonts, neutralitat informativa, llenguatge sensacionalista)

5.1.3.1 Precisió

Taula 11. Precisió informativa a Twitter. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

Els resultats de la investigació evidencien que a Tunísia i Egipte els missatges que es van escriure a les Xarxes Socials majoritàriament no segueixen el criteri de precisió. De la mostra només 18 i 20 tuits que poden considerar-se precisos mentre que la resta no ho són. Això no vol dir que el que expliquessin no fos real sinó més aviat que, a causa de l'extensió màxima que permet aquesta plataforma de microblogging, els activistes i ciutadans només explicaven els successos ocorreguts als carrers sense aportar dades que ajudessin a verificar-ne la informació. Hi ha una bona part de l'activitat generada a la xarxa que sí que va incloure fonts secundàries com dades estadístiques, fonts

contrastades i mètodes d'investigació sociològics. A continuació s'ensenyen dos tuits corresponents a les dues variables analitzades per a Tunísia i per a Egipte.

PRECISIÓ	SÍ	NO
EGIPTE	 <p>#Egypt bans street #protests as West warns demonstrations stronger than thought http://bit.ly/f5479j</p>	 <p>In #Suez "Five thousand people still on the streets!" What heroic defiance. Suez will not break to the tide of repression! #egypt #Jan25</p>
TUNÍSIA	 <p>"Cette région [CO] connaît un solde migratoire négatif de -36.9%, à en croire la dernière enquête de l'INS" http://bit.ly/f5n9IU #SidiBouzid</p>	 <p>Des violences commencent à l'instant à Ben Aoun (au Sud vers Gafsa)... Là ça craint! #sidiBouzid</p>

Taula 12. Exemples de precisió informativa a TwitterFonts: News Essential, David Ferreira, Tunisian Observer i Houssein Hajjaoui

“La precisió és un principi que quan va acompanyat d’immediatesa i de tractament generalista es perd, ja que no es pot garantir l’exactitud de les dades que ofereixes.”(Alsus, 1998, p.72). El fet s’agreuja més encara sí qui escriu els missatges no ha rebut formació periodística i presenta algun tipus d’implicació amb el conflicte. No obstant això, la manca de precisió no només té a veure amb aspectes com la immediatesa sinó que també va relacionat amb què el contingut generat té a veure amb percepcions pròpies del conflicte i per tant, es perd fidelitat amb els esdeveniments ocorreguts.

Tradicionalment, la precisió també s’ha relacionat amb què “les notícies no poden ser inventades”. (Alsus, 1998, p.72) En el marc del present treball no s’ha localitzat cap notícia que hagi estat una invenció però no saber l’origen de les dades que ofereix la persona fa que els missatges es tornin poc precisos. Pel que fa als missatges elaborats en el cas d’Egipte, ens trobem amb una situació força similar que amb Tunísia doncs, el principi periodístic de precisió no es compleix majoritàriament. Hi ha un total de 18 tuits que el compleixen i 82 que no el compleixen. N’hi ha alguns que al cos del missatge es fa referència a dades estadístiques extretes de fonts documentals però que no incorporen l’enllaç de la font que l’han consultat i també n’hi ha d’altres que sí que incorporen l’enllaç extern però resta trencat amb la qual cosa no podem saber si les dades a les quals es fa al·lusió són precises i veraces o pel contrari no se sotmeten a tals principis.

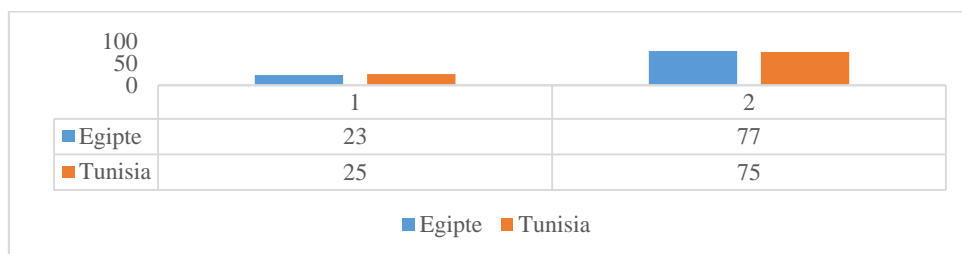
Un altre aspecte relacionat amb la precisió té a veure amb la verificació de les dades. La contrastació de les fonts és un aspecte important de cara a elaborar informacions imparcials i “és una de les rutines essencials que ha de tenir en compte el periodisme solvent”. (Alsus, 1998, p. 73). Es tracta d’una rutina informativa poc aplicable a la informació generada per ciutadans espontanis que no busquen transcendir els criteris periodístics sinó oferir una coneixença sobre quelcom d’una manera ràpida i efectiva.

Per altra banda, el criteri de precisió aplicat a la professió periodística també ha de contemplar que quan es transmeten informacions relacionades amb mobilitzacions ciutadanes o manifestacions també s'ha de tenir present el nombre d'assistents que se li atribueixen. Alsius (1998) exposa que hi ha codis deontològics com els de la CBS i l'ABC que alerten sobre les conseqüències de donar dades inexactes sobre el nombre de manifestants, ja que, pot haver-hi determinades fonts o en aquest cas ciutadans que de manera interessada creïn confusió i arribin a fer-ne un ús partidista. (p.74)

La tendència generalitzada durant les primeres és la de difondre informació confusa a la Xarxa perquè no es tenen dades ni informacions precises del que està passant. El bloqueig comunicatiu en el qual es trobaven Tunísia i Egipte tampoc ajuda. Com s'ha comentat anteriorment, especialment a Tunísia, l'obsessió de Ben Ali per tenir controlades les xarxes de comunicació era total, amb la qual cosa, qui en aquell moment s'estava encarregant d'elaborar la cobertura mediàtica eren ciutadans que es trobaven immersos i participants de les mateixes revoltes.

De tota manera, l'activisme a ambdós països va encarregar-se de fer una bona feina ja que els bloguers i activistes àrabs gaudien d'un domini excel·lent d'Internet doncs ja feia molts anys que lluitaven a través de les seves bitàcores en pro de la democràcia. (Lali Sandiumenge, comunicació personal, 9 de maig de 2017). Molts dels activistes també foren periodistes, per tant, podem concloure que a prop del 20% del contingut generat a Twitter segueix els paràmetres periodístics de veracitat.

5.1.3.2 - Contrast de fonts

Taula 13. Contrast de fonts a Twitter. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

A Tunísia, només 25 dels 100 tuïts es remetent a fonts externes per a donar veracitat a les seves informacions. La majoria dels missatges analitzats són experiències personals i percepcions pròpies sobre el que estava passant amb Mohammed Bouazizi i les mobilitzacions generades arran de la seva immolació. Per altra banda, el contrast de fonts no es limita només a què el periodista o ciutadà citi o es faci ressò del qual li ha explicat algú sinó que també cal mesurar el grau de fiabilitat. En paraules d'Alsius, "cal prevenir-se de la fal·làcia del testimoni" (Alsius, 1998, p.76). A banda, també cal contrastar fonts i citar-les perquè la informació guanyi credibilitat. (Codi deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2016)

Així doncs, no podem donar per fonts vàlides aquelles que fan referència a "m'ha dit un amic..." o "he sentit per les notícies que...". A part de la fiabilitat de la font també s'ha de pensar en el grau de credibilitat que implica "un costum, un coneixement i uns

antecedents dels fets". (Alsius, 1998, p.77). Els tuits que sí que s'ha considerat que incorporen fonts d'informació vàlides ha estat perquè o bé remetien a una font fiable (mitjà de comunicació prestigiós i reconegut en l'àmbit internacional) o bé perquè es fan ressò d'una notícia a un blog, un informe o un dossier amb dades contrastables.

Un dels principals reptes als quals s'enfronten de manera diària els periodistes és la rutina d'incloure fonts que puguin garantir-ne la credibilitat. (Codi ètic de la UNESCO, 1993). De la mateixa manera que quan es recorre a les fonts primàries (les personals), s'ha de procurar buscar aquelles que millor s'ajusten al relat informatiu, també cal que quan es recorre a fonts secundàries aquestes siguin citades bibliogràficament.

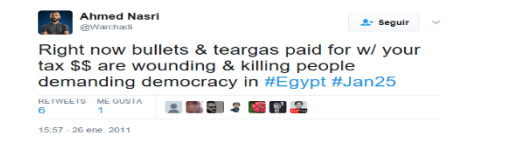

Mentre que els ciberactivistes procuraven ser curosos amb el contrast de fonts i la precisió dels missatges, l'objectiu dels anomenats "periodistes ciutadans" no era res més que explicar les situacions per les quals estaven passant. Un altre fet que cal afegir com a dada significativa per a l'anàlisi del treball és que molts dels enllaços externs afegits a les piulades elaborades per ciberactivistes resten trencats o bé ja no existeixen. Això, a parer meu es pot deure o bé a l'antiguitat dels tuits o bé que algú, intencionadament, ha decidit esborrar el rastre de les manifestacions que es van produir a la Xarxa. Veurem més endavant que ha passat amb l'activitat activista a Internet.

En el cas d'Egipte ens trobem amb una situació similar que amb principi de veracitat. Mentre que 77 tuits no han contrastat cap font n'hi ha 23 que sí que ho han fet. Novament, la majoria dels tuits que han contrastat fonts fan al·lusió a una notícia publicada per un mitjà o per una font informativa rellevant. Cal fer esment que novament hi ha tuits que incorporen fonts externes però aquest està trencat de manera intencionada o a causa de la seva antiguitat.

Les persones o col·lectius que han utilitzat fonts contrastades, per una banda, eren activistes o periodistes del país analitzat i per altra, la tendència ha estat que les fonts contrastades eren utilitzades quan es tractaven temes polítics i econòmics en detriment dels socials. Aquesta tendència es pot correlacionar amb el tema general del tuit, perquè 35 tuits de la mostra de 200 es dediquen a temes polítics i 23 a temes econòmics, és a dir, un total de 58. Respecte al contrast de les fonts, n'hi ha 48 de la mostra total que sí que recorren a la contrastació de fonts.

Així doncs, en temes polítics i econòmics la tendència majoritàriament és recórrer a al contrast de fonts En temes socials, resulta més complicat perquè els primers dies de les manifestacions no es va oferir una cobertura mediàtica ni els periodistes tenien accés a la zona de les revoltes. Per l'altra, perquè els temes socials estan associats amb vivències personals en les quals l'objectiu no era contrastar la informació amb una font solvent sinó explicar a la xarxa de la manera més ràpida possible el que està succeint. (Lali Sandiumenge, entrevista personal, 9 de maig de 2017)

CONTRAST DE FONTS	SÍ	NO
-------------------	----	----

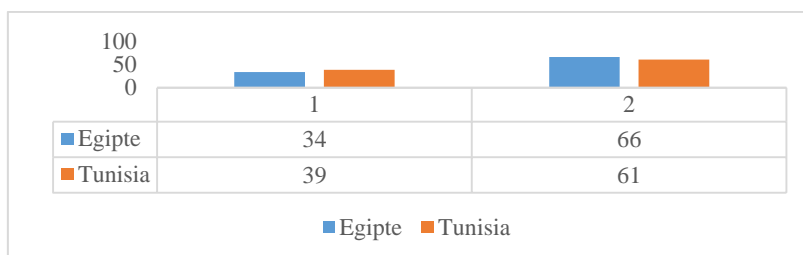
EGIPTE	 <p>Egypt's Internet suffers severe outages ahead of major rallies, provider reports #jan25 #egypt http://apne.ws/gbwrrO @Jtor88 15:58 - 27 ene. 2011</p>	 <p>Right now bullets & teargas paid for w/ your tax \$\$ are wounding & killing people demanding democracy in #Egypt #Jan25 RETWEETS 6 ME GUSTA 1 15:57 - 26 ene. 2011</p>
TUNISIA	 <p>in 1998, we were 0,11% and 10.000 internet users in #Tunisia, in 2009 34,07% and 3.5 M. http://bbc.in/hgKOE (via @Houeida) Traductor del inglés RETWEET 1 1:43 - 22 dic. 2010</p>	 <p>En respuesta a @BloggerSeif @BloggerSeif actually #Tunisia is the most sophisticated and effective Arab police state. say a word and u r screwed. RETWEET 1 15:20 - 22 dic. 2010</p>

Taula 14. Exemples de contrast de fonts a Twitter. Fonts: Kandra Desrolers, Ahmed Nasri, Houssein Aoudi i Waddady

El present quadre sobre el contrast de fonts en els missatges penjats a Twitter mostra aquest doble vessant entre els usuaris que escriuen opinions o comentaris que no contrasten i els que, amb l'objectiu d'aportar diferents punts de vista, recorren a fonts documentals o a informacions divulgades per mitjans de comunicació amb reconeguda credibilitat per a recolzar les seves informacions.

La pràctica general en aquesta plataforma de microblogging és el que els usuaris no recolzin les seves informacions en cap mena de fonts, ni documentals ni personals. A manera de conclusió, podem parlar de que quan utilitzes una font creïble per a elaborar el teu relat la teva credibilitat com a informador augmenta mentre que sí no ho fas, el teu comentari és un mer comentari sense més importància

5.1.3.3 - Neutralitat informativa

Taula 15. Neutralitat informativa a Twitter. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

.Mentre que la precisió i el contrast de fonts no formen part dels missatges abocats a Twitter pel que fa a la neutralitat a Egipte ens trobem amb què mentre 34 tuits sí que són neutrals, i 66 no ho són. A l'hora d'analitzar els missatges, el present treball s'ha centrat a veure si es privilegia una font, un punt de vista o una determinada ideologia en 140 caràcters. Si bé els missatges no són precisos perquè no remetent a dades estadístiques, fonts contrastades o fonts documentals externes, es creu pertinent esmentar que alguns dels missatges són neutrals en tant que només s'estan limitant a explicar el que passa, oferint la seva visió del fet sense privilegiar cap col·lectiu ni punt de vista. És evident que ens trobem en una situació en la qual no podem dir que els missatges a Egipte en la seva majoria fossin neutrals, ja que a prop dels 70 tuits no ho són.

De la mostra analitzada, a Tunísia hi 39 tuits que no responen a criteris de neutralitat vers 61 que sí que ho són. Són dades similars a les d'Egipte que denoten una tendència: la

doble vessant de la Xarxa que consisteix en informar però alhora realitzar una interpretació dels fets. En realitat, la neutralitat és impossible, en tant el periodista carrega amb els seus sistemes de valors i prejudicis. Ara bé, també és necessari que els ciutadans que s'autodenominen periodistes ofereixin la seva visió dels fets entenent que el debat que creen a l'àgora virtual pot generar pluralitat d'idees i intercanvi de valors democràtics. I més encara en països en els quals hi ha hagut dictadures que han durat gairebé mig segle.

Deixant de banda aquesta reflexió pròpia, la neutralitat és un principi respecte del qual tot i que els mitjans de comunicació tradicionals no ho són del tot, “la responsabilitat editorial i credibilitat han d'anar per damunt de tot i això els aboca a que els professionals que hi treballen no contaminin la informació que ofereixen”. (Alsius, 1998, p. 92).

Encara que el periodista mai podrà ser del tot neutral, sí que caldrà que procuri no manipular la informació incorporada en el relat informatiu.

NEUTRALITAT INFORMATIVA	SÍ	NO
EGIPTE		
TUNÍSIA		

Taula 16. Exemples de neutralitat informativa a Twitter..Fonts: Alshasheed, Rose Alhomsi, Ramy Raouf, Issam Ourimi

En el cas d'aquells que s'han classificat com a neutrals, veiem com les persones que transmeten informació procuren fer-ho de manera en la qual el seu propi sistema de valors no es vegi implicat mentre que els que no ho són, simplement són comentaris i estats d'ànim sobre el que passa als carrers. El primer explica que espera que la Interpol detingui a Mubarak aviat i s'encomana a Déu perquè això succeeixi i el segon transmet la informació d'una convocatòria de manifestació i demana als usuaris que ho facin com si això li passés de manera directa a un familiar o amic. És evident, que cap d'aquests dos missatges respon al criteri de neutralitat informativa.

Per establir un paral·lelisme entre la professió periodística i el contingut generat a la xarxa podem concloure que mentre el periodista pot veure contaminat el seu discurs a causa de la línia editorial del mitjà en el qual treballa, un ciutadà tendirà a construir la seva visió del fet, impulsat pel seu marc personal. Entenent que la majoria de l'activitat generada va ser elaborada per individuals afectats per la situació vital per la qual passaven, podem concloure que no hi ha neutralitat informativa en els missatges de Twitter.

Un aspecte a destacar del principi de neutralitat aplicat a la cobertura de les revoltes àrabs és el relatiu al qual proposa el codi de l'ABC sobre les pràctiques que cal evitar a

l'hora de cobrir informacions sobre conflictes socials o manifestacions ciutadanes, en la qual es requereix als seus periodistes que procurin no utilitzar “adjectius qualificatius” que puguin deixar veure quin és el bàndol al qual s'està recolzant. (Alsius, 1998, p.93).

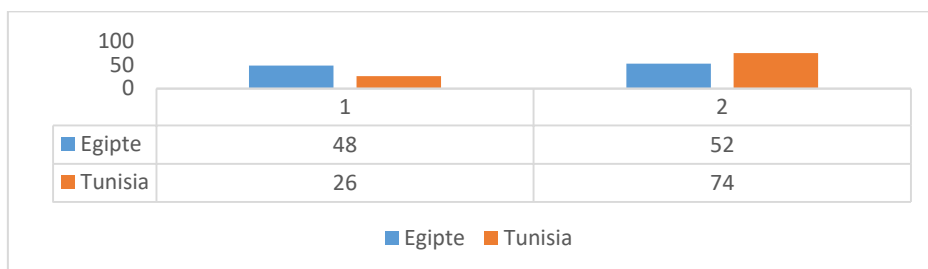
I com es mostra en el tuit que es mostra a continuació, s'empren adjectius com “covard” o frases com “si déu vol” que conviden a adonar-te'n que la persona que escriu no és neutral respecte al tema en qüestió.

Font: Rose Alhomsli (Razen).

Així doncs, en termes globals, de la mostra de 200 tuits n'hi ha 127 que no s'hi sotmeten. Per als periodistes, “la manca de neutralitat pot traduir-se en un major grau de desinformació.” (Alsius, 1998, p. 94). Per tant, si la persona que està redactant el missatge no té formació periodística, la impesició en la narració i la manca de neutralitat pot produir informacions esbiaixades sobre la problemàtica. Aquest procediment, aplicat a la informació generada a Twitter sembla força complicat, ja que l'espai és delimitat i oferir dades de context que l'ampliïn és gairebé una utopia.

5.1.3.4- Llenguatge sensacionalista

Taula 17. Llenguatge sensacionalista a Twitter Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

El sensacionalisme és la tendència a explicar de manera exagerada certes informacions amb l'única finalitat de cridar l'atenció. (DIEC, 2017). En aquest sentit, només 26 dels 100 missatges a Tunísia que s'hagin identificat com a titulars sensacionalistes, en els quals s'apel·la de manera emotiva a l'interlocutor. A la següent taula podem palesar les diferències entre un missatge sensacionalista i un missatge escrit amb criteris de neutralitat i imparcialitat i que no apel·la a l'emotivitat.

LLENGUATGE SENSACIONALISTA	SÍ	NO
EGIPTO		

Taula 18. Exemples de llenguatge sensacionalista a Twitter. Fonts: Isaac Hacksimov, Dima Khatib, Karem Jidi i Weddady.

Com veiem a la següent taula, hi ha una diferència força gran entre els usuaris amb pretensió d'informar i els usuaris que fan servir Twitter com a plataforma d'expressió de percepcions personals en la qual descriuen de manera exaltada la manera en la qual ells veuen els fets. D'acord amb el que diuen els diversos codis ètics, el sensacionalista suposa, encara que siguin veritat els fets, una exageració que es fa amb l'únic objectiu d'apel·lar al lector i d'arribar a la massa.

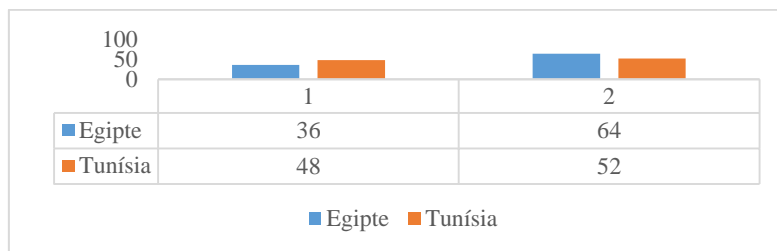
En el cas d'Egipte, hi ha un increment de missatges categoritzats com a sensacionalistes que o bé són una mostra de l'exaltació davant dels fets o tenen per finalitat apel·lar l'emoció de l'individu. Per això, se'n fa un ús intensiu d'adjectius qualificatius o percepcions personals com les que veurem més endavant. A Egipte hi ha 48 missatges que empren llenguatge denotatiu i que apel·len a l'emotivitat del receptor. La tipologia de missatges varia en funció dels esdeveniments però en línies generals o bé es descriu amb tot tipus d'adjectius les manifestacions o el missatge sensacionalista va acompanyat amb una difamació contra les autoritats policials o contra el govern.

“En situacions de conflicte els periodistes haurien de tendir a evitar l'excés d'emotivitat en el dicurs que tendeixi a posicionar-se en cap de les parts implicades i també haurien de procurar que els missatges en línia no tendixin al bel·licisme” (Codi deontològic del col·legi de periodistes de Catalunya, 2016, p.3). Tanmateix, es manifesta l'exigència que tenen els professionals de la informació de guarir “la moral col·lectiva”. (Codi d'ètica de la UNESCO, 1993, p.2) Per fer-ho, s'haurà de rebutjar el llenguatge vulgar i la violència que puguin afavorir el tractament degradant als mitjans de comunicació. Més endavant, es dedicarà un epígraf sencer a la inducció de la violència i els efectes que pot tenir aquesta en la societat.

L'ús del llenguatge sensacionalista, reforça la idea que aquells ciutadans implicats en el conflicte no són periodistes sinó mers transmissors d'informació. Un dels possibles perills a la xarxa és que passi per informació periodística aquelles dades procedents de parts interessades o xarxes d'activisme polític que sempre tendiran a l'emotivitat de la informació per a la consecució dels seus objectius. (José Manuel López, comunicació personal, 30 d'abril de 2017).

5.1.4 - Variable 4: Justícia. (Imparcialitat, protecció de grups socials desfavorits i presumpció d'innocència dels actors implicats)

5.1.4.1 Imparcialitat

Taula 19. Imparcialitat a Twitter. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

Aquest principi respon a la necessitat de comprometre's amb la veracitat i tanmateix comporta haver d'incloure diversos punts de vista al fet noticiós. El principi d'imparcialitat inclou també, "el dret de rèplica i les quotes polítiques". (Alsius, 1998, p. 182). Però aquests dos últims trets han estat deixats de banda ja que per una banda, quant al dret de rèplica ha estat impossible detectar respostes a les piulades i pel que fa a les quotes polítiques, és una característica que té aplicació a televisió i altres mitjans però a les xarxes socials no.

IMPARCIALITAT	SÍ	NO
EGIPTE		
TUNÍSIA		

Taula 20. Exemples d'imparcialitat a Twitter. Fonts: Finding god in a dog, Ahmed Saieed, Souihili, Zied Mhirsli.

Els tuits d'Egipte i Tunísia en els quals es denota la parcialitat dels missatges són un exemple eminentment interpretatiu de la qüestió perquè s'incorpora un únic punt de vista. Això no vol dir que el que s'expliqui sigui fals, sinó que la implicació total de l'informador respecte als fets es pot traduir en la disminució del nivell de credibilitat i veracitat. Els resultats de la investigació determinen que es respecte de la imparcialitat a 36 i 48 tuits i no se secunda aquest valor en 64 i 52 casos

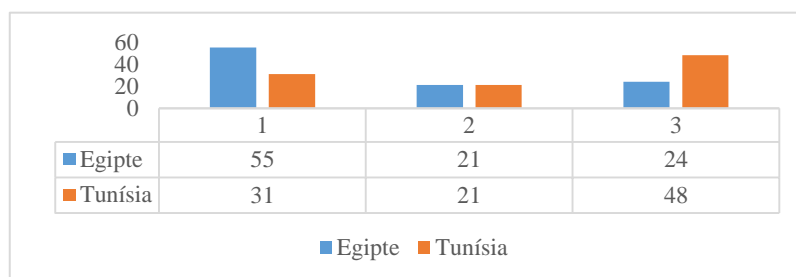
La dissidència política i els mitjans de comunicació van ser l'obsessió de Ben Ali i el principal objecte de repressió. A més, durant els primers dies de revoltes la repressió especialment macabra duta a terme pel dictador va fer que no se'n parlés gaire a les Xarxes i que els mitjans de comunicació tinguessin molts problemes per accedir a Sidi Bouzid i tenir informació sobre la immolació del jove fruiter. (Lali Sandiumenge, comunicació personal, 9 de maig de 2017).

Es per aquesta raó que molts dels tuits parlen sobre el rol informatiu dels mitjans tradicionals i el critiquen i per tant no són neutrals.

La majoria dels comentaris categoritzats com a esbiaixats ho han estat perquè són contestacions desmesurades a la repressió policial i estatals en el moment de l'esclat de les revoltes. Respecte dels titulars identificats com a imparcials, tot i que no s'hi aplica de la mateixa manera que en un mitjà de comunicació, s'ha considerat que l'activisme i una bona part de la mobilització contestatària van procurar no discriminar cap punt de vista i afavorir aquells col·lectius vulnerables que es trobaven sota repressió policial, com els col·lectius de periodistes anteriorment comentats.

En aquesta categoria sí que s'han considerat els missatges imparcials que relaten els fets sense dades estadístiques ni fonts contrastables però que ofereixen una visió dels fets que no discrimina cap col·lectiu ni ideologia.

5.1.4.2 - Presumpció d'innocència dels actors implicats

Taula 21. Presumpció d'innocència dels actors implicats a TwitterFont: Gràfic d'elaboració pròpia.

La presumpció d'innocència dels actors implicats és un dels principis ètics del Periodisme més valorat pel que fa a la cobertura de conflictes bèl·lics o revoltes. Aquest principi es basa en que no es pot difamar ni acusar a una persona o col·lectiu abans de que el poder legislatiu hagi estimat que la persona és culpable o no. Tanmateix, el fet a remarcar és que molts dels missatges que s'abocaren a les Xarxes no es refereixen a col·lectius vulnerables sinó que són simplement una crida ciutadana a sortir als carrers i mobilitzar-se i a explicar les vivències individuals de cadascú i que han estat categoritzats amb la categoria 3.

La presumpció d'innocència no es garanteix en 42 casos. (21 tuits respectivament per a cada país estudiat a l'anàlisi respectivament). És interessant veure en el cas de la presumpció d'innocència, quins col·lectius poden ser més vulnerables a ser acusats per la ciutadania d'actes delictius sense una condemna ferma per part d'un tribunal. El que se'n deriva de l'anàlisi és que els col·lectius als quals es fa referència són el govern, la policia i els mitjans de comunicació, tradicionalment arrelats a l'aparell del règim.

Nogensmenys, en tant que la situació pugui ser veritable o no, si no s'han explicat els motius delictius s'ha considerat que la piulada és condemnatòria abans que un tribunal ho provi. A continuació veiem alguns exemples seleccionats de cara al treball:

PRESUMPCIÓ D'INNOCÈNCIA	SÍ	NO
EGIPTE	 <p>Zein Ja'fer @zkyzein</p> <p>Reports of Govt shutting down the Internet and blocking SMS in #Egypt ahead of protests tomorrow.</p> <p>Traductor del anglès</p> <p>15:57 - 27 ene. 2011</p>	 <p>Amr Lokman @amrlokman</p> <p>11 hr b4 the planned massacre of Egyptian protesters after the info lockdown in #Egypt. regime is killing us & world is watching in silence</p> <p>Traductor del anglès</p> <p>15:58 - 27 ene. 2011</p>
TUNÍSIA	 <p>Weddady @weddady</p> <p>#Tunisia #sidibouzi: started as a spontaneous individual protest snowballing into labor union. Quite remarkable in a police state.</p> <p>Traductor del anglès</p> <p>RETWEETS 5</p> <p>14:44 - 24 dic. 2010</p>	 <p>TAKRIZ @TAKRIZ</p> <p>#SidiBouzi la police de ben ali des sauvages entrain de gazer toute la ville au lacrymo. on parle d'une enfant... http://fb.me/Gru0jrdW</p> <p>Traductor del francès</p> <p>14:51 - 19 dic. 2010</p>

Tabla 22. Exemples de pressumpció d'innocència a Twitter. Fonts: Zein JeFer, Amr Lokman, Weddady i Trakriz

Independentment que siguin veritables els tuits en els quals s'acusa un individu o grup constitueixen opinions personals i acusacions sense cap prova que ho demostrï. En efecte, l'activista Takriz escriu que la policia està utilitzant gasos lacrimògens contra un nen però la prova que ho demostra de nou és un enllaç trencat en el qual no es pot comprovar si el que diu és cert.

En el cas d'Egipte trobem més fragmentació en els resultats de l'anàlisi per diversos motius. Primerament perquè hi ha més polarització política i l'afer està tenint més ressò internacional. El fet que Mubarak decidís tallar les connexions produí una onada contestària per diversos sectors de la societat amb gran diversitat de parers.

Hi ha 55 dels 100 tuits escrits a Egipte que sí que procuren la presumpció d'innocència dels actors implicats perquè no acusen de fets delictius a cap persona o col·lectiu i si ho fan, les proves estan contrastades amb informació externa. Ens trobem amb 21 tuits que no tenen en compte la presumpció d'innocència sense contrastar amb cap font i que sí que acusen tant a determinats grups com ara bé la policia, l'exèrcit i el govern de determinades accions sense recolzar-se en cap font d'informació. La resta dels tuits, 24 concretament, parlen d'altres temes d'interès que no fan menció a cap problemàtica que pugui veure's afectada per aquest principi periodístic.

Els diversos codis ètics consultats per elaborar l'anàlisi són força clars respecte d'aquest principi: convé no emprar cap mena d'expressions que siguin injurioses. El que tampoc es pot fer és oferir “dades imprecises que afectin la dignitat d'una persona o col·lectiu” (Codi deontològic del col·legi de periodistes de Catalunya, 2017, p. 4). I no només això sinó que també incideix en què encara que la persona o col·lectiu hagin comès un presumpte delictes no se'ls pot jutjar ni injuriar si no han rebut una condemna judicial. Per tant, “s'ha d'evitar fer judicis paral·lels”. (Codi deontològic del col·legi de periodistes de Catalunya, 2017, p. 4).

En l'anàlisi de continguts, l'acusació injuriosa sobre persones o col·lectius no ha estat una pràctica estesa, ja que molts tuits no feien al·lusió cap a cap persona o col·lectiu en concret sinó més aviat a l'atmosfera de violència generalitzada.

La variable **de protecció de grups socials desfavorits** ha estat descartada de l'anàlisi de contingut perquè no s'ha detectat cap missatge que vulneri els drets de determinats col·lectius vulnerables ni tampoc hi ha cap document, imatge o vídeo que vulneri el seu dret a la personalitat en xarxes.

5.1.5 - Principi de llibertat. Causes i conseqüències que han motivat el conflicte i informació sotmesa a condicionaments externs, secret professional.

5.1.5.1 Causes i conseqüències que han motivat el conflicte

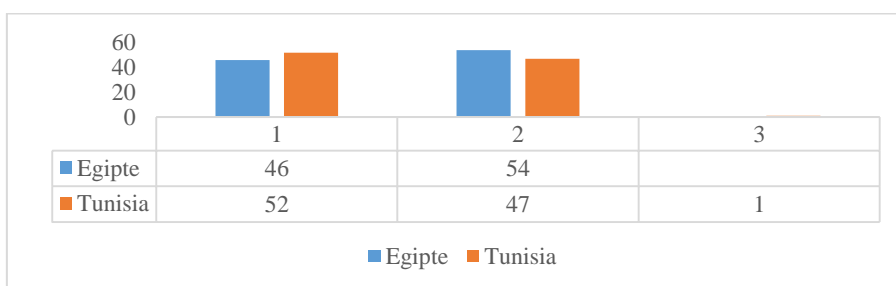

Tabla 23. Causes i Conseqüències que han motivat el conflicte a Twitter. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

Ens proposem d'exposar a continuació si el principi que procura explicar les causes i conseqüències que han motivat el conflicte es compleix en els missatges a Twitter. Novament, a Tunísia hi ha 56 tuits que l'inclouen en detriment de 47 que no ho fan. A parer meu, aquest és un principi universal no només vinculat a l'ètica periodística que qualsevol ciutadà pot realitzar si explica les causes que l'hi han conduït a aquella situació. Ara bé, El fet que expliqui les causes i les conseqüències no vol dir que se'l pugui considerar periodista donat que la feina periodística requereix rigor informatiu i interpretació raonada dels fets noticiables.

En el cas d'Egipte podem palesar que mentre hi ha 46 tuits que sí que ofereixen una mínima explicació sobre les causes i conseqüències que han motivat el conflicte, n'hi ha 54 que no. Això fa constatar la doble naturalesa de la Xarxa; per una banda, els ciberactivistes i periodistes l'utilitzen per a informar dels fets explicant-ne el context i per l'altra, els cibernautes expliquen a la xarxa el que estan vivint en la seva pròpia pell. Hi ha tuits en els quals a partir del que diu l'usuari podem entendre que està passant i perquè s'ha arribat a aquesta situació. No obstant això, hi ha tuits que sí s'agafessin de manera aïllada sense saber quin és l'objecte d'estudi no s'entendrien.

CAUSES I CONSEQÜÈNCIES QUE HAN MOTIVAT EL CONFLICTE	SÍ	NO
EGIPTE	<p>#Egypt: Economy Losing \$310 Million a Day - \$3.1 Billion in All So Far: http://tinyurl.com/6egmefh #Jan25</p>	<p>Tomorrow will be an important day for the Arab world, whether the movement fails or succeeds. #egypt #friday</p>
TUNISIA	<p>"President Ben Ali of #Tunisia (...) reinforced his country's reputation as the most internet-unfriendly in the region." http://tiny.cc/bfob9</p>	<p>Ladies & gents, ça vient juste de péter entre flics et citoyens à #SidiBouzid, vous pouvez commencer à lyncher les médias, merci.</p>

Taula 24. Exemples de Causes i Conseqüències que han motivat el conflicte a Twitter. Fonts: Josh Shahrer, Muneera Khalifa, Tunisian Observer, Haythem el Makki.

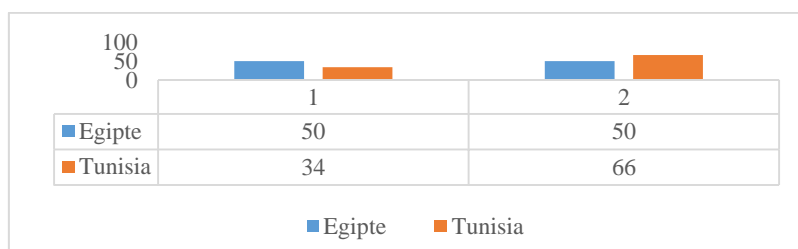
Com podem comprovar en el següent quadre, la tipologia de missatges a Twitter és molt variada. A Egipte, per exemple, el tuit que explica les conseqüències que està desencadenant el conflicte en termes macroeconòmics. A banda, el tuit incorpora un enllaç a una notícia que ho desenvolupa.

Per altra banda, en el cas de Tunísia, gran part de l'activisme en xarxa es feia des de la dissidència. "Els activistes de Nawaat.org, en el moment de les revoltes es trobaven a França". (Lali Sandiuenenge, entrevista personal, 4 de maig de 2017). Per altra banda, el segon tuit corresponent a Egipte, encara que pel context s'entén, no explica què és el que ha portat al fet que diversos països àrabs es trobin en una onada de protestes contra els seus règims i el tuit de Tunísia en què es demana que es persegueixi als mitjans pel cas de Sidi Bouzid però no s'explica per què.

Els processos específics quant a les Causes i Conseqüències que han motivat el conflicte són el mal ús de les dades estadístiques, els errors de mostra i la tendència a connectar dos fets que realment no tenen res a veure. (Alsius, 1998)

Amb vista a les dades recollides, el nombre de tuits que expliquen les causes i conseqüències que han motivat el conflicte disminuirien notablement si haguéssim de tenir en compte stricto sensu el que proposen els codis ètics: "ús de dades estadístiques, correl·lació il·lusòria i errors de mostra." (Alsius, 1998, pp. 82). Tenent en compte de que es tracta d'una xarxa en la qual no hi ha gaire lloc per aprofundir sobre les causes i conseqüències que han motivat el conflicte.

5.1.5.2 Informació sotmesa a condicionaments externs

Taula 25. Informació sotmesa a condicionaments externs a Twitter. Font: Gràfic d'elaboració propia.

Els periodistes no poden realitzar cap acció que comprometi la seva integritat i encara menys que aquests "acceptin compromisos polítics, serveis en organitzacions socials o activistes." (Alsius, 1998, p. 319). En funció d'aquesta afirmació, s'ha estimat que en el cas de Tunísia 34 tuits sí que estaven sotmesos a condicionaments externs mentre que 66 no. De manera sobtada, a Egipte l'anàlisi de la mostra conclou que hi ha 50 tuits que resten sotmesos a condicionaments externs i els altres 50 que no. Els resultats no ofereixen cap dada significativa per a explicar per quin motiu a Egipte els resultats de les variables si i no són exactament iguals. A Tunísia els resultats són una mica diferents perquè n'hi ha 34 que respecten aquest valor i 66 que no ho fan.

"Els conflictes d'interessos són un tema inevitable tant en la pràctica de la professió periodística com en altres àmbits de la vida". (Alsius, 1998, p. 320) Així doncs, a parer meu, resulta raonable que la informació generada per un ciutadà pugui caure en el

conflicte d'interessos donat el moment històric que vivien. En el camp del periodisme, es considera que una informació no vulnera el conflicte d'interessos en la mesura que no afecta la integritat i rigor del relat informatiu. Quan la informació arriba per filosofies personals i està relacionada amb una determinat corrent polític sí que cal posar en dubte la narració dels fets. (Alsius, 1998).

INFORMACIÓ SOTMESA A CONDICIONAMENTS EXTERNS	SÍ	NO
EGIPTE		
TUNÍSIA		

Taula 26. Exemples de informacions sotmeses a condicionaments externs a Twitter. Fonts: Victor Lookbook, Seattle Globe, Riadh, Tunisian Observer.

El quadre mostra la diferència entre els tuits que s'han considerat que estan sotmesos a condicionaments externs sigui personals, professionals o vinculats a un moviment activista i aquells que com els seleccionats de Seattle post i Tunisian observer aparentment intenten explicar, per una banda, quin paper tenen les multinacionals quant al bloqueig de comunicacions produït entre el 2 i el 4 de gener i per l'altra, per quina raó el saldo migratori a Tunísia és negatiu. Els altres dos, simplement són comentaris que es veuen condicionats pel grau de credibilitat de les fonts i per pensaments propis del ciutadà que no tenen voluntat d'informar d'un fet amb criteris periodístics.

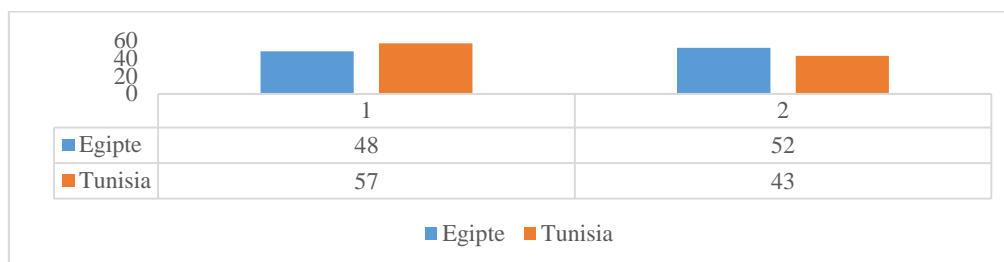
De cara a l'anàlisi, s'han considerat afectats per aquest principi els missatges que donen suport explícit a un líder polític, col·lectiu o que altrament el punt de vista és massa esbiaixat. Precisament, la vinculació a certes tendències polítiques i en última instància, l'elaboració de textos vinculats amb les mateixes és una de les principals consideracions que hem de tenir presents per a determinar que "l'auto denominat periodisme ciutadà en certs casos no és més que simplement activisme en línia". (Santiago Giraldo, Comunicació personal, 18 de febrer de 2017).

Els professionals del periodisme sovint reneguen d'aquest terme perquè no tothom està capacitat per a contrastar i verificar la informació. Cal tenir també en compte el context en què s'hi aplica i és que abans de l'aparició d'Internet i de l'esclat de les revoltes els ciutadans no tenien dret a formar part del procés informacional i restaven sotmesos al que s'explicava des de l'aparell comunicatiu estatal. Per tant, Sandiumenge creu que el periodisme ciutadà d'alguna manera va existir a causa de la manca de llibertat de premsa a països com Egipte i Tunísia. (Lali Sandiumenge, Comunicació personal, 9 de maig de 2017).

Finalment, referent al criteri de *Secret professional*, cal comentar que juntament amb el respecte als grups socials desfavorits també ha estat eliminat de l'anàlisi perquè fa al·lusió al dret que tenen els periodistes de salvaguardar les seves fonts en possibles disputes judicials i no té relació amb l'objecte del treball

5.1.6 - Principi de responsabilitat.(Separació d'informació i d'opinió, respecte a la privadesa, inducció a la violència)

5.1.6.1 Separació informació d'opinió

Taula 27. Separació informació d'opinió a Twitter. Font: Taula d'elaboració propia.

Els mitjans de comunicació tradicionals incorporen als seus llibres sobre normes d'estil que cal separar el que fa referència a informació i d'opinió. Es creu pertinent que el lector en premsa generalista i l'espectador en televisió sàpiga discernir les narracions d'aquelles explicacions del fet més subjectives. (Alsius, 1998)

Quan ens centrem en l'aplicació dels codis deontològics a la Xarxa, el que s'ha procurat analitzar és que sí els tuits incorporen adjectius qualificatius o adverbis. Les dades indiquen que no hi ha clara una separació entre quin fou el rol de les Xarxes en quant a la separació d'informació i d'opinió. Mentre que a Tunísia ha ha 57 tuits descriptius que narren els fets que estan passant, n'hi ha una bona part, concretament 43 que sí que l'incorporen i fan un ús explícit de lèxic eminentment interpretatiu.

En el cas d'Egipte, ens trobem amb 48 missatges que se sotmeten a aquest principi i 52 que no. La reflexió que se'n deriva, en línies generals, és que Internet i les Xarxes Socials són en essència una àgora d'opinió en la qual els usuaris intercanvien impressions sobre esdeveniments de la seva quotidianitat. La separació d'informació i d'opinió es troba força relacionada amb la neutralitat i la imparcialitat però aquesta, de manera específica, ha de procurar que la informació que es transmet “no faci promoció de cap ideologia política ni incitar al lector a seguir-la”. (Alsius, 1998, p. 98)

Ara bé, en la mesura que l'activitat generada a Twitter no es tracta d'una notícia sinó més aviat d'un comentari generat a partir d'un fet ocorregut observem una clara tendència. Per una banda, la pretensió d'informar els davant del bloqueig de les comunicacions buscant interacció amb els internautes i la d'emetre judicis de valor sobre el qual està passant a les places. A banda, per bé que no són comentaris sotmesos a criteris periodístics, tampoc val desacreditar-los al·legant que no responen a criteris informatius, ja que, a parer meu, alimenten el debat democràtic a l'espai virtual.

SEPARACIÓ INFORMACIÓ D'OPINIÓ	SÍ	NO
EGIPTE		
TUNÍSIA		

Tabla 28. Exemples de separació informació d'opinió a Twitter. Font: Citizen of Nowhere, Paul Denlinger, Romain Lange i Citizen Cayene.

Al quadre següent veiem dos exemples de tuïts en els quals s'evidencia que no hi ha una clara separació i d'opinió perquè són simplement comentaris i visions sobre un tema determinat. El tuït elaborat per Citizen Kayen utilitza el recurs de la pregunta i també demana que algú expliqui al món que la situació a Tunísia ha canviat.

5.1.6.2- Respecte a la privadesa

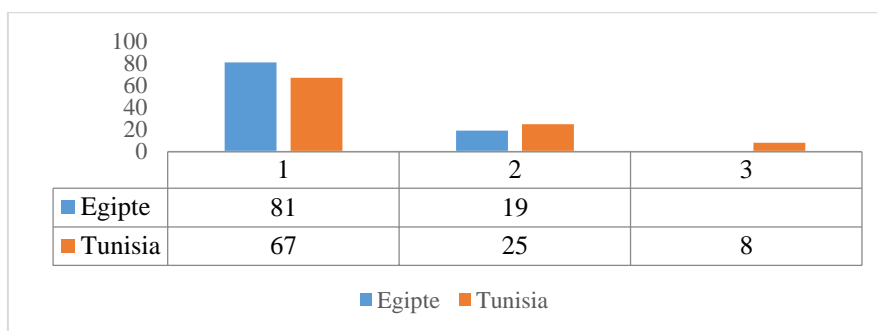

Tabla 29. Respecte a la privadesa a Twitter. Font: Gràfic d'elaboració pròpia

El respecte a la privadesa té relació amb la protecció dels grups socials desfavorits però tal com indica Alsius també incorpora conceptes específics com “la invasió de la intimitat, la protecció de menors, el dret a la mateixa imatge, el dolor i el sofriment i el suïcidi.” (Alsius, 199, pp. 380-402).

L'article 12 de la Declaració dels drets humans de l'ONU (1948) diu que “cap persona pot ser objecte d'ingerències arbitràries a la seva vida privada, domicili, correspondència, ni atacs a la seva honra o reputació.” (p.1). Amb l'eclosió de les Xarxes Socials, el respecte a la privadesa s'ha convertit, juntament amb el dret a l'honor, en un criteri fonamental en la major part dels estats.

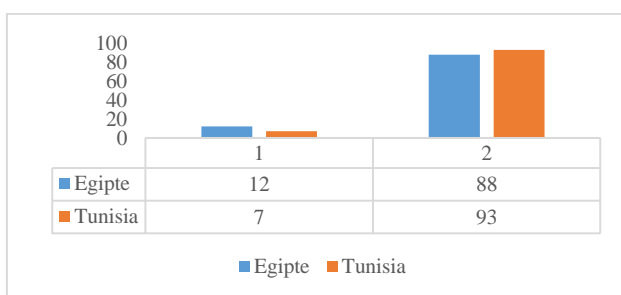
L'anàlisi ha tractat de veure si es vulnera aquest dret o per contra, la xarxa també es manté procliu a respectar-lo. Tant pel que fa a Tunísia com el relatiu a Egipte, el respecte a la privadesa apareix com un valor que és força respectat. La diferència entre ambdós països és que a Tunísia hi ha una quantitat superior de missatges que el vulneren sigui perquè incorporin imatges o vídeos sobre individuals o perquè difamen sobre institucions, aparell policial, govern o altres col·lectius. Per més que es tracten d'institucions que han vulnerat sistemàticament durant dècades els drets de les persones,

no sembla pertinent envair el seu dret a la privadesa i la imatge i difamar sobre la seva persona perquè no contribueix a una millora de la qualitat democràtica.

D'acord amb els resultats mostrats a la taula, la majoria de piulades a Tunísia sí que segueixen aquest principi. Concretament són 67 piulades proclius a respectar-lo enfront a 25 que no s'ho salten i no valoren el dret a la privadesa com un factor a tenir en compte. La tendència a Egipte és que 81 missatges sí que ho respectin vers 19 en que es veu clarament que aquest valor no es compleix.

Un dels motius que ho expliquen és que la tipologia dels missatges no pretén informar sobre un fet noticiós sinó més aviat explicar i oferir un punt de vista subjectiu sobre els fets ocorreguts tant a Egipte com a Tunísia. S'han considerat piulades que vulnereu el respecte a la privadesa les que remeten a bloguers que incorporen fotografies explícites sobre les manifestacions i en les quals es pot identificar als seus integrants. En l'anàlisi de la imatge a YouTube veurem que el respecte a la privadesa guanya força perquè en tractar-se d'un mitjà audiovisual el perill de que aquest dret quedi vulnerat als ciutadans sense el seu consentiment s'incrementa.

5.1.6.3. Incitació a la violència

Taula 30. Incitació a la violència a Twitter. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

Els nous mitjans de comunicació (Twitter, Youtube, Facebook..) degut a la seva capacitat d'arribar a una audiència inabastable poden modificar i canviar conductes de diversos sectors de la societat. Per aquest motiu, "s'hauria d'anar amb molt de compte amb els missatges que s'aboquen a les xarxes i que inciten a l'odi o conviden a realitzar actes violents constituents de delictes". (Alsius, 1998, p. 407). A la mostra de tuïts analitzada en el cas de Tunísia n'hi ha hagut fins a 7 que clarament inciten a l'odi i a combatre a través de la violència amb les autoritats governamentals i policials.

A Egipte tenim una situació força similar, ans 12 dels 100 tuïts inciten a la violència, reflex de la polarització social que hi havia i hi ha en l'actualitat a Egipte després de les Revoltes àrabs. És cert que la majoria de missatges tant a Tunísia com a Egipte només no encoratgen a cometre actes violents, però de la mateixa manera que als mitjans off-line aquests tipus de continguts difamatoris i de crida a l'odi estan fortament regulats, a les Xarxes Socials de cara a un futur s'hauria de pensar en mecanismes per aturar-los o reduir-ne a la mínima expressió la seva presència. Ara bé, els mecanismes de regulació, tal com explica Alsius a l'entrevista haurien de tenir en compte el context sociopolític i de censura pel que passen aquests països, ja que proposar una regulació sobre temàtiques de caràcter sensible pot ser tergiversat per les autoritats i se'n pot fer un ús

incorrecte, represaliant la totalitat de l'activitat a la Xarxa.(Salvador Alsius, Comunicació personal, 4 de maig de 2017)

INCITACIÓ A LA VIOLÈNCIA	SÍ	NO
EGIPTE		
TUNÍSIA		

Taula 31. Exemples d'incitació a la violència a TwitterFont: ThatGirl, Egyptocracy, Issam Ourimi, Rohan Jayasakera.

A propòsit dels tuits seleccionats que responen a criteris relacionats la inducció de la violència, la tònica general és que responen per una banda, a la "naturalesa dels àrabs" com amenaça envers el règim i per altra, apel·len a sumar-se a les revoltes. A tall de resum, el percentatge de tuits localitzats que indueixen a cometre conductes violentes és molt baix i les converses a Twitter fluctuen en el marc de la convocatòria de mobilitzacions i queixes reiterades cap al règim.

Un dels motius que en els últims temps ha justificat la regulació de la xarxa es basa en el fet que cal pal·liar qualsevol comentari que sigui injuriós o que convidi els ciutadans a cometre actes violents. El problema rau en què si es posen límits en el que es pot publicar i el que no, el dret a la llibertat d'expressió dels ciutadans pot veure's afectat.

5.1.7. Difusió dels missatges a Twitter

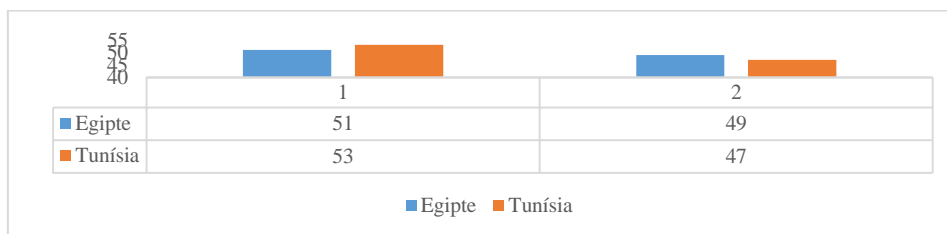

Tabla 32. Difusió dels missatges a Twitter.Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

Respecte a la difusió/interacció dels missatges publicats a Twitter durant la primera setmana de les revoltes a Tunísia, les dades recopilades han estat molt sorprenents perquè més de la meitat de tuits tant per Egipte com per Tunísia no van rebre cap retuit (51 i 53 respectivament) i l'altra meitat (49 i 52) en van rebre entre 0 i 25. En l'actualitat, el sistema de recuperació de la interacció no deixa recuperar les respostes del tuit però amb les dades de difusió a l'abast, podem establir que les interaccions van ser força baixes tot i que l'abast mediàtic va ser enorme.

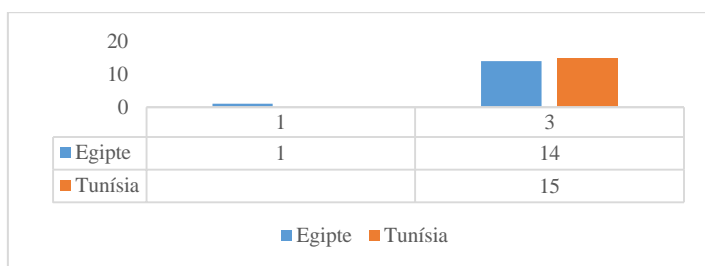
Aquestes dades ens ofereixen una primera aproximació de la interacció a les Xarxes en aquell moment: generació de contingut però poca conversa. És cert que l'ús de Twitter l'any 2011 era incipient però les dades resulten exigües si tenim present la capacitat de viralitzar missatges que té aquesta plataforma de microblogging.

Un dels elements que ajuda al fet que el missatge de la xarxa es pugui propagar és incorporar-ne hashtags. I el que resulta més sorprenent de la qüestió és que el hashtag emprat per a fer la recerca del tuit a la present investigació, #sidibouzid #tunisia va tenir una mitjana de 8000 tuits diaris. En el cas Egipci #Egypt i #Tiggerblood i #25jan van ser declarats els hashtags trending topic de l'any 2011. En cap dels casos, s'ha localitzat un missatge que tingui més de 25 retuits.

De cara a les conclusions, s'haurà de contemplar per una banda, la capacitat limitada de generar interactivitat a la xarxa i per l'altra, s'haurà de valorar la penetració d'Internet a la regió. Ambdós fenòmens factors fonamentals per a entendre les baixes taxes de difusió. De manera molt general, els factors anteriorment anomenats ens condueixen concloure que la viralitat del hashtag no comporta més interacció o debat.

5.2 ANÀLISI DE LA IMATGE A YOUTUBE

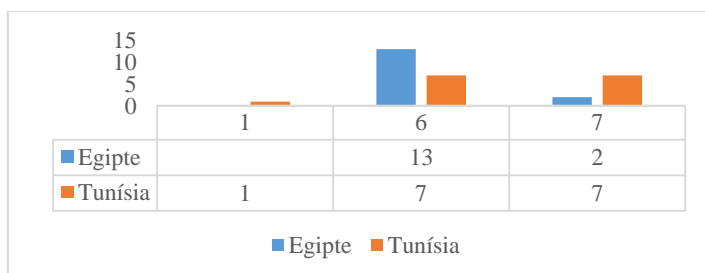
5.2.1- Variable 1: Tema general del vídeo

Taula 33. Tema general del vídeo a Youtube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

Pel que fa a l'anàlisi de la imatge a Youtube, la primera variable analitzada, d'igual manera que amb l'anàlisi a Twitter ha estat el Tema general del vídeo. Els resultats determinen que bona part dels vídeos també fan referència a temes socials i mobilitzacions ciutadanes. Tant a Egipte com a Tunísia el fet d'haver estudiat la primera setmana de les revoltes, ens ha proporcionat tot de vídeos sobre les mobilitzacions en el cas de Tunísia arran l'assassinat de Mohammed Bouazizi i les protestes a Egipte en contra del govern de Mubarak a la plaça. Més concretament, 14 i 15 vídeos tracten l'àmbit general de societat. L'única excepció es produeix en el cas de Tunísia en què una bloguera àrab es grava a ella mateixa explicant els problemes socioeconòmics pels quals va transcórrer el país durant la primera dècada del segle XX.

5.2.2 - Variable 2: Tema específic del vídeo

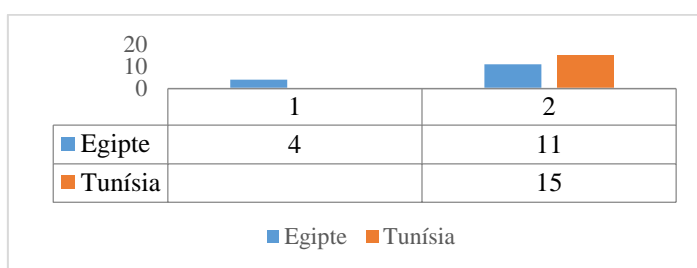

Taula 34. Tema específic del vídeo a Youtube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

De manera més concreta, s'ha observat quins són els problemes socials que predominen el discurs audiovisual a YouTube. De tal manera que, tant a Egipte com a Tunísia la majoria de vídeos corresponen a les variables d'esdeveniments quant a manifestacions, convocatòries i reunions veïnals i a debat sobre conflictes socials (repressió policial, actuacions del govern, violència i mitjans de comunicació). Mentre que a Egipte hi ha 13 vídeos sobre manifestacions i 2 de debat sobre conflictes socials, a Tunísia hi ha més paritat entre vídeos de debat i vídeos de mobilitzacions i es té en compte la incorporació del vídeo de l'activista àrab anteriorment comentat.

5.2.3 - Variable 3: Principi de veracitat. (Precisió, Contrast de fonts, neutralitat informativa, llenguatge sensacionalista)

5.2.3.1 – Precisió

Taula 35. Precisió informativa Youtube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

Quant a precisió, els resultats de la investigació estableixen que només hi ha 4 vídeos d'Egipte que se sotmeten a aquests paràmetres. En canvi a Tunísia, cap dels vídeos analitzats (15) segueixen els paràmetres de la precisió. És a dir, que el material informatiu sigui audiovisual no vol dir que vagi acompanyat de major precisió perquè sovint els vídeos han estat tractats des de la pròpia perspectiva del ciutadà, de manera subjectiva i generalista, intentant ensenyant tot i alhora cap detall en concret. En altres paraules, quan el contingut audiovisual generat per l'usuari resta impregnat de percepcions pròpies del conflicte, es pot perdre part de la fidelitat que li conferiria un professional de la informació.

Un altre perany de la precisió és la verificació de les dades i el contrast de fonts solvents. De la mateixa manera que amb l'anàlisi de la precisió a Twitter, verificar les dades de les quals parlen els actors implicats en el tema és transcendental per a oferir una informació de qualitat però en el context de l'objecte d'estudi, resulta altament improbable que un particular es planteji buscar si allò que ha dit una de les persones aparegudes en el vídeo és cert o fals. Per altra banda, el criteri de precisió aplicat a la professió periodística també contempla que les informacions relatives a manifestacions no facin un ús partidista del nombre d'assistents o d'alguna de les parts implicades en el conflicte. (Alsius, 1998)

5.2.3.2 - Contrast de fonts

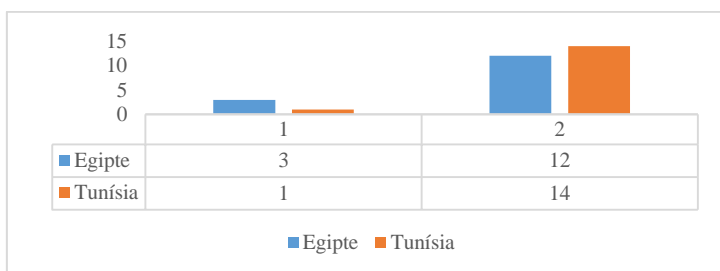
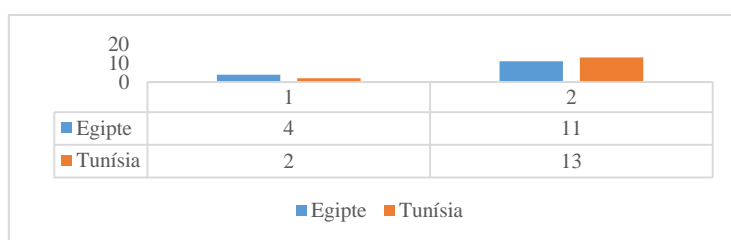

Tabla 36. Contrast de fonts a YouTubeFont: Gràfic d'elaboració pròpia.

En el cas del contrast de fonts, també cal posar en relleu que en ambdós casos els vídeos utilitzats no fan ús d'aquest principi periodístic. Així doncs, a Egipte hi ha tres vídeos en què sí que s'utilitza aquest recurs i en el cas de Tunísia només un segueix aquest principi. Triar i garantir la fiabilitat de les fonts d'informació que apareixen en el relat informatiu d'un succés de tal magnitud com el que s'estudia en el present treball és força difícil. És a dir, en periodisme televisiu normalment es trien les fonts que garanteixen el grau més gran de fiabilitat en el discurs però en cap dels casos un vídeo gravat per un ciutadà podria procedir a fer una tria de les fonts en funció d'aquest valor.

Val a dir, que els tipus de vídeos que s'hi aboquen a Youtube elaborats pels mateixos ciutadans utilitzen fonts que pel seu bagatge o situació personal no poden garantir un bon grau de fiabilitat en el discurs. Em refereixo a, per exemple, ciutadans que expliquen in situ la repressió policial que estan patint o la misèria que pateixen. Tot i que són protagonistes dels fets, la naturalesa subjectiva del relat els condueix a distorsionar la realitat en certs casos i per tant, “no es poden considerar fiables les fonts que emanen de la cobertura d'una manifestació o qualsevol esdeveniment en la qual estiguin involucrades”. (Alsus, 1998, p.77).

5.2.3.3-Neutralitat

Taula 37. Neutralitat informativa a Youtube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

La neutralitat és l'ítem del codi ètic que inclou “la selecció de notícies i criteris d'inclusió i les formes de presentació”. (Alsus, 1998, pp. 95-96).

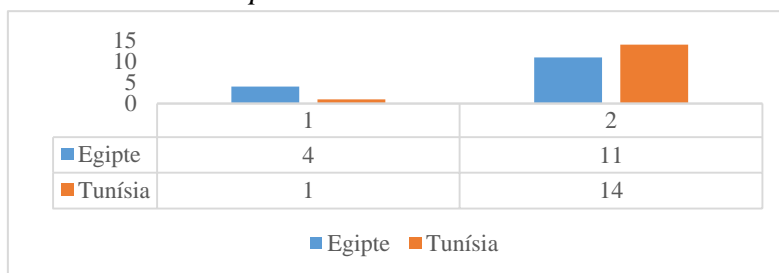
De manera resumida, el receptor de la peça audiovisual hauria de ser capaç de distingir formalment si a aquesta se l'està conferint un interès públic en detriment del mateix interès. Evidentment, resulta molt difícil que les peces gravades pels ciutadans siguin neutrals, ans al contrari, responen als seus propis interessos i reflecteixen el mateix punt de vista del conflicte. És natural, doncs, que 11 vídeos a Egipte i 13 a Tunísia no es puguin considerar com a neutrals. Les formes de presentació, com s'explicarà més

endavant amb els processos de post-producció tampoc ajuden a que la informació sigui neutral ja que només es graven els plans que interessin, s'introdueixen als vídeos bandes sonores emotives i cortinetes que no conviden pas a la neutralitat de la informació.

El *llenguatge sensacionalista* és una variable que s'ha descartat de l'anàlisi de la imatge perquè s'han identificat tots els vídeos amb un ús emotiu de la manera de parlar i no n'hi ha cap que apel·li a la neutralitat. D'altra banda, l'argument que justifica haver descartat de l'anàlisi, de quina manera s'empra el llenguatge és perquè la majoria dels vídeos estan enregistrats en àrab, amb la qual cosa, no es pot determinar quines expressions s'empren i que puguin tendir a l'emotivitat. L'únic vídeo en què una persona parla en anglès correspon a un ciutadà Egipci que mogut per la situació personal empra expressions com "It's really bad for Arabs" o "I will die today".

5.2.4. - Variable 4: Principi de justícia (Imparcialitat, protecció de grups socials desfavorits, presumpció d'innocència dels actors implicats)

5.2.4.1.- Imparcialitat

Taula 38. Imparcialitat a YouTube. Gràfic d'elaboració pròpia.

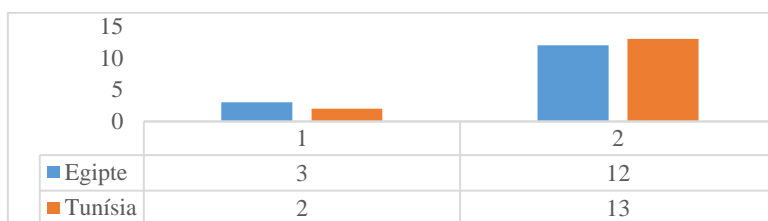
Quant a termes d'imparcialitat, el més rellevant és el relatiu a la inclusió de diferents punts de vista. Això en breus paraules significa oferir els fets noticiables des de diferents perspectives perquè tots els col·lectius afectats puguin dir la seva. En televisió, per exemple, la imparcialitat podria aplicar-se incorporant col·lectius al relat que normalment no hi tenen cabuda o considerar com a pertinents les aportacions de totes "les fonts implicades en el conflicte". (Alsius, 1998, p.182). Com proven els resultats, la imparcialitat és un criteri que tampoc apareix en els vídeos sotmesos a anàlisi ans hi ha 11 per a Egipte i 14 per a Tunísia que només incorporin una única visió del que està passant als vídeos i és la corresponent al que passa als carrers i places.

Emperò, resulta força difícil que aquest criteri s'hi pugui aplicar a un vídeo realitzat per un ciutadà, doncs, per una banda, no disposa dels recursos tècnics per a representar les veus de totes les parts del conflicte i alhora les circumstàncies no afavoreixen oferir un diferent enfocament del fet. Més concretament, l'anàlisi dels vídeos fa palès que en el cas de l'enregistrament d'imatges normalment es tracta d'un únic pla seqüència en què el ciutadà grava el decurs de la manifestació aplicant zoom in i zoom out i fent panoràmiques excessivament ràpides de manera arbitrària. Aquest tipus de plans comprometen seriosament la inclusió de diferents perspectives a la peça audiovisual.

La *presumpció d'innocència dels actors implicats i la protecció de grups socials desfavorits* han estat dues variables descartades de l'anàlisi de la imatge perquè, la diferència idiomàtica dificulta saber el que s'està dient. Tanmateix, els vídeos analitzats es basen en masses manifestant-se contra el règim i el dictador en què la presumpció d'innocència no s'assegura en cap dels casos. En el cas de la protecció de grups socials desfavorits s'ha descartat com a variable a analitzar perquè no s'agradeix la imatge de cap col·lectiu vulnerable. Creiem més convenient, relacionat amb la presumpció d'innocència i el dret a l'honor, introduir en el principi de responsabilitat el dret a la privadesa i salvaguardar la pròpia imatge.

5.2.5. Variable 5: Llibertat (Causes i Conseqüències que han motivat el conflicte, informació sotmesa a condicionaments externs, secret professional)

5.2.5.1 - Causes i conseqüències que han motivat el conflicte

Taula 39. Causes i Conseqüències que han motivat el conflicte a YouTubeFont: Gràfic d'elaboració pròpia.

Ens fixarem en el següent punt en el tractament de la informació des de la vessant de les causes i conseqüències que han motivat el conflicte de les revoltes. De la mateixa manera que resulta força difícil el principi d'imparcialitat en els vídeos pujats per activistes i ciutadans, també es complex esbrinar quines són les causes i les conseqüències que han motivat vertaderament el conflicte explicades de manera objectiva. Més de deu peces, 12 per a Tunísia i 13 per a Egipte, no expliquen que és el que està passant sinó que simplement són un retrat espontani del que està succeït. És cert que després de 6 anys les peces, juntament amb les fonts documentals ofereixen una visió de les causes i conseqüències que van motivar el conflicte.

En certa mesura, de manera generalitzada, s'entén pel context revolucionari què és el que ha conduït a aquells ciutadans a sortir al carrer. Això no obstant, de per se, la càpsula audiovisual té sentit de manera independent i tampoc pot esbrinar-se a quin tipus d'acció correspon cada protesta. Explicar les causes i conseqüències del conflicte no tan sols es basa en oferir imatges del conflicte sinó en "recol·lectar sota els paràmetres del rigor i la precisió informació per a posteriorment durant el procés d'edició presentar la informació de cara a un bon tractament de l'esdeveniment noticable". (Alsius, 1998, p. 81).

El que tampoc ajuda a entendre el que està passant és el que recull Fishman (1988) sobre la representació dels fets. Tot i que l'obra d'aquest autor ja té uns quants anys, hi ha un element referent a l'aprofundiment de la informació que pot ajudar a entendre al lector perquè els vídeos no se sotmeten de manera general a aquest principi.

L'argumentació es basa en què en el moment de procedir a elaborar la peça informativa no només és suficient la voluntat d'informar sinó que cal oferir un background suficientment sòlid perquè el públic o en aquest cas l'audiència entengui de manera íntegra l'abast del conflicte. (1988, p. 71)

Per altra banda, a la narrativa audiovisual, és el periodista qui s'encarrega d'explicar en un Stand-Up o a través de la veu en off que és el que passa. Cap d'aquestes pràctiques s'incorpora als vídeos generats pels usuaris. Les persones que hi apareixen tampoc contribueixen a oferir una perspectiva més ampla de la problemàtica general.

5.2.5.2. Informació sotmesa a condicionaments externs

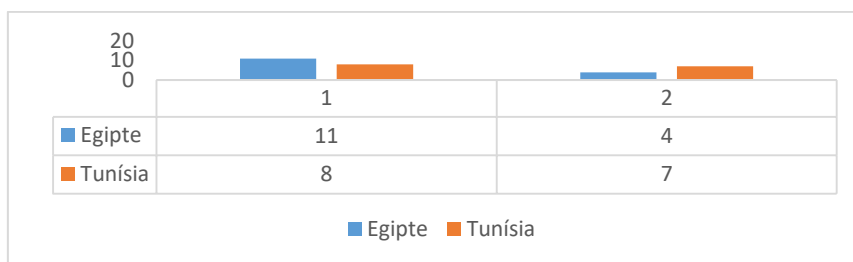

Tabla 40. Informació sotmesa a condicionaments externs a YouTube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

L'anàlisi dels vídeos ens mostra que pel que fa a les informacions sotmeses a condicionaments externs, la tendència és que quan es tracta de vídeos elaborats per ciutadans, la cobertura dels fets fa que el plantejament informatiu estigui condicionada per la situació econòmica i política de la persona a títol individual.

Aquesta problemàtica ens l'hem trobada amb 11 vídeos per a Egipte i 8 per a Tunísia. En ambdós casos, les informacions també es veuen condicionades pel control del poder polític. En aquest cas, el control polític no és exactament el mateix que en el periodisme tradicional. Ens referim a una altra mena de control, al control de la llibertat d'expressió

La manera i el format en que va ser els vídeos van ser enregistrats expliquen el bloqueig informacional pel qual vivien els ciutadans d'ambdós països. Així doncs, la manera en l'enregistrament, plans seqüència borrosos, moviments de càmera sobtats, zoom in, zoom out i fins i tot enregistrament nocturn d'imatges alerta de que les autoritats volien evitar a tota costa que aquelles imatges no transcendissin del país. El control no només es palesa en l'anàlisi de contingut sinó que també ha estat comentat pels diferents experts entrevistats. Per exemple, davant la dificultat de trobar vídeos de les hores posteriors a la sublevació a Tunísia, es comenta que el govern de Ben Ali va tallar les connexions de Youtube per a intentar aturar l'esclat informatiu que s'estava produint entre la ciutadania.

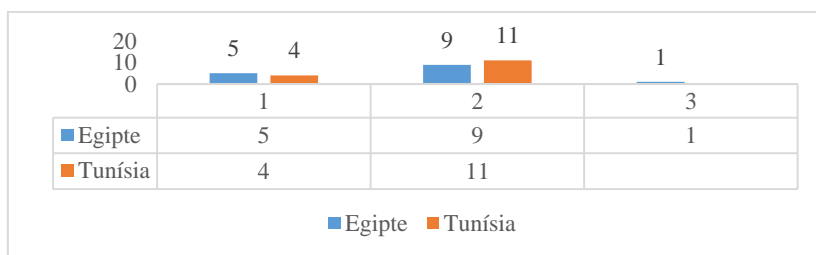
Finalment, referent al criteri de *Secret professional*, també ha estat eliminat de l'anàlisi perquè fa al·lusió al dret que tenen els periodistes de salvaguardar les seves fonts en possibles disputes judicials i no té relació amb l'objecte del treball.

5.2.5 - Variable 6: Responsabilitat i privadesa

Quant a l'anàlisi d'aquesta variable, s'han produït alguns canvis respecte al llibre de codis de Twitter. S'ha cregut convenient incorporar a la variable de responsabilitat, criteris com el dret a la privadesa, la protecció de menors, la inducció a la violència i l'ús de l'enregistrament subreptici. Aquestes variables resulten molt interessants en l'anàlisi de la imatge ja que ens donaran una aproximació sobre de quina manera es va tractar el principi ètic de responsabilitat a YouTube.

Abans, de tot, la variable de **separació d'informació i d'opinió** analitzada a Twitter, també ha estat descartada de l'anàlisi de la imatge perquè només hi ha un vídeo que incorpori la veu d'un entrevistat que parli amb anglès. La resta de vídeos, o bé estan en àrab i per tant no es poden entendre o tenen banda sonora que no deixa escoltar els comentaris que feien els ciutadans. Evidentment, són frases relacionades amb el moment emotiu que tendeixen al sensacionalisme anteriorment comentat. D'altra banda, no hi ha una veu en off que relati els fets o que ens expliqui en Stand-Up el que està passant per tant, no podem saber si hi ha separació d'opinió als vídeos de YouTube.

5.2.6.1 Respecte a la privadesa

Taula 41. Respecte a la privadesa a YouTube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

El dret a pròpia imatge vol dir que “el periodista o reporter ha de consultar prèviament a les persones que formen part de l'enregistrament o l'esdeveniment noticable si en volen formar part i de quina manera volen aparèixer” (Alsius, 1998, pp. 391). En l'anàlisi del missatge, no hi ha hagut cap problema doncs la majoria de tuits no incorporaven imatges ni tampoc vídeos.

La situació però, canvia amb l'anàlisi a YouTube i la conclusió que se'n deriva és que els vídeos constitueixen una invasió de la privacitat de les persones i vulnereu clarament el dret a la mateixa imatge en ambdós països. A Egipte, hi ha 9 vídeos i a Tunísia 11 en què no es respecta l'anonimat de les persones. És cert que en una manifestació o revolta en la qual hi ha centenars o milers de persones resulta una utopia tenir el permís de tots els ciutadans que estàs enregistrant. Ara bé, d'acord amb el que expliquen els codis ètics, hi ha altres maneres de gravar sense vulnerar els seus drets com per exemple, procurar no enregistrar plans massa curts perquè les cares de les persones quedin protegides, gravar des d'un angle des del qual es vegi tota la manifestació i no només un col·lectiu de ciutadans, etc.

Respecte a la vida privada de les persones, passa un fet similar que amb la televisió, es creu que enregistrar a persones anònimes no vulnera cap dret i per tant és una pràctica

que s'empra de manera freqüent als vídeos de Youtube. (Alsius, 1998) Però, cal no oblidar les circumstàncies en les quals s'enregistren les imatges: mobilitzacions ciutadanes derivades d'un context d'empobriment generalitzat i repressió.

En part, els ciutadans que van enregistrar les imatges des dels seus mòbils van aplicar la mateixa dinàmica que els reporters de la televisió, que es basa en la necessitat d'identificar als actors que formen part del conflicte i d'ensenyar-ne com més detalls millor. Un dels aspectes als quals es posa el focus és en el fet que en condicions de conflictes bèl·lics, mobilitzacions o tragèdies la pràctica que pot transgredir en major grau el respecte a la privadesa i intimitat de les persones es que es vulgui recórrer a “parts implicades o víctimes com a fonts d'informació fiables”. (Alsius, 1998, p. 397)

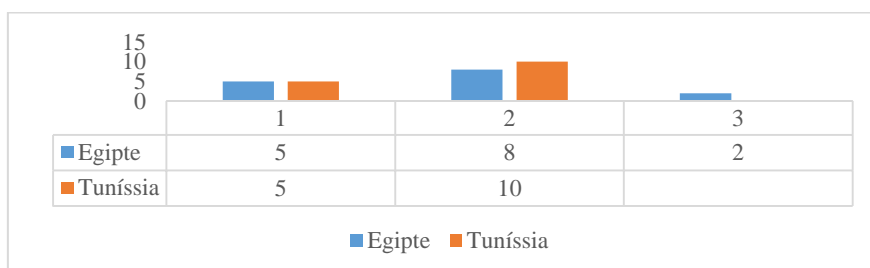
Però, arribar a transgredir la intimitat de les persones és molt perillós perquè el rastre dels continguts generats a la xarxa hi quedarà per sempre i difícilment una persona que apareix en un dels vídeos i que ara se'n repeteix podrà demanar que aquell vídeo desaparegui.

Amb referència amb la permanència de documents a la Xarxa, un dels principals reptes en l'actualitat és garantir el dret a l'oblit dels ciutadans que volen esborrar qualsevol tipus d'informació que pugui perjudicar-los de cara al futur. (Salvador Alsius, comunicació personal, 4 de maig de 2017)

En un primer moment, s'havia considerat com a variable a estudiar la protecció de grups socials desfavorits en la mesura que els codis ètics que s'han emprat per a elaborar la recerca, li confereixen una gran importància. Durant el visionat dels vídeos s'ha descartat aquesta variable, ja que resulta força més important veure si es vulnera la intimitat de les persones i de quina manera es fa que no fixar-nos en sí hi ha grups socials desfavorits implicats en el tema.

Normalment, dins el marc de la privadesa es prioritza incloure també la protecció de menors i aspectes com el dolor i el sofriment. *La protecció de grups socials desfavorits* està connectada amb col·lectius que poden ser objecte de tractament denigrant. En cap cas, en els vídeos de YouTube, s'ha trobat un vídeo en què un col·lectiu tradicionalment estigmatitzat com per exemple els discapacitats hi aparegui.

5.2.6.2 Protecció de menors

Taula 42. Protecció de menors a Youtube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

La protecció de menors, és en els codis deontològics audiovisuals un dels principis que es protegeix d'una manera especial per la seva presència en l'espai mediàtic i les

conseqüències que se'n deriven d'aquest fet. (Alsius, 1998). Així doncs, és més preocupant que hi hagi menors i se'ls pugui reconèixer en vídeos elaborats per ciutadans sobre les primaveres àrabs, ja que poden causar un dany present o futur al seu nom o la seva imatge. Hem trobat a l'anàlisi de YouTube que hi ha 8 i 10 vídeos respectivament en els quals en algun moment pot veure's la imatge d'un menor, un fet identificat com una transgressió de la deontologia periodística i del dret a la imatge d'un col·lectiu especialment vulnerable.

Per a posar-ne un exemple, el codi deontològic de la BBC determina que els menors no han de rebre un excés de publicitat sobretot en àmbits en els quals es produeixen situacions conflictives i de sofriment. I el mateix codi afegeix que tenir cura de les informacions sobre menors “significa guarir els seus interessos i seguretat per sobre de qualsevol objectiu editorial”. (British Broadcasting Council, 2017)

Per tant, un dels aspectes clau de cara a les conclusions és la de trobar la manera en la qual els continguts abocats a Internet, sobretot els relatius a manifestacions, mobilitzacions, etc, com en el cas de les primaveres àrabs o que, almenys, els ciutadans sàpiguen les conseqüències de futur que aquests poden tenir i d'exposar-los a l'opinió pública.

El codi deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya (2017) també es força clar respecte a la protecció dels menors en mitjans audiovisuals. No s'ha d'identificar cap menor ni la seva identitat en qüestions relatives a situacions en les quals hi apareixen com a víctimes. I més encara, no poden ser de cap manera objecte d'entrevistes, fotografies o enregistrament sense l'autorització paterna. Aquesta qüestió és especialment rellevant a YouTube doncs, com s'ha comentat anteriorment, són vídeos que difícilment desapareixeran de la Xarxa i que pot condicionar-los el seu futur immediat.

5.2.6.3- Incitació a la violència

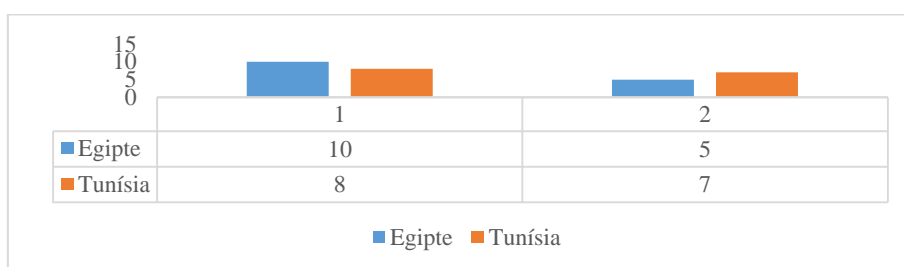

Tabla 43. Incitació a la violència a YouTube Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

Respecte al tractament de la violència als mitjans de comunicació, cal diferenciar entre mostrar imatges de conflictes bèl·lics i que aquest tipus d'imatges incitin a cometre actes violents. Per bé que cal tenir certa cura a l'hora de mostrar segons quines imatges per televisió o mitjans digitals, “no ensenyar part del conflicte seria com negar el principi de veritat”. (Alsius, 1998, p. 409).

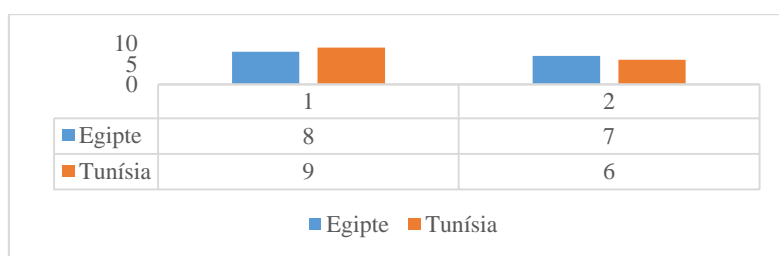
En realitat, el tractament dels ciutadans o dels periodistes que li confereixen al procés d'enregistrament i d'edició pot ser perillós, ja que, els mitjans audiovisuals, en major

mesura que els escrits, poden transmetre i incitar a la violència i per tant, modificar conductes tant dels espectadors a Televisió com als Usuaris de Youtube en aquest cas.

D'acord amb els resultats de la investigació, hi ha 10 vídeos en el cas d'Egipte que la manera en la qual han estat gravats, el tipus de plans contrapicats i l'ús d'imatges inciten clarament a cometre actes violents al carrer. Pel que fa a Tunísia, ens trobem amb unes dades una mica diferents, ja que hi ha 8 vídeos que sí que ho fan i 7 que no.

Hi ha dos tipus de debats pels quals la reproducció d'escenes violentes hauria d'estar regulada o controlada per un òrgan legislador. Per una banda, perquè l'exhibició d'escenes cruentes pot arribar a caure en el mal gust i per l'altra perquè “la violència genera més violència.” (Alsius, 1998, p.10). El que es planteja en el present treball és si aquest tipus d'imatges a Internet s'haurien de regular o no. Com ja s'ha esmentat anteriorment, en comptes de proposar lleis que censurin continguts, -a les quals els governs d'Egipte i Tunísia li poden conferir un ús pervers-, seria una bona idea que els usuaris en difondre aquest tipus de materials audiovisuals sensibles sabessin com contextualitzar i aprofundir la informació per a no elaborar informacions que puguin incitar a la violència.

5.2.6.4-Enregistrament subreptici

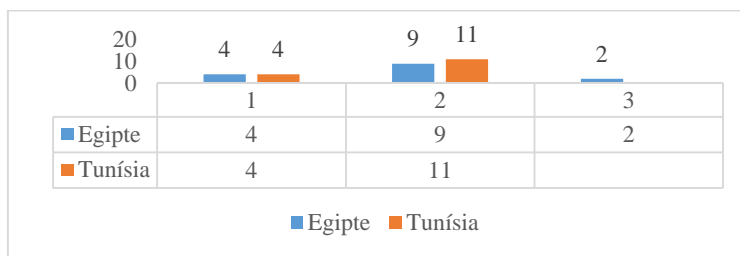
Taula 44. Enregistrament subreptici a YouTube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

En el periodisme televisiu, “la càmera oculta és un instrument que s'utilitza per aconseguir una reproducció dels fets que ofereixi evidències documentals sobre el succés informatiu.” (Alsius, 1998, p. 157). L'anàlisi dels vídeos ens porta a plantejar que pel que fa a Egipte hi ha 8 vídeos en què els ciutadans no saben que estan essent enregistrats i a Tunísia n'hi ha 9. En el marc d'aquest treball, per bé que el ciutadà no fa ús d'instruments de gravació sofisticats sinó més aviat del seu propi telèfon mòbil, s'ha determinat que s'estava elaborant un enregistrament subreptici quan les persones del voltant no eren conscients que hi havia algú gravant.

Com veurem en la següent variable, la implementació d'aquest tipus de pràctiques poden significar la invasió de la privadesa de persones anònimes que s'exposen a què aquest tipus de materials quedin per sempre més a la Xarxa. És una situació que, en països amb uns sistemes polítics encara lluny de la democràcia, pot significar la persecució i la judicialització per part dels seus governs. L'ús de l'enregistrament subreptici pot posar en perill la vida de ciutadans individuals amb l'única pena d'estar manifestant-se.

5.2.7- Variable 7: Procediments discursius audiovisuals

5.2.7.1 Cobertura ètica d'imatges impactants

Taula 45. Cobertura ètica d'imatges impactants a YouTube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia

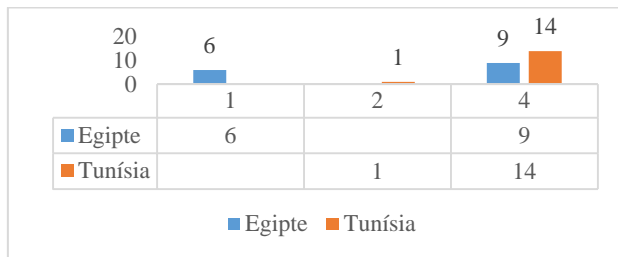
Quant a la cobertura ètica d'imatges impactants, els resultats han estat que de la mostra analitzada la tendència és que no s'apliquen de cap manera els codis ètics. A Egipte, hi ha 4 vídeos que sí que el segueixen, 9 que no i 2 que no es pot determinar si en fan un ús correcte o no, donat que els vídeos estan gravats de nit o bé estan borrosos. Per a determinar si els vídeos d'ambdós països se sotmetien a aquest principi, s'ha procurat veure la manera en la qual el ciutadà elabora una bona cobertura dels fets. Això implica per exemple, la diversitat de plans sobre l'esdeveniment, l'ús del zoom o tanmateix la posició de la càmera respecte de l'objecte. (Alsius, 1998)

Tant als vídeos d'Egipte com als de Tunísia s'han trobat un seguit de males pràctiques respecte al tractament audiovisual que cal remarcar. En primer lloc, l'ús intencionat del Zoom. Quan es fa un zoom i una aproximació excessiva al lloc dels fets, es pot caure en l'exageració, amb la qual cosa el principi de veracitat ja està quedant malmès. (Alsius, 1998).

Una altra problemàtica ha estat l'ús dels plànols picats i contrapicats. En periodisme audiovisual, s'utilitzen per a ençalsar o empetitir l'objecte però si s'empren de manera intencionada, "es tendeix a realitzar un relat poc fidel amb la realitat." (Alsius, 1998, p.114). És natural que un ciutadà sense formació periodística cometi aquests errors que televisió, per exemple, penalitzen. En aquest sentit, per exemple, es recomana al periodista que seleccioni el lloc idoni per a realitzar l'enregistrament i que ho faci d'acord amb un principi: que l'objectiu de la càmera equivalgui al punt de vista del ciutadà en una manifestació o esdeveniment social, per exemple. També s'hauria de tenir en compte respecte al tractament de les víctimes és que se'n difonguin imatges durant el conflicte social si no que més aviat el que pot crear és "morbo". (Antoni Castel, Comunicació Personal, 28 de febrer de 2017).

Els aspectes essencials a l'hora de fer una cobertura sobre un conflicte bèl·lic o social, la finalitat última és sempre procurar oferir una visió objectiva del conflicte en la qual ha de considerar diversos aspectes dels codis ètics tractats en aquest treball. "El respecte i la discreció són dos principis que procura posar per sobre de qualsevol cosa." (José Manuel López, Comunicació Personal, 30 d'abril de 2017).

5.2.7.2 Gènere informatiu

Taula 46. Gènere informatiu a YouTube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

Pel que fa a l'anàlisi del gènere informatiu dels vídeos analitzats, la tendència generalitzada a Tunísia és la de què les peces audiovisuals no corresponguin a cap gènere sinó més aviat a gravacions espontànies elaborades amb telèfons mòbils i penjades posteriorment per a denunciar-ne la situació a Youtube. Concretament han estat 9 vídeos que no poden classificar-se en cap de les variables proposades a l'anàlisi de contingut. Només en aquest país s'ha identificat un vídeo amb el gènere informatiu de notícia perquè es tracta d'una activista periodista que s'enregistra a si mateixa exposant la situació per la qual transitava el país.

En canvi, a Egipte hem trobat 6 vídeos classificats com a notícies elaborades per mitjans digitals o grups activistes mitjançant equips de televisió. De manera general, en el periodisme televisiu se li atribueix al gènere informatiu la capacitat de fer palès que en el marc de la comunicació es produeix un contracte entre emissor i receptor de tal manera que la composició audiovisual garantirà la interrelació entre "significats, significants i recursos estilístics involucrant en aquest procés als participants de la comunicació". (Alsius, 1998, p.121).

Encara que la generació de continguts a YouTube no respon a criteris periodístics, el fet de no poder atribuir un vídeo a un gènere informatiu, pot desembocar en distorsió de fets i confusió de la realitat. Per altra banda, també convé mencionar que com s'ha recollit a la variable anterior, la introducció de músiques, de cortinetes i de banda sonora per sobre al so ambient, -entre d'altres pràctiques,- són elements que no ajuden a fer un retrat fidedigne dels fets. Per últim, cal palesar que la qualitat de la imatge, a pesar de la importància que va tenir en aquell moment oferir imatges dels fets en molts casos no és bona, i molts dels aparells que van utilitzar-se l'enregistraven de manera borrosa.

A pesar que el gènere informatiu és un valor periodístic que no hi té cabuda en el material audiovisual generat durant les primaveres àrabs, simbòlicament atorga un valor extraordinari. En el cas de Tunísia els ciutadans les primeres hores i dies de les revoltes no sabien el que havia ocorregut a Sidi Bouzid i els mitjans de comunicació no ho estaven cobrint. De fet, ni tan sols Al-Jazeera estava present a Tunísia. "*Quan per fi va poder accedir al lloc dels fets, Al-Jazeera va començar a aprofitar el material audiovisual elaborat pels ciutadans i abocat a YouTube com a complement de les seves notícies*". (Lali Sandiumenge, comunicació personal. 4 de maig de 2017)

L'opinió del fotoperiodista José Manuel López sobre l'aprofitament que varen fer-ne els mitjans de comunicació tradicionals divergeix una mica del que explica Sandiumenge, doncs, tot i que el paper d'Al-Jazeera fou molt important respecte de la cobertura mediàtica de les revoltes, López creu que quan els mitjans de comunicació entren aquest tipus de material audiovisual per a elaborar les seves informacions es deu, en certes ocasions, a la necessitat d'abaratir costos i estalviar-se el que li haurien de pagar a un periodista freelance. (José Manuel López, Comunicació personal, 30 d'abril de 2017)

Per últim, respecte amb el fet que no es puguin identificar de manera general els vídeos amb cap gènere informatiu cal explicar que a Tunísia, els vídeos de YouTube van pujar-se amb la pretensió de demanar ajuda i organitzar més mobilitzacions. Respecte a si resulta important etiquetar o establir una delimitació dels vídeos en funció del gènere, en el fons l'anàlisi no entra a comentar si està bé o malament que els ciutadans enregistressin vídeos d'acord amb una tipologia audiovisual.

El normal és que no ho fessin degut que no han rebut formació periodística sobre el tema ni tampoc era el seu objectiu. Encara que resulta evident que no varen complir-se els estàndards de qualitat, quant a gènere, edició i postproducció l'important és que l'activitat a YouTube va permetre oferir una versió diferent de la oficial sobre el que succeïa.

5.2.7.3 Postproducció

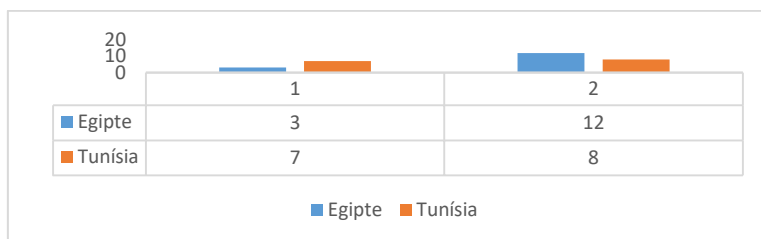

Tabla 47. Elements de postproducció a YouTube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

Tradicionalment, en televisió, després del rodatge i la recopilació de la informació es procedeix a muntar el material. Quan s'edita el vídeo, se seleccionen aquells plans més adients i es construeix el relat informatiu. Això implica que el periodista, durant el procés d'edició ha d'organitzar les imatges i introduir la veu en Off de tal manera que sigui un retrat fidel i veritable sobre l'esdeveniment. (Alsius, 1998).

Com ja hem vist anteriorment amb el tema de l'enregistrament, els vídeos no s'ajusten a un retrat ètic dels fets. Durant el procés d'edició del vídeo, s'ha detectat la introducció de músiques, cortines de presentació i efectes espectacularitzants que tracten d'apel·lar a les emocions de l'espectador. La incorporació de cançons o músiques al vídeo elimina per complet el so ambient i conseqüentment els principis periodístics de la veritat o la imparcialitat de nou tornen a veure's afectats. En el cas d'Egipte, només s'han detectat tres vídeos amb aquesta problemàtica mentre que a Tunísia n'hi ha 7 que sí que incorporen aquestes pràctiques en el procés de postproducció.

Especialment pel que fa al procés de muntatge sonor cal tenir en compte dues característiques. Per una banda, que el so del vídeo ha d'anar en sincronia amb el so del vídeo, ja que introduir elements audiovisuals externs pot arribar a modificar-ne totalment el seu sentit. També caldrà en compte qüestions relatives al volum del so, ja que hi ha vídeos analitzats en els quals o bé a causa de l'aparell o bé fet de manera intencionada durant el procés d'edició es percep una alteració en el so i el seu volum. “Aquesta pràctica també pot alternar-ne el significat”(Alsus, 1998, p.126)

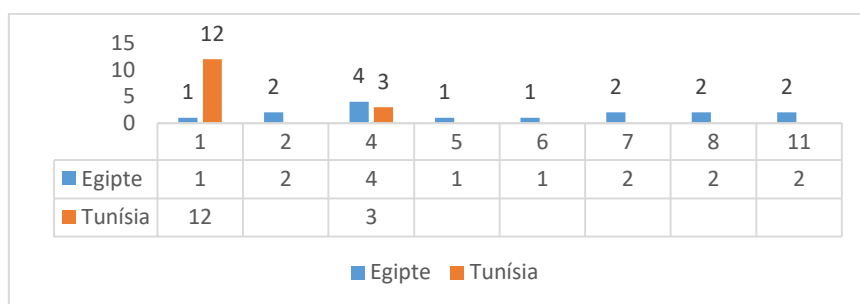
5.2.8- Variable 8: Anàlisi de la difusió a YouTube

Quan a la difusió, l'anàlisi a Twitter no ens ha permès veure cap informe d'anàliques sobre l'abast dels tuïts enviats pels ciutadans egipcis i tunisians però ha YouTube, com s'ha comentat a la metodologia, s'ha comptat amb l'ajuda d'una eina anomenada **vidLQ** que permet obtenir una visió general i social dels vídeos penjats en aquesta xarxa audiovisual.

Els ítems relacionats amb la vessant general han estat desestimats perquè t'ofereixen una panoràmica sobre els guanys del vídeo en funció de les reproduccions. El més interessant d'aquesta eina és que t'ofereix aspectes relacionats amb la interacció i les vegades que el vídeo en qüestió ha estat compartit tant a blogs com a altres Xarxes Socials.

De cara al present anàlisi també s'han considerat oportunes les variables de visualitzacions, nombre de “m'agrades” i comentaris. Per últim, s'analitzarà la taxa d'interacció que és el còmput corresponent a la mitjana de “m'agrades”, comentaris i vegades que s'ha compartit el vídeo

5.2.8.1 - Visualitzacions

Taula 48. Nombre de visualitzacions a YouTube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia

En el cas de Tunísia, hi ha 12 vídeos dels 15 analitzats que només tenen entre 0 i 100.000 visites a la xarxa i els 3 restants que tenen entre 300.000 i 400.000. Cal dir que s'han identificat alguns vídeos que no superen les 20.000 visites. Per altra banda, la dinàmica canvia per a Egipte, ja que la majoria dels vídeos superen àmpliament la xifra de les 100.000 visualitzacions. De fet, només n'hi ha un que tingui menys visualitzacions que la xifra mínima aplicada en aquesta recerca.

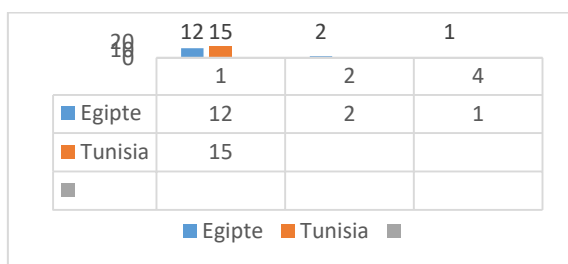
El nombre de visualitzacions està força més fragmentat, així doncs, 12 vídeos es troben entre les 100.000 visites i el milió, unes xifres força impactants i que palesen el fet que

aquestes imatges van tenir un abast mundial a la Xarxa. El vídeo més vist arriba fins als 2,4 milions de reproduccions. Són xifres, en el cas egipci, força elevades que ens alerten de la magnitud de l'activitat en xarxa.

No obstant això, aquestes xifres s'hauran de contextualitzar més endavant amb les taxes d'interacció, el nombre de comentaris i el nombre de comparticions perquè la dinàmica general és el nombre elevat de reproduccions no vagi acompanyat de més interacció sinó el contrari, en molts dels casos vídeos que tenen més de 500.000 reproduccions no generen gaire debat a la xarxa.

5.2.9- Variable 9: Anàlisi de la interacció a YouTube

5.2.8.1 - "M'agrada"

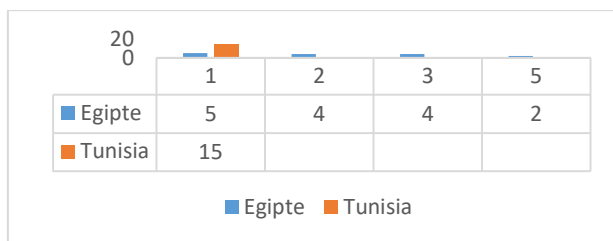
0-500	1
501-1000	2
1001-2000	3
2001 - 3000	4
3000	5

Taula 49. Nombre de "M'agrada" a YouTube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

La tendència generalitzada a ambdós països és que el nombre de reproduccions al vídeo no es vegi reflectit en el nombre de "m'agrada". Aquest indicador, amb una funció similar a un retuit mostra que en la totalitat dels vídeos de Tunísia aquesta xifra no supera els 5.000, una xifra modesta si tenim en compte la capacitat global de YouTube. Per altra banda, a Egipte també passa un fenomen similar: 12 dels 15 vídeos no superen la xifra de 5.000. A més, el fet que crida l'atenció és que el vídeo amb més reproduccions de la mostra analitzada amb 2,5 milions de reproduccions no supera la dada de 30.000 i el següent en nombre de visualitzacions que en té 2,3 milions només ha rebut 3.000 "m'agrada". Es pot concloure que la interactivitat de YouTube pel que fa als vídeos sobre les revoltes àrabs és relativament baixa. A les conclusions sobre la difusió s'analitzaran els possibles factors que motiven aquest fet.

5.2.8.2 –Comentaris

Llegenda	
0-500	1
501-1000	2
1001-2000	3
2001 - 3000	4
+3000	5

Taula 50. Nombre de comentaris a YouTube. Font: Gràfic d'elaboració pròpia.

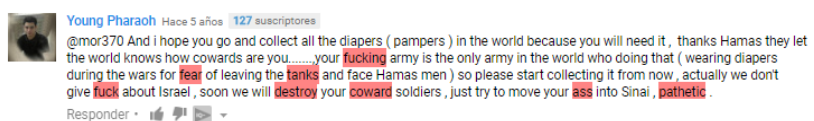
El gràfic evidencia que els vídeos de Tunísia en bloc no superen els 500 comentaris per vídeo. Aquesta dada ens remet al que s'ha mencionat anteriorment, per moltes visualitzacions que tingui un vídeo, l'usuari de YouTube no tendeix a comentar i s'abstén de clicar "m'agrada" i que com a conseqüència aparegui a la seva història. Sembla ser, que els ciutadans d'aquell temps o bé no estaven subscrits a aquesta xarxa social o bé no tenien la pràctica de comentar o generar debat sobre el qual els hi havia semblat la càpsula audiovisual.

Si ens fixem en els vídeos d'Egipte en general que són els que han rebut més visualitzacions veurem que de la mostra analitzada n'hi ha 5 que no superen els 500 comentaris, 2 que han rebut entre 501 i 1000, 3 que han rebut entre 2001 i 3000 comentaris i només n'hi ha un parell que superen la barrera dels 3000 comentaris. Aquests, justament corresponen als vídeos amb més visualitzacions de la mostra analitzada. Cal parar l'atenció al fet que el vídeo amb 2,3 milions de reproduccions només té 8.000 comentaris i el vídeo més vist (2,5 milions) només ha rebut 7400 comentaris.

Fixem-nos-hi ara en el tipus de comentaris que s'han observat a aquesta Xarxa Social. Per norma general, la tendència generalitzada ha estat la de comentaris que comenten la situació de Tunísia i Egipte i donen suport a les regions del món àrab que en aquell moment es trobaven immerses en onades de protestes.

L'eina utilitzada per a veure la interacció i el nombre de vegades que s'ha compartit a la xarxa qualsevol vídeo també ens permet recuperar comentaris que contenen frases positives i comentaris que contenen frases negatives.

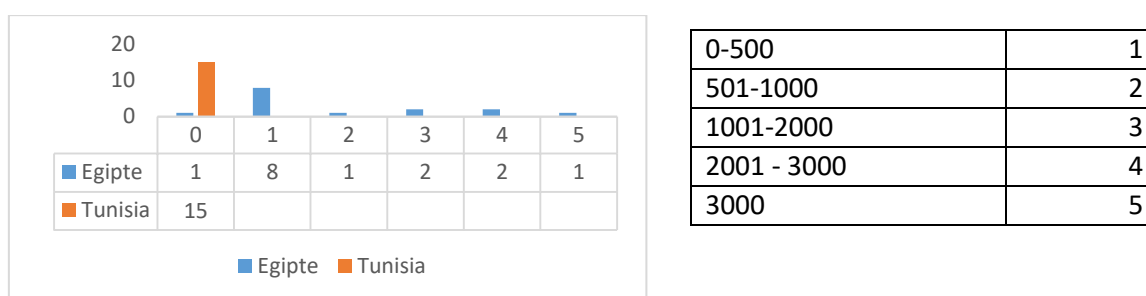
Per bé que fer una anàlisi dels comentaris suposaria fer un treball de recerca a part, s'ha vist convenient veure quines dinàmiques i temes copsaven aquells que comentaven de manera positiva i negativa a la xarxa. El procediment que s'ha seguit per a veure la tipologia de comentaris abocats és agafar el vídeo amb més reproduccions d'Egipte i el que té més reproduccions de Tunísia i posteriorment se n'ha fet una selecció aleatòria i a continuació s'exposen alguns exemples:

Font: Young Pharaoh.

A aquest vídeo s'ha detectat una disputa arran del comentari d'un jove israelià que suposadament va cometre un comentari despectiu contra els egipcis. S'ha procurat localitzar l'autor del comentari però sembla que aquest l'ha esborrat. Altres tipus de comentaris en què els usuaris expressen el seu grau d'indignació amb paraules malsonants és el d'aquest jove que es queixa del règim i de la situació posterior a l'esclat de la revolta a la plaça Tahrir.

5.2.8.3.- Vegades que s'ha compartit el vídeo i taxa d'interacció

Taula 2. Nombre de vegades que s'ha compartit el vídeo

En el cas de Tunísia les dades verifiquen que la totalitat dels 15 vídeos no van ser compartits per Xarxes Socials. Així doncs, a Tunísia s'observa un baix nombre de visualitzacions, comentaris, "m'agrades" i vegades que s'ha compartit el vídeo a altres Xarxes Socials.

Aquest fenomen l'analitzarem de manera més amplia quan comentem les taxes d'interacció a YouTube. Sembla que els vídeos pujats per ciutadans tunisians no van tenir el mateix efecte que els pujats pels ciutadans egipcis.

Els motius que podria explicar aquesta problemàtica és la delimitació de la mostra i la dificultat que s'ha observat a l'hora de trobar-los a YouTube. Pel que fa a la delimitació de la mostra val a dir que els primers dies de protestes les revoltes produïdes a Sidi Bouzid van passar totalment desapercibudes no només pel món sinó també pels ciutadans del propi país.

Davant del poc ressò internacional que estaven tenint els vídeos i les imatges penjades a la xarxa, els activistes de l'organització Nawaat el que van fer és encarregar-se d'editar vídeos i fer un recopilatori d'imatges i enviar-les estratègicament a Al-Jazeera i altres mitjans de comunicació internacionals perquè rebessin tot el material que estaven generant els mateixos ciutadans. (Lali Sandiumenge, comunicació personal, 9 de maig de 2017)

La dificultat per accedir a la zona del conflicte no va facilitar prendre imatges sobre els esdeveniments ocorreguts. Cal afegir que els vídeos enregistrats pels ciutadans i posteriorment penjats a YouTube han estat molt difícils de trobar, ja que la manera en què han estat titulats i etiquetats no facilitat que el SEO (Search Engine Optimization) els indexi de manera correcta i en facilitzi la seva recerca.

Pel que fa a Egipte, si més no, les xifres canvien i tendeixen a l'alça. En el gràfic de barres s'observa que més de la meitat dels vídeos (8) han estat compartits a altres xarxes

socials entre 500 i 1000 vegades i la resta oscil·len entre 1000 i 3000 comparticions en xarxes. Aquestes xifres, una mica més elevades que les de Tunísia expliquen d'alguna manera aquest país va gaudir de major interès i visibilitat quant a vídeos penjats a la Xarxa i que el nivell d'interacció entre usuaris sense dubte era més elevat.

La taxa d'interacció és una mètrica que ens permet analitzar l'impacte d'un vídeo a YouTube. Aquesta taxa es formula a partir del nombre de "M'agrada", Comentaris i vegades que s'ha compartit i es divideix pel nombre de visualitzacions.

La taxa d'interacció dels vídeos analitzats oscil·la entre el 0% i com a màxim el 0,70%. A pesar d'aquest tipus de fórmules s'empren en màrqueting per a estudiar quin és el grau d'engagement que té un consumidor respecte d'un producte, resulta altament interessant aplicar-ho la nostra anàlisi d'imatges perquè ens pot ajudar a fer-nos una idea de fins a quin punt les imatges de YouTube podien servir per a crear esferes de participació virtual a col·lació amb els preceptes aportats al marc teòric sobre si les xarxes socials poden considerar-se nous espais de l'esfera pública o no.

Com ja s'ha comentat la taxa d'interacció en cap cas supera l'1 per cent. Això ens remet al fet que més visualitzacions no signifiquen més interacció a la xarxa i que el desequilibri detectat pot conduir-nos a pensar, si més no, de la capacitat limitada de generar comunitat d'un vídeo viral sobre moviments socials. Això si, obrir un nou debat sobre la capacitat limitada de les xarxes seria objecte d'un treball a part.

A tall d'exemple, s'ha comprovat la taxa d'interacció d'un vídeo del moviment 15-M a Espanya, -que s'adjunta a l'Annex, - i s'ha vist que la taxa d'interacció és de 2,3% per un vídeo amb 123.369 reproduccions, 1187 m'agrada, 125 comentaris i 1472 comparticions en xarxes socials. El motiu pel qual s'ha agafat un vídeo del 15-M espanyol i no qualsevol altre és perquè tan Sandiumenge com Giraldo han establert paral·lelismes clars entre ambdós moviments socials que coincideixen pràcticament en cronologia i en estratègia comunicativa orientada a objectius polítics.

5.3 EL ROL DEL PERIODISME CIUTADÀ DURANT LES PRIMAVERES ÀRABS

“Les Xarxes Socials i les Noves Tecnologies de la Informació i la comunicació no van ser les causes de la revolució però sí que van ser un accelerador de les protestes”.(Salvador Alsius, Comunicació personal, 4 de maig de 2017). Durant la primera dècada del segle XX, tot i que les taxes de penetració d'Internet a la regió havien estat força baixes, l'accessibilitat a la tecnologia mòbil va créixer exponencialment. Per tant, quan Mohammed Bouazizi va encendre la flama, els usuaris de Xarxes Socials van poder manifestar la seva indignació en imatges i vídeos que van impactar el món i van provocar una onada de manifestacions a molts països àrabs que patien situacions socioeconòmiques similars. Podria dir-se que aquestes van actuar a banda de dinamitzador, com un accelerador del descontentament generalitzat. (Santiago Giraldo, Comunicació personal, 18 de febrer de 2017)

Després de l'anàlisi del tractament informatiu elaborat pels ciutadans durant la primera setmana de les protestes a Tunísia i Egipte a Twitter i Youtube, una de les conclusions principals de la recerca és que l'activitat tant de Twitter com de Youtube, de manera general, els principis bàsics sobre veracitat, justícia, llibertat i responsabilitat no queden

reflectits en els missatges difosos per les xarxes. Per tant, l'activitat generada a les xarxes va obrir una escletxa comunicativa però mai va tractar-se d'una nova forma de fer periodisme recentment anomenat Periodisme ciutadà.

Les Xarxes socials, però, tingueren un paper molt rellevant com a dinamitzadores del debat social i com a espais virtuals en què ciutadans i activistes compartien comentaris i maneres de veure les revoltes particulars. El fet que els comentaris generats a les Xarxes no segueixin els principis ètics establerts per als professionals del periodisme no ha de ser motiu per treure mèrit a la capacitat dels internautes i activistes per generar una escletxa comunicativa davant del tancament històric d'ambdós règims. (Lali Sandiumenge, comunicació personal, 9 de maig de 2017)

Tanmateix, els professionals preguntats sobre el tema comenten que l'element característic de la Societat de la Informació és que en un context de dictadura, un dels avantatges d'internet és que a través de l'apropiació de les eines tecnològiques, els ciutadans poden exercir el seu dret a la llibertat d'expressió. (Antoni Castel, Comunicació personal, 28 de febrer de 2017.) Així doncs, la penetració d'internet a la regió i la televisió per satèl·lit van ser dos fenòmens van transgredir l'esfera pública autoritària i van permetre que els mateixos ciutadans manifestessin el seu malestar envers el règim.

Com que els mitjans de comunicació tradicionals no responien als interessos de la societat, “va ser la mateixa ciutadania qui va acabar buscant canals alternatius d'informació per a esbrinar el que estava passant”. (Castro Méndez, 2014, p. 54)

En aquest cas, les Xarxes Socials van galvanitzar les protestes i van ser utilitzades com a eina de fiscalització del poder i de l'organització de la contestació i a l'hora com a difusor de les informacions que no apareixien als mitjans tradicionalment vinculats al govern. Ara bé, respecte al rol de les Xarxes Socials com a nous mitjans de comunicació social, Facebook, YouTube, Twitter, etc. no poden ser considerats mitjans de comunicació sinó que només són canals de difusió d'informacions elaborades per ciutadans. (Antoni Castel, comunicació personal, 28 de febrer de 2017). No es tracta de menystenir el paper d'aquestes xarxes, sinó deixar palès que l'objectiu d'aquestes no és convertir-se en mitjans de comunicació sinó contrarestar el tancament comunicatiu dut a terme pel govern.

Per altra banda, el concepte de Periodisme Ciutadà només ho permet l'arribada d'Internet. En aquest nou marc comunicatiu, Internet permet que qualsevol pugui produir i emetre informació, un fet paradigmàtic a la regió. Nogensmenys, en un context d'esfera pública autoritària on els mitjans es trobaven sota el monopoli estatal, abans de les primaveres, les persones es veien abocades a adquirir una posició passiva respecte a la recepció de la informació. Els mitjans tradicionals, a la cap i a la fí, “eren l'única via pel qual els ciutadans s'informaven del que succeïa al país”. (Lali Sandiumenge, Comunicació personal, 9 de maig de 2017)

El desenvolupament de la tecnologia mòbil va ser el factor determinant perquè el que estava passant a Tunísia finalment acabés convertint-se en el focus mediàtic de la regió. A la regió àrab, mentre les taxes de connexió a Internet augmentaven molt de mica en

mica, "hi havia més mòbils que persones pràcticament". (Lali Sandiumenge, Comunicació personal, 9 de maig de 2017)

El més interessant és que, la ciutadania i l'activisme polític va anar incorporant de mica en mica els avenços tecnològics en la seva pràctica diària. Sandiumenge explica que va descobrir Facebook i Twitter a Egipte perquè els diferents grups activistes l'utilitzaven per fer convocatòries, per organitzar-se i per informació quan hi havia hagut alguna acció repressiva. L'arribada de la telefonia mòbil ho va fer tot molt més instantani i va complicar l'acció repressiva al govern que va veure's incapacitat per a localitzar tota aquella gent abocada a les xarxes. (Lali Sandiumenge, Comunicació personal, 9 de maig de 2017)

Per altra banda, cal evidenciar la presència d'un activisme en xarxa compromès, encara que minoritari, que va fer una gran tasca similar a la que fan els periodistes procurant elaborar informacions acurades i rigoroses i procurant oferir una visió imparcial dels fets però construint discursos clarament enfocats per a la comunicació per al canvi social.

Tenint en compte que a pesar de la gran tasca informativa no es pot considerar l'activitat en xarxa periodisme ciutadà, el que sí que s'evidencia al present treball és que els ciutadans àrabs van aconseguir esdevenir el focus d'atenció mediàtic durant mesos i com a conseqüència que Ben Ali i Hosni Mubarak caiguessin del poder. "Els nous mitjans de comunicació si s'utilitzen correctament, poden fer arribar el missatge a molta més gent que abans". (José Manuel López, comunicació personal, 30 d'abril de 2017).

Quant a l'èxit mediàtic de les revoltes, "a parer meu, es van presentar les revoltes àrabs com si fossin totes idèntiques, que una anava contagiant a l'altre quan en realitat totes eren molt diferents. Fins al punt que algunes d'elles van arribar a esdevenir un artífici occidental." (Antoni Castel, Comunicació personal, 28 de febrer de 2017)

L'efervescència informativa dels primers mesos va veure's minvada aparentment quan ambdós dictadors van caure i es va donar per fet que les onades democratitzadores en aquesta ocasió sí que es farien realitat. Tot i que diferents grups activistes entre els quals hi destaca Nawaat van creure que l'esclat informatiu impulsaria grans reformes polítiques, els sistemes polítics àrabs per norma general són precaris i l'acció política i la mobilització organitzada a través de les Xarxes, amb l'exemple de Tunísia i Egipte, van demostrar que, quan va aconseguir derrocar el dictador va desinflar-se. Sembla que l'únic objectiu de la revolta fora "destituir a la persona". (Santiago Giraldo, Comunicació personal, 18 de febrer de 2017).

Cal palesar també que l'abast mediàtic que van tenir les Xarxes Socials durant finals del 2010 i principis del 2011 ha estat identificat segons els experts del tema com una visió reduccionista del que realment van suposar. Així doncs, Sandiumenge ha explicat a l'entrevista que la revolució mai es va construir de manera exclusiva a les Xarxes Socials i afegeix que anomenar a les revoltes àrabs revolucions facebook o twitter resulta insultant per als activistes que van estar lluitant des de l'inici del mil·lenni per un canvi real a la regió àrab. (Lali Sandiumenge, comunicació personal, 9 de maig de 2017). Giraldo també ha afegit una mirada similar a la que exposa Sandiumenge perquè concep les Xarxes Socials com un recurs i no com la base de la revolució.

El següent punt a considerar correspon amb la difusió i les taxes d'interacció en Xarxes Socials i té molt a veure amb el tipus de sistemes polítics establerts des de fa dècades a la regió. Per una banda, a Twitter veiem que no hi ha una gran interacció i l'usuari egipci i tunisià, de manera general, no tendeix a retuitar el que observa en aquesta xarxa social i en cap cas un tuit és retuitat més de 20 vegades.

A YouTube, ja hem vist com les taxes d'interacció tampoc són gaire elevades. Els vídeos van acompanyats d'un gran nombre de reproduccions però altres indicadors que també són molt rellevants per veure la conversa en xarxa presenten uns números una mica més exigus. Una de les principals reflexions que sorgeix arran d'aquestes dades és sobre el paper que juguen les xarxes a les esferes públiques àrabs, si bé es poden considerar nous autors o si la capacitat limitada anteriorment explicada en dificulta la seva inclusió.

L'espai en què s'emmarquen, esferes públiques tradicionalment repressives també en limita força el seu etiquetatge així com altres indicadors relacionats amb el grau de penetració de les TIC a la regió i l'anomenada bretxa digital en la qual a prop de la meitat de la població aproximadament hi queda exclosa.

L'últim aspecte a comentar respecte al rol informatiu de les xarxes durant les primaveres àrabs es refereix als desavantatges de les Xarxes Socials com a font d'informació. "Internet presenta una part de fragilitat perquè per exemple en països africans el govern pot tallar el senyal a la xarxa, interceptar i bloquejar els sistemes de missatgeria". (Antoni Castel, comunicació personal, 28 de febrer de 2017). Per altra banda, Internet i les xarxes socials també s'hi han convertit en una gran font de desinformació, "la carrera per informar de manera immediata porta a cometre errors i evita l'anàlisi. "L'important no és arribar al primer sinó explicar de manera correcta el que està passant". (José Manuel López, comunicació personal, 30 d'abril de 2017). A tall de resum, de la mateixa manera que Internet escampa el coneixement també escampa el desconeixement o bé per saturació o bé per manipulació (Salvador Alsius, comunicació personal, 4 de maig de 2017).

6. CONCLUSIONS

Respecte a la primera pregunta de la investigació, cal subratllar que el rol informatiu que les Xarxes Socials van tenir a través del tractament informatiu durant els primers mesos va ser molt important donat l'abast internacional de hashtags com #Sidibouzi per a Tunísia i #Jan25 per a Egipte però a poc a poc va anar desinflant-se. La primera hipòtesi d'investigació és que les Xarxes Socials tingueren un gran paper en el desenvolupament de les primaveres i que el relat informatiu s'adapta a una nova forma de fer periodisme ciutadà.

L'esclatxa comunicativa en l'esfera pública generada per l'arribada d'Internet va coincidir amb un moment de crisi generalitzada que va desencadenar en protestes arreu de la regió. Els internautes van emprar les xarxes per a donar visibilitat a la brutalitat del règim. L'anàlisi de contingut i l'estudi de l'abast dels tuits i visualitzacions a YouTube ha constatat que van tenir un paper molt important, però com desenvoluparem més endavant, mai va ser el factor determinant.

És veritat que les Xarxes Socials van ser un bon instrument per la denúncia activista i ciutadana però certament les manifestacions contra els règims autoritaris no comencen l'any 2011 sinó que molts anys abans. La blogosfera àrab com a tal, es crea a partir del principi de la dècada dels 2000. Durant els 2000 ja es va posar en evidència les corrupteles del règim de Mubarak i encara que s'intentaven prendre mesures per a reprimir les manifestacions a les bitàcores personals, els bloguers àrabs, molts d'ells professionals liberals amb estudis de telecomunicacions i informàtica, van desenvolupar eines prou potents per a fer d'Internet un espai més segur i escapar de la repressió governamental a la xarxa. D'altra banda, a Tunísia, la dissidència contra el règim havia de combatre contra el règim des de l'exili a causa de l'obsessió de Ben Ali amb el control de les comunicacions i d'Internet al país. (Lali Sandiumenge, Comunicació personal, 9 de maig de 2017)

Per altra banda, tenint present que l'activisme en xarxes comença molt abans de les revoltes, val a dir que les xarxes socials no van ser l'únic mecanisme de comunicació durant les revoltes. No podem oblidar que la penetració d'Internet a la regió, a hores d'ara continua essent baixa en comparació amb altres zones del món. Les taxes al món àrab se situen entorn el 43% de la població total. Una de les principals que se n'ha fet a l'activisme àrab és que no és representatiu de tota la població. En aquest sentit, Sandiumenge comenta que a banda de les xarxes socials, els activistes tenien altres maneres de comunicar-se, com per exemple, a través dels SMS i també a través de la comunicació interpersonal. I afegeix: "potser les taxes de penetració no són massa elevades, però la telefonia mòbil és una tecnologia que s'ha implementat de manera accelerada a la regió i en alguns països hi ha més telèfons mòbils que persones". A tall de resum, el principal avantatge de l'activisme en xarxes és que tenien diverses maneres de comunicar-se i això, va fer que el dia de la manifestació del 25 de gener tothom sortís al carrer. "Fins i tot els mateixos organitzadors es van sorprendre de la quantitat que hi havia de manifestants a la plaça Tahrir". (Lali Sandiumenge, Comunicació personal, 9 de maig de 2017).

Amb relació a la segona part de l'oració de la primera hipòtesi, els missatges abocats a la xarxa no s'adapten a una nova forma de fer periodisme ciutadà. Encara que els moviments activistes i els ciutadans van convertir-se en un instrument eficaç d'organització i d'informació per a contrarestar el tancament comunicatiu dels règims, els ciutadans en cap cas poden denominar-se periodistes ciutadans. D'acord amb l'anàlisi de contingut realitzat, els principis universals relacionats amb l'ètica periodística (Llibertat, responsabilitat, justícia i veracitat) no s'apliquen als missatges avocats a les Xarxes Socials. D'altra banda, els professionals entrevistats sobre el tema tampoc creuen que l'activisme en xarxa pugui considerar-se periodisme ciutadà

Tots els professionals consultats asseguren que les informacions aparegudes no es poden considerar periodisme ciutadà sinó que estan vinculades a moviments activistes o individuals que explicaren els seus propis punts de vista a Internet. I puntualitzen, perquè un mitjà se'l pugui considerar com a font informativa fiable cal que per una banda disposi de credibilitat reconeguda i per altra banda assumeixi la responsabilitat dels continguts que hi aboca a Internet.

Tot i això, els professionals preguntats sobre el tema ofereixen matisos diferents sobre el rol dels "periodistes ciutadans" que és interessant assenyalar. Per una banda, Santiago Giraldo i Antoni Castel creuen que el periodista necessita una formació ètica per a exercir, que inclogui l'estructuració informativa, el contrast de fonts i una formació acadèmica que garanteixin que aquella informació que està oferint és veraç. Això no vol dir que pel que fa al principi de veracitat els missatges no ho siguin sinó que més aviat, si analitzem l'activitat amb una mirada fixada en la deontologia professional, els ciutadans no elaboren missatges periodístics sinó simplement comentaris.

Tanmateix, José Manuel Lopez, reporter de guerra, no es posiciona en contra del periodisme ciutadà quan es tracta de l'única via possible per a exposar el que està succeint a determinats països d'arreu del món. L'única problemàtica que ell li veu és que els ciutadans i activistes no tenen ni formació ni coneixements per a elaborar informacions i sovint es confon la propaganda amb informació per afavorir els seus propis interessos.

"El problema es que en las redes sociales puede escribir cualquiera, desde los periodistas mas experimentados a activistas sin conocimiento ninguno, por eso es importante hacer buen uso de ellas y contrastar la información. Lo que tiene que tener claro el receptor de esa información es que no viene avalada por ningún periodista profesional.". (José Manuel López, Comunicació personal, 30 de març de 2017)

Amb l'arribada d'Internet, tothom es susceptible de produir i emetre informació de manera informació. (Lali Sangiuemenge, comunicació personal, 4 de maig de 2017). Tanmateix, la participació ciutadana en l'elaboració de missatges no és una pràctica pas nova. "Aquest fet, amb l'aparició de les tauletes i els dispositius mòbils s'ha multiplicat per mil, el que ha fet possible que els ciutadans puguin convertir-se en transmissors del fet notícies i que les televisions i portals digitals s'abasteixin molt sovint del que els hi arriba a les redaccions.". (Salvador Alsius, comunicació personal, 4 de maig de 2017)

Pel que fa a la segona pregunta de la investigació, sobre si les Xarxes Socials van oferir un tractament adequat de les revoltes segons els diferents codis ètics consultats, val a dir que l'anàlisi de contingut ens mostra que de manera general els ciutadans no van regir-se a la deontologia informativa a l'hora de transmetre informació. És a dir, pel que fa a codis ètics, la informació i producció audiovisual no segueix els principis tradicionals. Els principis periodístics analitzats tant per a Twitter com a YouTube palesen que el tipus de missatges sí que són informatius, és a dir, que expliquen una realitat personal, però en cap cas poden considerar-se una nova de fer periodisme ciutadà. Si bé l'activitat generada no es considera producció ni des del punt de vista de l'anàlisi del contingut ni des del punt de vista dels professionals preguntats sobre el tema, el gran valor de l'activitat en xarxa és que es va oferir una visió alternativa al discurs oficial i per primera vegada els ciutadans d'arreu del món àrab varen gaudir d'un espai virtual de participació ciutadana.

Referent a la possibilitat d'elaborar un codi deontològic sobre la conducta dels usuaris a la Xarxa, les experteses en el tema s'han mostrat escèptiques per a elaborar-lo, ja que creuen que en una futurible elaboració dels codis, seria molt difícil que els usuaris ho apliquessin a les seves pràctiques diàries. "És paper mullat per als ciutadans el que pugui dir o deixar de dir un codi d'ètica de xarxes" (Salvador Alsius, comunicació personal, 4 d'abril de 2017).

Pel que fa als comentaris que es generen a les xarxes, no cal posar més límits que els que marca el codi penal en temes de violació de la privacitat, difamació i protecció de menors. Un debat força interessant que està d'actualitat i que la Unió Europea està considerant-ne l'aplicació, a col·lació de la creació dels codis de conducta, és si s'han de regular els continguts d'Internet. Als països àrabs, l'aplicació d'aquesta directiva ideada per la Unió Europea no té cap sentit i seria fins i tot contraproductent perquè el govern en qüestió podria veure's legitimat a represaliar qualsevol contingut inadequat i veu repressora.

Així doncs, en comptes d'elaborar un codi de conducta el present treball pretén si més no presentar l'alternativa que els diversos professionals preguntats sobre el tema consideren com la base de la participació ciutadana en xarxa i l'ús crític i ètic de les xarxes socials: l'alfabetització mediàtica i digital dels ciutadans àrabs. Aquest tema es tractarà al final d'aquest capítol.

Pel que fa a la tercera pregunta de la investigació referent a l'opinió dels professionals sobre el tractament informatiu de les Xarxes Socials sobre el tema, la majoria no han entrat a valorar si es va oferir un tractament adequat o no sobre els successos però sí que han volgut destacar diferents aspectes.

El primer de tot és que les informacions aparegudes a les Xarxes van comprometre seriosament les dictadures tant d'Egipte com a Tunísia i van obrir una esclatxa Informacional en països que tradicionalment tenien la llibertat d'expressió censurada.

Per tant, tot i que no s'ha entrat a valorar si el tractament informatiu va ser bo o dolent, la tercera hipòtesi sí que es veu corroborada, ja que les experteses en el tema han

identificat el paper de les Xarxes com a element dinamitzador de les protestes i factor que va fer caure les autoritats en països com Tunísia i Egipte. Cal puntualitzar, però, que les Xarxes no van ser el factor determinant de la revolució sinó que només van ser un recurs per a mantenir els cibernautes informats sobre el que succeïa a les places d'arreu del Nord d'Àfrica i Orient Mitjà. (Santiago Giraldo, comunicació personal, 18 de febrer de 2017).

El que sí que han entrat a valorar els professionals de la informació preguntats sobre el tema són els peranyes deontològics que planteja el periodisme a Internet. La contrastació de fonts, la no moderació de comentaris i el dret a l'oblit són tres problemàtiques són tres temes preocupants pel que fa a l'ètica a Internet aplicable no només a periodistes sinó també a ciutadans. "Amb l'arribada d'Internet tot va molt més ràpid i hi ha molt més perill de no contrastar el tema de les fonts". (Salvador Alsius, comunicació personal, 4 de maig de 2017).

Un altre tema important respecte a l'ètica d'Internet és la no moderació dels comentaris, que s'ha vist amb els comentaris de YouTube és un assumpte força espinós. Amb l'arribada de les TIC i de les Xarxes Socials el moderador no existeix i tant a Twitter com a Youtube, com en altres xarxes els ciutadans sota l'anonimat poden fer tot tipus de comentaris que no afavoreixen el debat democràtic. (Salvador Alsius, comunicació personal, 4 de maig de 2017).

El darrer perany amb l'arribada d'Internet és el tema del dret a l'oblit. Això es deu al fet que tot el rastre que genera un usuari en xarxes no desapareix. En el cas del nostre objecte d'estudi, els comentaris en contra del govern i les imatges que es van pujar a YouTube a les quals molts dels casos es pot reconèixer a les persones que hi apareixen poden afectar negativament la vida de les persones implicades. Per tant, el dret a l'oblit amb l'arribada d'Internet és un tema que hauria de garantir-se. (Salvador Alsius, comunicació personal, 4 de maig de 2017).

Un dels assumptes que ha centrat el debat informatiu és el relatiu amb la regulació d'Internet d'acord amb l'objectiu de vigilar d'incrementar la qualitat dels continguts que hi circulen i que els continguts que hi circulen no incitin a la violència o no vulnerin el dret a la personalitat o imatge de les persones que poden sortir-ne afectades. No obstant això, posar límits als comentaris exposats a les Xarxes constituiria una barrera en països caracteritzats per esferes públiques autoritàries que han vist la xarxa com un espai de relativa llibertat en la qual poder discutir i debatre temes fins llavors totalment censurats. Antoni Castel i Salvador Alsius asseguren que a les Xarxes no s'han de posar més límits que els que marca el codi penal. Alsius aboga per la necessitat de regular Internet però fer-ho en l'àmbit supranacional i tenint el compte el funcionament dels algorismes. (Salvador Alsius, Comunicació Personal, 4 d'abril de 2017)

En aquest sentit, com s'ha comentat a l'anàlisi de contingut, s'ha detectat un petit percentatge de missatges que difamen, que inciten a la violència i també vídeos en què es vulnera la intimitat de les persones que no s'adonen que el rastre d'aquella imatge quedarà per sempre a la xarxa i amb això, la possibilitat de futuribles conseqüències

negatives per a la seva vida. El que seria oportú de cara al futur, en conjunció amb el que proposa Alsius, seria que les competències de la regulació d'Internet no estiguessin en mans de cada país (i dels possibles objectius repressors) sinó que es deixi en mans d'un ens internacional que s'encarregui per exemple, de vetllar pel dret a la personalitat de les persones, d'evitar missatges injuriosos i de protegir el dret a l'oblit. Alsius comenta que la regulació dels algorismes és un tema que alguns estats s'han començat a qüestionar. "S'està reflexionant com posar en qüestió com les grans empreses distribueixen les notícies. Aquesta agregació l'ha de controlar perquè el descontrol porta a la mentida sense cap mena d'obstacles. Per tant, són diferents nivells de regulació que en futur es faran imprescindibles". (Salvador Alsius, comunicació personal, 4 de maig de 2017)

En relació amb els objectius específics de la investigació, cal veure si les hipòtesis plantejades al principi del treball es corroboren o no. El primer objectiu era el de saber el grau de rellevància que les Xarxes Socials van tenir durant les Primaveres Àrabs i la hipòtesi era que les Xarxes Socials i que el relat informatiu s'adapta a fer una nova forma de fer periodisme ciutadà. L'objectiu s'ha complert però la hipòtesi no s'ha vist corroborada perquè tant els resultats de l'anàlisi de contingut com els professionals presentats sobre el tema no identifiquen l'activitat en xarxa com una nova forma de fer periodisme ciutadà.

El segon objectiu de la investigació era el de comprovar si els valors tradicionals relacionats amb l'ètica periodística quedaven constatats en les informacions que van aparèixer a les Xarxes Socials o si pel contrari es regeixen a criteris vinculats al ciberactivisme. I amb relació al segon objectiu, la nostra hipòtesi és que els mitjans de comunicació social (xarxes socials) no s'adeqüen totalment al que dicten els codis deontològics però obren una nova manera de fer periodisme ciutadà. L'objectiu s'ha dut a terme satisfactòriament però pel que fa a la hipòtesi inicial no ha quedat corroborada perquè, per una banda l'activitat en xarxa no pot considerar-se periodisme ciutadà i per l'altre, els comentaris no es regeixen a criteris ciberactivistes sinó a ciutadans que lliurement volen participar del debat en xarxa.

El tercer objectiu era el de preguntar a professionals de la informació sobre quina era la seva valoració respecte al tractament informatiu de les Xarxes Socials i la hipòtesi relacionada amb aquest és la del fet que les experteses en el tema identifiquen les Xarxes Socials com a elements dinamitzadors de la protesta. Aquest objectiu també s'ha pogut dur a terme de manera satisfactòria i la hipòtesi s'ha vist corroborada ja els professionals identifiquen que els missatges no segueixen els codis ètics de la professió periodística entre altres factors perquè les formes i el format són totalment diferents dels mitjans tradicionals.

Pel que fa al darrer objectiu consistent a elaborar una guia de recomanacions extretes a partir de les opinions dels experts, no s'ha pogut elaborar una guia de recomanacions o millores però s'ha cregut convenient apostar per l'alfabetització mediàtica i digital com a eina d'instrument de canvi per als ciutadans de la regió àrab.

5.1 ALFABETITZACIÓ MEDIÀTICA I DIGITAL: UNA PROPOSTA PER A PROMOURE LA PARTICIPACIÓ CIUTADANA ALS PAÏSOS ÀRABS

El que es proposa en aquest treball és que, per bé que un codi de regulació per a cibernautes és una idea interessant però tanmateix utòpica, la promoció de l'alfabetització mediàtica i digital és essencial entre els usuaris més joves per a incentivar-los a què utilitzin les Xarxes Socials i els continguts que hi aboquen d'una manera més responsable.

Respecte al desenvolupament de competències mediàtiques en mitjans digitals, en tant les Xarxes Socials tenen el potencial d'enfortir la participació ciutadana en la presa de decisions, els mestres, legisladors i altres col·lectius implicats han de fomentar activitats perquè “els més joves desenvolupin visions crítiques de l'ús que se li confereixen” (Kahne, Jin-Lee i Fezzell, 2012, p. 2)

L'alfabetització mediàtica és, en breus paraules, “l'habilitat d'accedir, analitzar, avaluar i crear missatges en una varietat de formes i suports i alhora pretén descriure la capacitat de fomentar el pensament crític respecte dels mitjans de comunicació”. (Aufderheide i Firestone, 1993, p. 7). No obstant això, la Social Media Literacy, o el que altrament s'anomena alfabetització de mitjans de comunicació va més enllà i procura incloure habilitats específiques dels mitjans digitals, com pot ser “la navegació, la instrucció d'acord amb plantejaments crítics i finalment la producció de missatges que siguin capaços de convertir-se en elements democratitzadors a la Xarxa”. (Buckingham, 2003; p.51; Jenkins, 2006, p.22). És a dir, la competència en mitjans digitals és important perquè promou accions en línia que repercuteixen en el “compromís cívic i polític de la ciutadania”. (Kahne, Jin-Lee i Fezzell, 2012, pp.3)

De fet, en l'àmbit català, salvant les distàncies, el CAC ha convertit la media literacy en l'eix vertebrador de les pràctiques que s'hauran de dur a terme en el futur. "és fonamental que els nens siguin capaços d'entendre els llenguatges dels mitjans de comunicació per a poder-ne adquirir una visió crítica". (Salvador Alsius, Comunicació Personal, 4 de maig de 2017)

Com hem pogut observar, les revoltes a la xarxa tant a Tunísia com a Egipte no han repercutit en cap dels casos en sistemes polítics veritablement democràtics. Així doncs l'alfabetització mediàtica digital pot afavorir que els joves aprofitin la Xarxa per a desenvolupar activitats polítiques i que aquest compromís es tradueixi en una participació política real. (Khane, Jin Lee i Feezel ,2012). Per tant, un dels principals reptes als quals s'enfronta la regió, a banda de l'estabilitat política i econòmica, és el de garantir l'accés a internet i a la llibertat d'informació i d'expressió per a tothom.

La literatura sobre Alfabetització mediàtica en països àrabs juntament amb propostes per a portar els projectes a la pràctica com a eix vertebrador de la teoria de la comunicació per al canvi social poden ser eines d'apoderament perquè els joves aprenguin a treure tot el profit a Internet i l'utilitzin amb una major consciència crítica.

A pesar que l'organització en Xarxa durant les Primaveres Àrabs reflecteix algunes de les característiques que proposa la teoria crítica de la Societat de la Informació, paga la pena evidenciar que l'arribada d'Internet a la regió àrab va suposar un gran canvi comunicatiu i va obrir les portes a què bloguers d'arreu comencessin a esdevenir veus repressores. Les TIC, amb tot, obren un nou escenari en el qual l'audiència receptora tradicionalment passiva es converteix en "prossumidora". (Rastrepo, 2011, p. 174).

I encara que la situació sociopolítica dels països estudiats és dolenta i la repressió comunicativa ha tornat a veure's minvada en nivells similars als prerevolucionaris, una nova onada democratitzadora és possible amb el nou escenari de la democràcia 2.0. En aquesta mateixa línia, la ONU periòdicament elabora informes sobre els desafiaments de l'alfabetització en l'àmbit mundial i considera que, la consecució d'aquestes pràctiques es troben estretament relacionades amb el desenvolupament de les competències digitals i informacionals en països en conflicte per a enfortir "el discurs de la pau". (ONU,2012, p.41). Així doncs, l'alfabetització digital pot ser una eina fonamental per a la futurible la democratització del país. Això no obstant, els nivells d'alfabetització digital continuen essent molt baixos i per tant, l'ONU i la UNECO, amb la col·laboració d'agents de la societat civil implicats en el tema s'haurien de proposar elaborar programes específics perquè els joves desenvolupin competències digitals, no només com a instrument tecnològic sinó "com a recurs a partir del qual poder comunicar-se, generar conversació a les xarxes i també generar contingut amb ull crític."(Rastrepo, 2011, p. 174)

Es destaca també la necessitat de desenvolupar projectes d'alfabetització digital a la regió àrab davant l'augment d'un discurs sectari en augment als mitjans de comunicació tradicionals i a les xarxes socials. No obstant, aquest increment d'un discurs radicalitzat a la regió no es nou ja que Sandiumenge comenta que a la bloggosfera àrab no només hi havia activistes laics i d'esquerres sinó que també van començar a sorgir els primers blogs islamistes radicals, que encara que foren pocs, començaven a acumular milers de seguidors. En l'actualitat, "hi ha pocs projectes que treballin en la línia d'incorporar l'alfabetització en mitjans a les universitats". (Al-Rawi, 2011, p. 294). Els tres grans paranys amb els quals s'han d'enfrontar es basen, per una banda, en què" no hi ha prou professionals sobre el tema preparats per a garantir la consecució d'assignatures específiques sobre alfabetització mediàtica, l'escassetat de materials curriculars a les universitats i les limitacions quant a tecnologia que pateix el món àrab". (Al-Rawi, pp, 294).

7. BIBLIOGRAFIA

- Abdulla, R (2007). *The Internet in the Arab World: Egypt and Beyond*. New York: Peter Lang. International Academic Publishers
- Albarracín, J. (2015). Impacto económico del clima de violencia en Oriente Próximo: entrevista con Elena Ianchovichina. *Afkar ideas: Revista trimestral para el diálogo entre el Magreb, España y Europa*, (47), 54-55.
- Al-Rawi, A. (2016). *Media and Information Literacy: Reinforcing Human Rights, Countering Radicalization and Extremism*. [online] UNESCO. Available at: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002463/246371e.pdf> (Consulta: 21 de maig de 2017)
- Alsius, S. (1998). *Codis ètics del periodisme televisiu*. Barcelona: Pòrtic.
- Amirah Fernández, H. (2015). Las múltiples crisis de Oriente Medio. *Quaderns Cuadernos Del Mediterráneo, ISSN*, (22), 277–284.
- Anon, (2011). 1st ed. [ebook] Nueva York: Programa de las Naciones Unidas para el Desarrollo. Available at: http://www.unesco.org/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/communication_form_development_oslo_c4d_pda_es.pdf [Accessed 30 May 2017].
- Andreú Abela, J. (2001). Las técnicas de Análisis de Contenido: una revisión actualizada. Recuperat de: <http://public.centrodestudiosandaluces.es/pdfs/S200103.pdf> (Consulta: 18 de gener de 2017)
- Aouragh, M., & Alexander, A. (2011). The Arab spring| the Egyptian experience: Sense and nonsense of the internet revolution. *International Journal of communication*, 5, 15.
- Arab Social Media Report. (2011). *Civil Movements: The impact of Facebook and Twitter*. [online] disponible a : <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/dsg/unpan050860.pdf> [Accessed 18 May 2017].
- Arab Social Media Report (2012). *Social Media in the Arab World: Influencing Societal and Cultural Change*. [online] disponible a: <http://www.arabsocialmediareport.com/UserManagement/PDF/ASMR%204%20Updated%2029%2008%2012.pdf>
- Assessment of media development in Tunisia based on UNESCO's media development indicators. (2013). 1st ed. [ebook] París: UNESCO. Disponible a: <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002227/222701e.pdf> (Consulta: 21 de maig de 2017).
- Assessment of media development in Egypt based on UNESCO's Media Development Indicators. (2013). 1st ed. [ebook] Cairo: UNESCO Office Cairo and Regional Bureau for Science in the Arab States. Available at: <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002207/220742E.pdf> [Accessed 21 May 2017].

- Aufderheide, P. (1993). *Media Literacy. A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy*. Aspen Institute, Communications and Society Program, 1755 Massachusetts Avenue, NW, Suite 501, Washington, DC 20036..
- Aufderheide, P. & Firestone, C. (1993). *Media literacy: A report of the national leadership conference on media literacy*. Queenstown, MD: The Aspen Institute
- Awad, I. (2011). Revolución en Egipto: 18 días de ira y de esperanza. *Boletín Elcano*, (134), 9.
- Beck, U. (2015) El riesgo de la libertad digital: un reconocimiento demasiado frágil. Dins A. Roque i N. Esparza. Retos Mediterráneos hoy. (pp. 311). Barcelon Euromed.
- Beltrán, C. P., & Marín, J. G. (2015). Las libertades públicas en Túnez tras las revueltas de 2011/Civil liberties in Tunisia following the 2011 uprisings. *Revista CIDOB d'afers internacionals*, 69-90
- Berelson, B. (1952). Content analysis in communications research.
- Brichs, F. I. (2011). Islam político en el siglo XXI. (Spanish). 11–32. Recuperat de:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=60846373&site=ehost-live>(Consulta: 20 de desembre de 2016)
- Brichs, F. I., & Kemou, A. (2009). La sociología del poder en el mundo árabe contemporáneo. In *Poder y regímenes en el mundo árabe contemporáneo* (pp. 17-60). Fundación CIDOB.
- Buckingham, D. (2007). Digital Media Literacies: rethinking media education in the age of the Internet. *Research in Comparative and International Education*, 2(1), 43-55.
- Buckingham, D. (2013). *Media education: Literacy, learning and contemporary culture*. John Wiley & Sons.
- Castells, M. (2000). La Sociedad red: La Era de la información: economía, sociedad y cultura. *Alianza*. Recuperat de:
https://cataleg.uoc.edu/record=b1012683~S1*cat(Consulta: 4 de febrer de 2017)
- Castells, M. (1997). *La era de la información. Sociedad, Econmia y cultura. Vol. 1. La Sociedad red*. Madrid: Alianza editorial.
- Castells, M. “Internet y la sociedad red”. *La Factoria* 14(2001): 15
- Chouikha, L. (2011). Les nouvelles technologies de communication, vecteurs de la «révolution démocratique arabe»: le cas tunisien». *Awraq*, (3), 97-106.
- Castro Méndez, E. N. (2014). La situación de los medios de comunicación en la era Mubarak y su relación con el uso de Facebook durante la revolución egipcia de 2010-2011. *Revista Mexicana de Opinión Pública*, 2014(16), 50–70.
[https://doi.org/10.1016/S1870-7300\(14\)72327-0](https://doi.org/10.1016/S1870-7300(14)72327-0)
- Col·legi de Periodistes de Catalunya, Codi deontològic. Recuperat de:
<http://periodistes.org/ca/home/periodime/codideontològic.html>. (Consulta: 10 de gener de 2017)

- Chérif, T. (2013). La recuperación económica de Túnez. *Afkar ideas: Revista trimestral para el diálogo entre el Magreb, España y Europa*, (40), 12.
- Enzensberger, H. M. (1974). Elementos para una teoría de los medios de comunicación.
- Dlc.iec.cat. (2017). *Institut d'Estudis Catalans - Diec2*. [online] Available at: <http://dlc.iec.cat/results.asp?txtEntrada=sensacionalisme> [Accessed 30 May 2017].
- Declaración Universal de los Derechos Humanos, D. U. (1948). Asamblea General de las Naciones Unidas. París: ONU: <http://www.un.org/spanish/aboutun/hrights.htm>.
- Ferreras Rodríguez, E. M., & Berrocal Gonzalo, S. (dir. Congr.). (2011). Twitter y la comunicación política: Las revueltas de Egipto. In *Periodismo político: nuevos retos, nuevas prácticas : actas de las comunicaciones presentadas en el XVII Congreso Internacional de la SEP, 5 y 6 de mayo de 2011, Universidad de Valladolid* (pp. 936–960). Valladolid: Sociedad Española de Periodística, 2011. Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/extart?codigo=4115854>
- Fishman, M. (1988). *Manufacturing the news*. University of Texas Press.
- Friedman, J. (2007). "Globalización y antiglobalización". A: A. Barañano; J. L. García; M. Cátedra; M. J. Devillard (coords.). *Diccionario de relaciones interculturales, diversidad y globalización* (pàg. 171-173). Madrid: Editorial Complutense.
- FEDERACIÓN, D. A. D. L. P., & ESPAÑA, D. (1993). Código deontológico de la profesión periodística. Sevilla: <http://www.fape.es/index.php>.
- El Desafío Mundial de la Alfabetización. (2012). 1st ed. [ebook] París: UNESCO. Available at: <http://unesdoc.unesco.org/images/0016/001631/163170s.pdf> [Accessed 23 May 2017].
- Giraldo, S. (2015) *Més enllà de twitter. De l'expressió indignada a l'acció política*. Barcelona: Eumo Editorial.
- García, T. B. H. L. O. (2008). Técnicas conversacionales para la recogida de datos en investigación cualitativa: La entrevista (I).
- Habermas, Jürgen. "O papel da sociedade civil e da esfera pública política." *Direito e Democracia: entre facticidade e validade* 2 (2003): 57-121.
- Habermas, J., Crossley, N., & Roberts, J. M. (2004). *After Habermas : new perspectives on the public sphere. Expanding dialogue The Internet the public sphere and prospects for transational democracy* (Vol. 57, pp. 131–155). https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.2006.00123_3.x
- Habermas, Jürgen. "Towards a United States of Europe." *Sign and Sight. com* 27 (2006).
- Hamdy, N. (2009). Arab Citizen Journalism in Action: Challenging Mainstream Media, Authorities and Media Laws. *Westminster Papers in Communication and Culture*, 6(1), 92–112. <https://doi.org/10.3961/jpmp.2008.41.6.365>
- Hroub, K. (2015). Los medios de comunicación (sociales), la política y el momento de la Primavera Árabe. *Quaderns de la Mediterrània*, 22, 315.

- Hroub, K. (2011). Qatar's source of Arab Springs. *Project Syndicate*.
- Howard, P. N., Duffy, A., Freelon, D., Hussain, M., Mari, W., & Mazaid, M. (2011). Opening Closed Regimes: What Was the Role of Social Media During the Arab Spring? *Project on Information Technology and Political Islam*, 1–30. <https://doi.org/10.1007/s13398-014-0173-7.2>
- Howard, P. N., & Hussain, M. M. (2011). The Upheavals in Egypt and Tunisia: The Role of Digital Media. *Journal of Democracy*, 22(3), 35–48. <https://doi.org/10.1353/jod.2011.0041>
- Ibrahim, E. H. (2013). Misma revolución, mismos desafíos. *Afkar ideas: Revista trimestral para el diálogo entre el Magreb, España y Europa*, (37), 2.
- Izquierdo, F. (2013). El Islam político y la movilización social tras las revueltas árabes. Un análisis desde la Sociología del poder. *Revista de Estudios Internacionales Mediterráneos*, (15). Recuperat el 31 de desembre de 2016, de: [https://www.academia.edu/7046887/Ferran Izquierdo 2013 El Islam pol%C3%ADtico y la movilizaci%C3%B3n social tras las revueltas %C3%A1rabes . Un an%C3%A1lisis desde la Sociolog%C3%ADa del poder . REIM 15 Julio-diciembre 2013](https://www.academia.edu/7046887/Ferran_Izquierdo_2013_El_Islam_pol%C3%ADtico_y_la_movilizaci%C3%B3n_social_tras_las_revueltas_%C3%A1rabes_.Un_an%C3%A1lisis_desde_la_Sociolog%C3%ADa_del_poder_.REIM_15_Julio-diciembre_2013)
- Horkheimer, M., Adorno, T. W., & Murena, H. A. (1969). *Dialéctica del iluminismo*. Sur.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence culture: Where old and new media collide*. NYU press.
- Kahne, J., Lee, N.-J., & Feezell, J. T. (2012). Digital media literacy education and online civic and political participation. *International Journal of Communication*, 6, 1–24.
- Khamis, S. (2011). The Transformative Egyptian Media Landscape: Changes, Challenges and Comparative Perspectives The Eclectic and Paradoxical Egyptian Media Landscape: An Historical Overview. *International Journal of Communication*, 5, 1159–1177. Retrieved from <http://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/813/592>
- Khamis S; Vaughn, K. (2011). Cyberactivism in the Egyptian Revolution: How Civic Engagement and Citizen Journalism Tilted the Balance. Recuperat el 2 de març de 2017. Disponible a: <http://www.arabmediasociety.com/?article=769>
- Khamis, S. (2013) *The Role of the Media in Arab Transitions: How “Cyberactivism” is Revolutionising the Political and Communication Landscapes*. Recuperat el 10 de febrer de 2017. Disponible a : <http://www.iemed.org/observatori-en/arees-danalisi/arxius-adjunts/anuari/iemed-2013/Khamis%20Media%20Arab%20Transition%20EN.pdf>
- Khamis, S., & Sisler, V. (2010). The New Arab Cyberscape Redefining Boundaries and Reconstructing Public Spheres. *Annals of the International Communication Association*, 34(1), 277-315. Recuperat el 15 de febrer de 2017. Disponible:<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23808985.2010.11679103>

- Krippendorff, Klaus (1990). *Metodología de análisis de contenido: teoría y práctica*. Barcelona: Paidós.
- Jelloun, T. B. (2014). Primavera Árabe: un balance desigual. *Quaderns de la Mediterrània*, 20(21), 161.
- Jelloun, T. B., & López, M. E. (2011). *La primavera árabe: el despertar de la dignidad*. Alianza Editorial.
- Krippendorff, Klaus (1990). *Metodología de análisis de contenido: teoría y práctica*. Barcelona: Paidós.
- Lasswell, H. D. (1948). The structure and function of communication in society. *New York*.
- Lévy, P. (2007). *Cibercultura. La cultura de la sociedad digital*. Rubí (Barcelona): Anthropos.
- León, L. S. G. (2011). Las masas interconectadas. *Creación y Producción en Diseño y Comunicación*, 35.
- Mattelart, T. (Ed.). (2007). *Médias, migrations et cultures transnationales*. De Boeck.
- Martín, I. (2011). Empleo y políticas de empleo en el Norte de África: de causas de las revueltas a claves de la transición. *Boletín Elcano*, (135), 9.
- Marino, R. A. (2010). *Conectados en el ciberespacio*. Editorial UNED.
- Martin, J (23 de març 2003). Internet en los países árabes: caro, escaso y censurado. Recuperat de :
http://elpais.com/diario/2003/03/27/ciberpais/1048732825_850215.html
- McQuail, D. M. (2000). *Introducción a la teoría de la comunicación de masas*. Paidós,.
- Fuentes, G. M. (2015). Política electoral transicional en Túnez (2011-2014): desinstitucionalización del autoritarismo y aprendizaje democrático. *Revista de Estudios Políticos*, (169), 235-265.
- Mourrada, R., & Salem, F. (2012). *Social Media in the Arab world: the impact on youth, women and social change*. Recuperat el 10 de febrer de 2017.
Disponible a: http://www.iemed.org/observatori-en/arees-danalisi/arxiu-adjunts/anuari/med.2012/mourrada%20salem_en.pdf
- Mihailidis, P., & Thevenin, B. (2013). Media Literacy as a Core Competency for Engaged Citizenship in Participatory Democracy. *American Behavioral Scientist*, 57(11), 1611–1622. <https://doi.org/10.1177/0002764213489015>
- Morin, E. (2014). Nubarrones sobre la Primavera Árabe. *Quaderns de la Mediterrània*, 20(21), 159.
- Negroponte, N. (1995). *Being Digital. Media* (p. 252). London: Hodder and Stoughton. [https://doi.org/10.1016/0169-7552\(94\)90144-9](https://doi.org/10.1016/0169-7552(94)90144-9)
- Restrepo, N. (2011). Comunicación para el cambio social y Nuevas Tecnologías de la Información y la Comunicación. *Etic@ Net*, 9(11), 158–178.
- Rodrigo, M. (2011). Las Teorías de la Comunicación ante el reto de las Tecnologías de la Información y la Comunicación (TIC). *Lecciones Del Portal La Información y La Comunicación (TIC)*.

- Roberts. A. (2016). Por qué fracasó la primavera árabe. Consultat: 22 de febrer de 2017. Disponible a: http://www.eldiario.es/theguardian/primavera-arabe-fracaso_0_474202916.html
- Scolari, C. (2008). *Hipermediaciones: elementos para una teoría de la comunicación digital interactiva*. Editorial Gedisa.
- Rsf-es.org. (2011). *TÚNEZ | Censura en la Red: las autoridades van a gran velocidad :: Reporteros Sin Fronteras*. [online] Disponible a: <http://www.rsf-es.org/news/tunez-censura-en-la-red-las-autoridades-van-a-gran-velocidad/> [Accessed 21 May 2017].
- Rsf-es.org. (2017). *EGIPTO | RSF denuncia la persecución judicial contra el Sindicato de Periodistas egipcios :: Reporteros Sin Fronteras*. [online] Available at: <http://www.rsf-es.org/news/egipto-rsf-denuncia-la-persecucion-judicial-contra-el-sindicato-de-periodistas-egipcios/> [Accessed 29 May 2017].
- Soengas, X. (2013). El papel de Internet y de las redes sociales en las revueltas árabes: una alternativa a la censura de la prensa oficial. *Comunicar*, 41(21), 147–155. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.3916/C41-2013-14>
- Sandiumenge, L. (2012). *Guerrillers del teclat: la revolta dels bloguers àrabs des de dins*. Barcelona: Edicions de La Magrana..
- Schramm, W. L. (1965). *The role of information in national development*. Unesco.
- Schramm, W. (1964). *Mass media and national development: The role of information in the developing countries* (No. 25). Stanford University Press
- Schiller, H. (1974). Los manipuladores de cerebros
- Shaerlaw, M (2016) La revolución de Egipto no se gestó en las redes sociales. Consultat: 15 de febrer de 2017. Disponible: http://www.eldiario.es/theguardian/despues-revolucion-redes-sociales-Egipto_0_477352724.html
- Caballero, F. S. (1999). *Elementos de Teoría de la Información*.
- UNESCO (1993). *Codigo de la ética periodística*. [online] Available at: <http://www.unesco.org/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/images/wmn/code%20of%20Ethics%20Collegio%20de%20periodistas.pdf> [Accessed 19 May 2017].
- Wilson, C., Gryzzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K. and Cheung, C. (2012). *Alfabetización mediática e informacional: curriculum para profesores*. 1st ed. [ebook] Nueva York: UNESCO. Available at: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002160/216099S.pdf> [Accessed 31 May 2017].
- Weslaty, L. (2013). Túnez: la sociedad se desangra. *Afkar ideas: Revista trimestral para el diálogo entre el Magreb, España y Europa*, (40), 11.
- World Bank. (2017). *Tunisia's Economic Outlook- Spring 2016*. [online] Available at: <http://www.worldbank.org/en/country/tunisia/publication/economic-outlook-spring-2016> [Accessed 29 May 2017].

ANNEX

ANNEX 1. ENTREVISTES

Antoni Castel

1. Quina importància van tenir les Xarxes Socials a les revoltes àrabs?

S'han de tenir en compte diversos aspectes. En primer lloc, la diversitat dels mateixos països àrabs, ja que els casos eren tots molt diferents entre sí, el cas més seguit fou el de Tunísia amb la marxa del president Ben Ali i la d'Egipte amb el derrocament del dictador Mubarak. D'alguna manera el fet més característic va ser l'apropiació que van fer els ciutadans de les xarxes socials com a galbanitzador, com a eina al servei de la fiscalització del poder i de l'organització de la contestació. Per altra banda, com a difusor de les informacions que no apareixien en els mitjans. Sobretot perquè els mitjans estaven controlats pel govern.

El que fan els canals de Facebook, YouTube, Twitter, blogs.. És contrarestar el tancament informatiu dut a terme pel govern. No obstant això, no podem establir que aquests canals de comunicació siguin anomenats com a mitjans. Només són eines de difusió d'aquestes informacions.

3. Quin creus que ha estat l'abast real d'Internet a les Primaveres Àrabs?

Internet té a favor seu sobretot que és una eina transmissora de la immediatesa que alhora pot ser controlada pel govern. Hi ha hagut casos en països africans en què directament el govern el que ha fet és tallar el senyal. En aquest sentit, Internet també presenta una part de fragilitat. El que ha fet Internet és que encara que no sigui d'accés universal (referint-nos a la bretxa digital) sigui d'accés, perquè la gent pot recórrer a les Universitats, a les biblioteques, als cibercafès.

4. Explica'm més al detall el concepte d'apropiació.

La gent utilitza les Xarxes Socials en funció de la seva conveniència. En el meu llibre analitzem diferents casos i un d'ells són les eleccions de Senegal en el que la gent s'apropia d'aquesta eina que havia fet servir prèviament per comunicar-se i la utilitzen amb un fi determinat que és treure del poder al President que es vol perpetuar.

5. Desavantatges de les Xarxes socials com a eina de participació ciutadana.

Reprenent el fil de la seva, el principal desavantatge d'Internet és que ens països africans es pot tallar el senyal a la xarxa, interceptar i bloquejar els sistemes de missatgeria. Per exemple, a Etiòpia va haver-hi uns disturbis al setembre i el govern el que va fer va ser tallar la missatgeria instantània

6. Creu que el ciberactivisme àrab es pot considerar una nova de fer periodisme ciutadà?

En la meua opinió, no es pot considerar periodisme ciutadà. Per exemple, no es pot considerar periodisme que algú digui que passa una cosa a tal lloc perquè llavors el que

passa és que hi ha una saturació d'informació i a més és molt difícil establir els filtres de qualitat sobretot pel que és veritable i fals. Els mitjans presents a la xarxa, tinguin o no versió en paper, estan allà perquè s'han guanyat la seva credibilitat. Tu saps que si accedeixes a Le Monde, això no vol dir que d'alguns temes facin informacions parcials o interessades..

7. Quins són els elements bàsics que s'han de tenir presents a l'hora de fer una cobertura d'un conflicte bèl·lic?

El que s'ha de tenir més en compte és el respecte a les víctimes. Per exemple, jo crec que no aporta absolutament res al relat periodístic que es difonguin imatges de les víctimes d'un conflicte social o bèl·lic, més enllà de conrear el morbo.

8. Creus que és o seria convenient elaborar codis de conducta perquè els usuaris sàpiguen com fer un bon ús de les Xarxes Socials?

De l'entorn professional ja existeixen. Fora del que és l'ecosistema comunicatiu és molt difícil fixar els límits més enllà dels límits penals. En la meua opinió, no crec que hi hagi ningú que se senti afectat ni interpel·lat per la creació d'uns codis de conducta. Precisament les Xarxes Socials i els comentaris molts d'ells amb moderador molts d'ells de seguida es passen de to i de llenguatge.

Fa quinze anys, un dels valors fonamentals del periodisme era el de la Interactivitat que consistia en què tu per primera vegada tenies la possibilitat d'incidir positivament. Jo crec que aquest fenomen ja s'ha acabat. El problema principal és que no es pot mesurar si els comentaris que s'aboquen a la Xarxa corresponen o no a individus que fan ús de codis de conducta per a elaborar les informacions.

A tall de conclusió, creus que els mitjans internacionals van donar un discurs massa optimista del balanç de les revoltes?

El principal problema dels mitjans de comunicació tradicionals és que es troben amb la dificultat que no saben com representar la dificultat dels problemes. A parer meu, es van presentar les revoltes àrabs com si fossin totes idèntiques, que una anava contagiada a l'altre i en realitat les dinàmiques entre països eren molt diferents. Fins al punt que algunes d'elles van arribar a ser un artífici occidental. Em refereixo a la de Líbia. En aquest cas, dubto que la contestació ciutadana fos de tal magnitud. En el fons el que es va preparar va ser la intervenció de la OTAN per acabar amb Gadafi. En el cas de Tunísia si que van tenir un cert paper les Xarxes Socials.

Santiago Giraldo

¿Qué importancia tienen las redes sociales en los Nuevos movimientos sociales?

Yo creo que lo que hacen las redes sociales es facilitar organizativamente a un colectivo. En el caso de las movilizaciones árabes lo que permiten las redes es permitir la unidad y permitir a mucha gente que tiene un sentimiento muy parecido realizar una acción en calle, llevarlos a hacer una acción única concreta. Yo creo que el punto fundamental del fracaso o no, tiene que ver con dos cosas. Primero, su mirada sobre las

redes sociales y si las tomamos desde un punto de vista estratégico para comunicar el mensaje o si se realiza únicamente para convertir los mensajes en trending topic. No es lo mismo organizar una acción alrededor de la búsqueda por el trending topic o alrededor de la búsqueda de un cambio social, político y económico. Y usamos los medios de comunicación como una herramienta solo para que nos ayude a alcanzar nuestro objetivo.

El objetivo de la acción está dependiente siempre de que haya un consenso previo. Difícilmente en las redes sociales puede ejecutarse esta acción previa a la protesta. Construir un consenso previo no se puede llevar a cabo en 140 caracteres ni en la polarización del discurso que hay en Internet como por ejemplo Facebook.

Además, si no hay un consenso previo en las redes sociales, cuando se llega al momento emotivo de la organización de la protesta en las calles, ese movimiento social probablemente estará condenado a fracasar y decaerá. Se puede reducir a cosas muy pequeñas. También depende un poco de la sociedad en la que estás manifestándote y como utilizan las redes esas sociedades, si son más avanzadas o menos, si permiten una expresión política o no lo permiten...En este caso la red te permite comunicar un mensaje e informar pero si ese carece de fortaleza discursiva previa va a tener problemas en el momento emotivo.

¿Las redes fueron la base de la revolución o solo fueron un mero recurso?

Las redes sociales fueron un camino para mostrar lo que estaba pasando al mundo y eso hizo que se generara una solidaridad internacional muy fuerte, que duro poco, por cierto. Fue una efervescencia social que causó mucho impacto mediático porque hubo unos episodios de violencia muy evidentes. Aunque en los casos de Egipto y Túnez sus gobiernos fueron derrocados sus condiciones de vida tampoco mejoraron. En Egipto, ha habido una gran coacción de libertad, más aún del contexto previo a las Primaveras Árabes. Y una vez pasó la efervescencia del movimiento social la gente se despegó del seguimiento de las revueltas en esos países.

Este tipo de movilizaciones sociales no se trasladaron a lugares tradicionales de Egipto, sino que se concentraron en las grandes capitales. En este sentido las redes de comunicación tradicionales y el boca a boca también jugaron un rol importante, pues no debemos olvidarnos la brecha digital existente en los países árabes. También debemos pensar que el gobierno cortó la conexión a la red durante varios días. Por lo tanto, podemos concluir que la movilización buscó otras maneras de ponerse en contacto para organizarse.

Hablemos sobre la brecha digital más profundamente...

Yo creo que lo que hace la brecha digital, no solo en Egipto sino también en países más avanzados es concentrarse en una franja, tanto de poder adquisitivo, como de edad también. Los que usamos las redes somos jóvenes, formados en la Universidad, con un nivel adquisitivo medio-alto, tenemos capacidades técnicas. Si miramos las tasas de penetración en el mundo árabe no superan el 20%. Eso provoca que el resto de la

población esté ligada a los medios de comunicación tradicionales que siguen muy importantes politizados. El caso Trump o el caso de Colombia ha demostrado que las redes sociales no indican un tipo de tendencia política que incida en la toma de decisiones, son importantes, claramente, pero como los jóvenes al final no votan, la población que está en las redes sociales es la menos representativa a la hora de ejercer derecho.

En el caso de las movilizaciones árabes es evidente que la mayoría de los blogueros, ciberactivistas y personas que protestaron a través de las redes sociales eran jóvenes.

Un sistema político se considera avanzado cuando es capaz de dar muchas respuestas a las amenazas que genera el entorno. Contra más posibilidades tiene, la población se siente amenazada por ella misma y se autocontrola. En el caso del sistema egipcio no pasaba ninguna de las dos cosas, pues el sistema político es precario y la población no podía auto controlarse. Entonces hay una acción política que necesita una respuesta, en este caso consiguen que la respuesta sea quitar del poder al dictador y parece que la movilización se desinfla. Parece que su único objetivo fuera quitar a la persona. Cuando eso se consigue parece que la protesta desinfla.

El único movimiento político que aparece quiere juntar todas esas acciones de protesta, que no logra pasar esas primeras rondas electorales y que tampoco tiene ninguna representación en el Parlamento. Además, otro factor por el que creo que las Primaveras Árabes fracasaron es que la solidaridad internacional bajó y dejaron de ser el foco informativo de los medios de comunicación. Egipto no estaba preparado para post-protesta contestar con una propuesta política sólida que aglutinara esa indignación. Yo creo que era porque no sabían realmente cual era el objetivo que querían conseguir.

¿Cuál es la situación de los medios de comunicación en los países árabes, de manera general?

La mayoría de los medios de comunicación tradicionalmente han sido controlados por los gobiernos. Se trata de entidades públicas controladas por el estado y por el gobierno y eso provoca que haya una sintonía evidente entre la información que se genera y el gobierno. Lo que ha pasado después de las revueltas árabes es mucho más preocupante. Ya que ahora hay mucho mayor control de lo que publican los medios. Ha habido periodistas encarcelados, corresponsables vetados, han censurado cualquier tipo de programa política aunque fuera de humor. Los egipcios ahora viven con menos posibilidad de expresión.

¿Crees que el ciberactivismo puede considerarse una nueva forma de hacer periodismo ciudadano?

Yo creo que no. El periodista necesita una formación ética, de estructuración informativa, de manejo de fuentes de información, necesita una formación en contraste y necesita una formación en garantizar que la información que está dando es veraz. Ninguna de estas cinco cosas las puede hacer un ciudadano de a pie sino pasa por una facultad de periodismo. Es verdad que los ciudadanos pueden ser informadores

instantáneos y generadores de opinión que el periodista puede usar para elaborar sus piezas, pero no son periodistas.

¿Cree que la red debería estar regulado o que deberían generarse unos códigos de conducta para que los ciudadanos usen la red de manera correcta?

Yo creo que esto tiene que ver con una consciencia crítica que tienen que desarrollar los ciudadanos cuando consumen y producen en este caso medios de comunicación. No eres competente en términos mediáticos solamente si usas muy bien tu teléfono móvil ni tampoco si eres capaz de expresar el mensaje al igual que consumirlo. No eres alfabetizado a nivel mediático si consumes un producto y no eres capaz de realizar una crítica sobre lo que estas consumiendo.

Yo creo que es muy importante no meterlo como uno código deontológico, pero si es necesario que las personas sean más críticas con lo que producen y con lo que consumen. Estos códigos nos tendrían que ayudar a pensar qué estamos comunicando y de qué manera lo estamos haciendo, en qué momento, si nuestras palabras son responsables o no. El hecho de escribir en las redes sociales nos hace parecernos a un medio de comunicación más y tenemos que asumir que nuestra versión de los hechos puede influir sobre la opinión pública y determinar ciertas actitudes. Mismos comportamientos morales, éticos y legales que los medios de comunicación tradicionales. El trabajo es casi utópico pero tendría que hacerse poco a poco, es un trabajo educativo más que de instaurar un conjunto de leyes.

José Manuel López

1. En mi trabajo sobre las Primaveras Árabes analizo la actividad de los internautas en Twitter y Facebook. Precisamente, las fotos y vídeos grabados por personas anónimas fueron aprovechados por medios internacionales para explicar lo que estaba sucediendo en países como Egipto, Túnez y Siria.

¿Crees que esta tendencia debilita al periodismo de guerra?

Que un ciudadano anónimo grabe con su teléfono una manifestacion en la calle y la cuelgue en sus redes sociales no creo que debilite al periodismo tradicional, es simplemente otro canal de distribución de la información. Lo que tiene que tener claro el receptor de esa información es que no viene avalada por ningún periodista profesional.

¿Cómo crees que afectaría a los ciudadanos ese cambio de paradigma, en que un ciudadano puede ejercer la labor del periodista?

No estoy en contra del periodismo ciudadano cuando es la única manera de poder dar a conocer un acontecimiento que se está produciendo por ejemplo en un país al que la prensa internacional no tiene acceso en un determinado momento, como fue el caso de Siria al comienzo de la revolución. El problema es que los periodistas ciudadanos y sobre todo los activistas no tienen la formación ni los conocimientos para ejercer un trabajo para el que no están preparados y muchas veces confunden propaganda con información para favorecer sus propios intereses.

¿Crees que la obtención de imágenes y vídeos vía redes sociales solo responde a la lógica económica de abaratar costes? ¿Está poco valorada la figura del fotoperiodista en las redacciones?

Creo que cuando los medios de comunicación utilizan este tipo de material es en muchas ocasiones para ahorrarse lo que tendrían que pagarle a un periodista freelance. La figura del fotoperiodista nunca ha estado muy valorada, sobre todo en España, y la cosa cada vez se está poniendo peor, las publicaciones en vez de preocuparse por contratar editores gráficos de calidad lo que están haciendo es despedir a los que quedan para que sean los redactores los que editen las fotos.

Las redes sociales presentan un escenario en el que parece que lo único que les importa a los medios es la cantidad de “retweets” y de “me gusta” que reciben. Ante esta situación ¿Cuál crees que es el papel de la fotografía y qué rol cumple en una sociedad cada vez más conectada a la red y enganchada a la cultura de los “clics”?

La fotografía y concretamente del fotoperiodismo debería cumplir el mismo papel de siempre sin importar los canales de distribución, esto es dar a conocer un hecho noticioso que se esta produciendo en algún lugar del mundo de la manera mas objetiva y veraz posible. En este sentido los nuevos medios de comunicación llamados redes sociales si se utilizan bien pueden hacer llegar el mensaje a mucha más gente que antes.

Le he preguntado sobre el valor social de la fotografía pero también me gustaría saber qué aspectos deben tenerse en cuenta a la hora de realizar una cobertura informativa sobre un conflicto bélico. Me refiero a por ejemplo, si te riges a unos códigos éticos cuando tomas fotografías.

Mi labor es informar, dar a conocer lo que está pasando en un determinado lugar de la manera más objetiva posible. Además de eso también debe haber unos codigos éticos a la hora de tomar fotografías, sobre todo cuando delante de ti hay gente que lo está pasando muy mal, que ha perdido su casa, su familia o las dos cosas. Yo trato de ser discreto y respetuoso por encima de todo.

Por otra parte, en mi trabajo también reflexiono sobre si Internet se puede considerar un elemento más de la esfera pública capaz de cambiar dinámicas políticas e incluso derrocar regímenes. Hay medios que incluso llaman a los movimientos de protesta ocurridos en el Norte de África y Oriente Medio como “Revueltas Facebook”. En su opinión ¿se le está dando una importancia exagerada al papel que tienen las redes sociales?

Es indudable que las redes sociales llegan cada vez a más gente y además un público muy joven, esto antes no sucedía, lo cual de alguna manera influye en el desarrollo de los acontecimientos aunque yo tengo mis dudas acerca de que las Primaveras Arabes fueran sólo manifestaciones espontaneas de gente descontenta.

6. Hay quienes dicen que el mayor problema de la información internacional es que llega descontextualizada a los lectores y que por ello se recurre a la información que circula por las redes sociales para entender lo que está ocurriendo. *¿Qué opinas sobre ello?*

Yo creo que cada vez los medios recortan más presupuesto en mandar corresponsales sobre el terreno y tampoco apuestan por ofrecer análisis más profundos de la situación pero si la gente cree que eso lo va a encontrar en las redes sociales se equivoca. El problema es que en las redes sociales puede escribir cualquiera, desde los periodistas más experimentados a activistas sin conocimiento ninguno, por eso es importante hacer buen uso de ellas y contrastar la información.

7. En el trabajo también trato el tema de la situación en la que se encuentran los medios de comunicación en los países árabes y en qué condiciones tienen que trabajar periodistas locales e internacionales para poder ejercer su profesión. A algunos gobiernos que no les interesa que haya corresponsales en zonas concretas para evitar que salgan a la luz determinadas cuestiones.

Normalmente a los regímenes totalitarios no les gusta la prensa independiente. En algunos países árabes los periodistas locales tienen que tener mucho cuidado con lo que escriben si no quieren ir a la cárcel y para la prensa internacional no siempre está permitida la entrada. Los gobiernos dan visados solo a determinados medios cuando a ellos les interesa y suelen ser visitas acompañadas en todo momento por funcionarios del estado para supervisar y “facilitar” la labor de los periodistas.

8. Para terminar, *¿Cómo ves la actualidad del periodismo de guerra y del fotoperiodismo y el futuro a corto plazo?*

Cada vez se está poniendo más complicado el poder vivir realizando este trabajo. No creo que el periodismo esté en crisis, los que están en crisis son los medios de comunicación, sobre todo de valores y de principios. Todavía no se han adaptado a los nuevos formatos o lo hacen a costa de no querer pagar costes de producción a los profesionales. Durante muchos años las grandes empresas del sector, frecuentemente ligadas a los poderes económicos y políticos, se estuvieron lucrando con la información y ahora lo único que buscan es salvar sus cuentas, todo es un negocio, cuando el periodismo debería ser un servicio público.

Hoy en día es difícil que un medio mande a un enviado especial a cubrir cualquier noticia y las corresponsalías se están sustituyendo por periodistas freelance, que a su vez tienen que hacer texto, foto y video para sobrevivir. Cuando alguien hace tres cosas a la vez lo normal es que baje la calidad pero parece que eso no importa con tal de recortar gastos.

Por otra parte Internet y Twitter se han convertido en una gran fuente de información y a la vez de desinformación, la carrera por dar la noticia cuanto antes lleva a cometer errores y evita el análisis. Lo importante no es llegar el primero sino contar bien lo que está pasando. Eso ocurre también ya en los periódicos impresos, que tal vez en un futuro

deberían pasar de ser diarios a semanales para tratar los temas con más profundidad y dedicación. Así mismo el público tendrá que darse cuenta de que la información elaborada y con criterio no puede ser gratis y acostumbrarse a pagar por contenidos de calidad en Internet.

Salvador Alsius

1. Per començar amb l'entrevista, en la seva opinió, quin creu que va ser l'abast real d'Internet durant les Primaveres àrabs.

Segons el que vaig poder llegir doncs va ser important. La perspectiva ens fa pensar que el que va haver-hi és una coincidència en el temps, ja que les xarxes socials estaven en plena eclosió i els moviments socials van saber-les aprofitar. Però després les Xarxes han influït en moltes més coses i per tant no ho podem lligar unívocament a la revolta. Però sí que és evident que van tenir una rellevància molt important.

2. També m'agradaria saber quins són a parer teu els avantatges i desavantatges d'internet com a font d'informació.

Com totes les noves formes de disseminació i de compartiment de la informació que hi ha hagut al llarg de la història, naturalment ha servit per a democratitzar el coneixement. Els inconvenients han anat apareixent en els últims temps. Per exemple, la facilitat amb què de la mateixa manera que Internet escampa el coneixement escampa el desconeixement o bé per saturació o bé per manipulació que és l'altre gran parany que estem observant en els últims temps que és el tema de la post-veritat, etcètera.

3. En l'actualitat la majoria de diaris digitals i televisions es nodreixen d'imatges gravades per a ciutadans per a construir el seu relat informatiu. De fet, Al-Jazeera va aprofitar bona part dels vídeos enregistrats per usuaris anònims per a mostrar el que passava durant l'alçament contra Mubarak o Ben Ali. M'agradaria saber quina explicació li troba a què aquests vídeos tinguessin tant d'èxit entre els internautes.

La voluntat de comptar amb la participació dels ciutadans sempre ha existit. Les cartes al director, els programes de ràdio on trucaven els oients. La digitalització comença a plantejar unes noves formes d'interacció en què durant uns anys es van sobrevalorar molt. En el camp del vídeo, quan vaig crear el primer telenotícies migdia de tv3 l'any 1984, vaig introduir una secció en què aquest fenomen ja començava a produir-se. Una de les seccions del telenotícies es deia correu obert, que era la versió vídeo de les cartes al director. Els ciutadans davant de càmera explicaven la seva vivència respecte a un fet noticable de la seva localitat.

En aquell moment, vam pensar que seria bona idea que els ciutadans ens fessin arribar els seus documents audiovisuals per a explicar algun fet que havia ocorregut a la seva localitat. Ho vam dur a la pràctica i va tenir un gran èxit.

Aquest fet, amb l'aparició de les tauletes i els dispositius mòbils s'ha multiplicat per mil, el que ha fet possible que els ciutadans puguin convertir-se en transmissors del fet

notícies i que les televisions i portals digitals s'abasteixin molt sovint del que els hi arriba a les redaccions.

5. Quins són els nous paranys deontològics que planteja Internet per als periodistes?

Pel ciutadà, jo crec que en nom de la llibertat d'expressió no s'han de preveure altres límits que els que apareixen en el codi penal. Ara, per aquella persona que es presenta ell mateix com a periodista o bé que forma part d'una organització o entitat que assumeix que té responsabilitat editorial i això inclou la versió digital dels diaris preexistents, és a dir, si La Vanguardia fa una web, doncs és evident que totes les presumpcions o assumpcions o ètiques que té amb el paper, les ha de traslladar a la web. Segon, aquells mitjans que han nascut ja com a digitals o electrònics a la Xarxa.

En aquest cas, aquests que es presenten com a homologats se suposa que han d'assumir una sèrie de compromisos ètics. El contracte implícit que tenen amb el públic és que nosaltres ens comportarem d'una determinada manera per tenir la vostra credibilitat. En tercer lloc, els periodistes que treballen com a Freelance i que tenen els seus blocs i webs i que també volen ser reconeguts com a periodistes en exercici, de forma sistemàtica subministra informació. El que tenen de comú aquestes tres coses és que la gent assumeix responsabilitat editorial, aquests sí. Aquests haurien d'estar sotmesos a una un imperatiu legal.

En el marc dels nous reptes ètics del periodisme a Internet, els principis són els mateixos però s'han de considerar un seguit de punts que són més crítics. Així doncs, en primer lloc ens trobem amb la contrastació de les fonts. Ja que en els mitjans de comunicació convencionals era molt difícil que si es tenia una exclusiva, un mitjà pogués avançar-s'hi, en l'actualitat això ha canviat. Amb l'Arribada d'Internet tot va molt més ràpid i hi ha molt més perill de no contrastar el tema de les fonts.

Un altre tema que és bastant preocupant pel que fa a l'ètica a Internet, també tenim ens trobem amb la no moderació dels comentaris dels lectors o dels espectadors. En el nou escenari comunicatiu les grans capçaleres serioses permeten comentaris que es deixen colar a la gent sense cap mena de control. Històricament, quan una persona volia fer una aportació i que el diari la publicués, havia de fer arribar la seva queixa a través de les cartes al director i hi havia una persona que es dedicava a decidir quines es podien publicar, quines s'havien d'editar...

Amb l'arribada d'Internet, aquesta figura ha desaparegut. Els comentaris mereixen primer una identificació (que no es puguin dir coses des de l'anonimat i segon una moderació) De la mateixa manera que les cartes al director no anaven directament del mecanoscrit del lector a la impremta sinó que hi havia algú que les filtrava i les seleccionava. Els comentaris aquests també mereixen una moderació. S'ha de fer una crida als mitjans solvents perquè hi hagi registre que eviti l'anonimat per si hi ha una responsabilitat penal o el que sigui.

Un altre tema molt important és el tema de l'oblit. Quan vaig impulsar la marca cetrencada que és la que treballen amb diversos mitjans de comunicació estudiants de periodisme que elaboren productes per premsa. En el cas d'Internet tenim un conveni amb Vilaweb i allà els estudiants publiquen els reportatges multimèdia que fan, etcètera. Unes estudiants van venir-me a veure el segon any que això s'estava fent i em van comentar que una noia que havia aparegut a una entrevista demanava que retiresin la seva imatge del reportatge perquè això estava condicionant el seu futur professional.

La meua primera reacció va consistir a dir que aquesta noia no tenia cap dret a demanar l'anonimat un cop la notícia havia estat publicada. No obstant això, va insistir tant que finalment vaig parlar amb el director de Vilaweb i ell va mostrar-se partidari de retirar-la si era el que havia demanat la noia. Va ser la primera vegada que jo vaig prendre consciència d'aquesta importància, és a dir, fins a on s'ha de garantir la permanència dels documents a la Xarxa. D'una part hi ha un dret individual, a la intimitat, a penedir-se, a no quedar estigmatitzat però d'altra banda Internet s'està convertint en el gran arxiu de la memòria de la humanitat. Jo confesso que amb el tema del dret a l'oblit estic ple de dubtes encara

Des del Consell de la Informació farem fer una revisió a tots els Press Council d'Europa i vam descobrir que tots estàvem igual d'estupefactes, uns ho havien parlat, altres no. Hi ha molta indeterminació sobre això.

Per últim, el tema del plagi és força important. Abans de l'arribada d'Internet, un periodista podia copiar una notícia que havia llegit a la Xina i com que no existien procediments per a detectar el plagi, era molt difícil fer-ne un control. Tanmateix, amb la còpia i pega ara pots plagiar tot el que vulguis. Amb Internet és molt més llaminer plagiar però en canvi és més fàcil que et pesquin. Per tant, el tema del plagi té un nou marc de discussió com a mínim interessant a Internet. Em refereixo al tema de plagi, música, declaracions...etc.

6. Creu que Internet s'ha de regular?

Sí. Jo tota la meua vida he sigut un abanderat i apòstol de l'autoregulació. La meua trajectòria al Col·legi de periodistes i al Consell de la Informació era regular el mínim i molt codi ètic, auto convenciment, etc..La vida, que dona moltes voltes, m'ha portat un Organisme regulador. De ser un partidari de l'autoregulació vaig amb una borda de policia de la televisió. Els contextos personals en els quals et trobes de seguida et condicionen la teua manera de pensar i la teua manera de fer. Jo ara continuo sent partidari de l'autoregulació en el sentit de dir com menys línies vermelles millor, però en temes com la protecció del menor, publicitat, tant des del punt de vista quantitatiu i qualitatiu, discurs de l'odi.. n'hi ha d'haver-hi. En canvi, sí que penso que sí a tot el món està admès que hi ha una sèrie de continguts que han de ser regulats i per això existeixen els Consells Reguladors, si existeixen per l'Audiovisual convencional el que no és imaginable és un futur en què estigui regulat el Broadcast i no estigui regulada la circulació de l'audiovisual a Internet. D'aquí a uns quants anys regular el que fa TV3 i 8TV, etc no tindrà cap sentit en mig de YouTube, Netflix. Per tant, segurament s'ha de

pensar en una certa regulació dels continguts a Internet. És molt complicat, però. El que no té sentit és que estiguin molt regulats els emissors convencionals i estiguin completament desregulades les grans plataformes transnacionals. Encara hi ha un tercer element, què és la regulació dels algorismes. Tampoc serviria de res demanar res a les plataformes si la distribució de missatges funciona cada vegada més d'acord amb algorismes.

En aquesta època en què això comença a passar, segurament si la comunicació funciona cada vegada més d'acord amb algorismes n'hi haurà d'haver una per aquests. Això, en els estats seriosos s'està començant a estudiar. És a dir, reflexionen com es pot posar en qüestió com Facebook i Google distribueixen les notícies. Encara que ells només facin d'agregadors de notícies. Aquesta agregació algú ho ha de controlar. El descontrol porta a la mentida sense cap mena d'obstacles. Per tant, són diferents nivells de regulació que es faran imprescindibles.

7. Com s'hauria d'aplicar la regulació a les Xarxes Socials en països caracteritzats per una esfera pública autoritària?

Això és com si em diguessis, com s'ha de posar ordre i llei en països que estan sota dictadures. Doncs treballant des de fora per mirar de què se'n surtin d'aquesta situació. Jo fa un parell de setmanes vaig ser a una trobada d'organismes reguladors d'Amèrica Llatina i d'Àfrica junts a Fez, el Marroc. Els nivells de maduresa democràtica en aquest sentit són molt diversos. El Marroc, per exemple, tenen un Consell Regulador que funciona molt bé tot i que estan en una situació purament democràtica. Amb una Monarquia absolutista molt medieval en alguns aspectes. El Consell Regulador fa molta feina amb el tema del Masclisme, de presència de les dones als mitjans de comunicació, etc. Alguns altres, com Equador, van comentar que havien estrenat una llei de l'audiovisual que la presentaven com una llei molt avançada i en realitat no ho era tant. Però hem de ser optimistes i pensar que abans l'anomenat o mal anomenat Tercer Món es va espavilant, a diferents nivells i velocitats però que a poc a poc van entrant en la lògica d'aquesta difícil equació regulació, autoregulació, que és molt complexa i que fa molts anys que se'n parla.

8. Creu que és necessària una ètica digital per als usuaris que utilitzen les Xarxes Socials? Em refereixo per exemple, a uns codis de conducta per cibernetes sobre el que es pot publicar o no a les Xarxes.

Si ja és difícil que els codis ètics i les recomanacions, etcètera arribin a les redaccions i que els periodistes els facin seus. En el Consell Audiovisual de Catalunya estem publicant recomanacions cada dos mesos, sobre Terrorisme, sobre els malalts mentals, sobre l'Anorèxia i la Bulímia, sobre el Tractament de Judicis.. Tenim la sensació de pensar que no arriba a sedimentar-se a les redaccions. Si això ja és complicat amb els periodistes, arribar als ciutadans a induir-los de responsabilitat informativa és molt complicat. En canvi, jo crec que és fonamental el tema de la Media Literacy.

Al Consell, l'educació en mitjans s'ha convertit en una prioritat. Tenim previst treballar molt en aquest tema. És molt important que des de la Infantesa els nens estiguin

alfabetitzats en mitjans de comunicació. Hauran de ser capaços d'entendre els llenguatges dels mitjans de comunicació fins a poder-los produir i també per a poder adquirir una visió crítica. Escoles i famílies hauran d'ajudar als nens a veure la televisió entenent que és informació i que és ficció. Això ens sembla fonamental, però és una feina de molts anys, fonamental i que no serveix de res si es fa des de les instàncies de la bona voluntat. Si les administracions, a través dels Ministeris d'Educació, no s'impliquen molt a fons, tampoc servirà de res. Ara estic en contacte amb la presidenta de la FAPE perquè estan treballant amb les corts espanyoles perquè això s'imparteixi com assignatura obligatòria. A nivell Català, el CAC està en contacte amb el Departament d'Ensenyament.

I ara, en els últims dies, he llegit informes que parlen no ja de la Media Literacy sinó de la Data Literacy, és a dir, l'educació en el maneig del Big Data. Que els nens sàpiguen veure si els arriba una informació a través de les Xarxes Socials com m'he de posicionar i perquè.

11. Ja per acabar, en un context de dictadura i tancament comunicatiu com el que es troben en l'actualitat els països àrabs, creu que Internet realment pot ser realment un instrument de canvi cap a un sistema democràtic?

A tot arreu hi ha moviments populars. El que passa és que no podem dir que els moviments populars només són possibles a través de les Xarxes perquè llavors la revolució soviètica o la revolució cubana no haguera estat possible. La història de la humanitat té un abans després de les Xarxes Socials perquè potencien i acceleren els moviments populars, no hi ha cap mena de dubte

Lali Sandiumenge

1. Al llibre expliques que vas arribar a El Caire l'any 2004 que era quan començava a arrencar la blogosfera egípcia. Quin paper tenien les tecnologies en aquell moment? Què és el que et va interessar més dels Guerrillers del Teclat?

Jo vaig arribar a El Caire l'any 2004 i al principi vaig descobrir els blogs buscant informació pels temes que jo seguia. Vaig descobrir els blogs com a font d'informació alternativa per a mi. Aleshores em va començar a fascinar els blogs com a eina per penjar informació i documentar i després em vaig fascinar pels bloguers. Vaig començar a entrevistar alguns bloguers egipcis que treballaven en l'anonimat. Em va interessar molt l'ús que en feien dels blocs per l'activisme polític i pel canvi social. Jo del que em vaig adonar arran de fer la recerca que en països que vivien sota dictadures Internet servia per poder tenir accés a la informació. En un món en què l'accés la informació està molt controlada, era bestial la quantitat d'informació d'accés que podies tenir. També servia de plataforma d'expressió i de visibilització social individual, col·lectiva i de causes. Això va començar a passar a finals dels noranta i principis dels dos mil. L'ús que els bloguers àrabs feien d'Internet era bàsicament a l'activisme polític i diversos col·lectius com feminisme, lgtb.

Però el factor més important va ser la interconnexió entre usuaris que després a les Primaveres àrabs va ser una de les causes pels quals es va poder derrocar als dictadors. Aquest tipus de connexions entre bloguers, el networking, és similar al que es va produir el 15-M. De connectar persones afins sense necessitat del fet que hi hagi intermediaris, per exemple, partits polítics, sindicats.. En el món àrab, aquest fet és molt important perquè per exemple, a l'Aràbia Saudí no es pot crear una associació i a Tunísia abans de la revolució en què el control de l'aparell comunicatiu era brutal.

Un altre tema a remarcar és que molts dels bloguers pioners en l'àmbit eren joves universitaris vinculats al món de la tecnologia, informàtics, enginyers de telecomunicacions. Aquests es van dedicar a desenvolupar eines per a fer Internet segura, per a lluitar contra la repressió, per facilitar el blogueig en àrab, per exemple.

2. Guerrillers del Teclat és un llibre que fa palès la potència d'Internet quant a lluita per la llibertat. Quan vas ser conscient d'aquest potencial transformador?

En aquell moment, va ser molt important la fundació de Qifaya, una plataforma molt important. El Caire estava ple de periodistes perquè és la capital del món àrab. La política interna d'Egipte no la seguia ningú. Jo em vaig començar a centrar en els temes egipcis. Però vist des de l'estranger la fundació de Qifaya era un fet molt petit perquè eren quatre gats. En aquell moment no se li va donar gaire importància. A mi en aquell moment vendre temes egipcis em costava perquè el món estava centrat en altres coses. Jo el que sí que vaig veure és que hi havia l'activisme dels bloggers, el de Qifaya que era com una plataforma heterogènia en la qual hi participaven fins i tot islamistes. Com que jo tot això ho vaig seguir de molt a prop, sí que vaig veure que la feina que feien era molt important i que la feina que estaven fent havia de portar a algun lloc..a algun lloc sí, però mai vaig pensar que aquella llavor acabaria posteriorment amb la caiguda de Mubarak l'any 2011. Mentre jo hi vaig viure vaig veure com començaven a denunciar temes espinosos com les tortures del règim, etc. En aquell moment l'activisme ja estava tenint una repercussió que deu ni do, perquè les denúncies a la xarxa van fer que per exemple en el cas de les tortures al Qedir els policies encarregats de fer-ho fossin condemnats a presó. Jo vaig veure que Internet era una eina molt potent i que aquesta gent l'estava utilitzant de manera molt intel·ligent. Però la revolució era inimaginable per a ningú.

3. Quin perfil tenien els bloguers que vas conèixer en aquell moment?

Una de les principals crítiques d'aquell moment era que com Internet no representava a tothom, era una eina a l'abast només de les elits i econòmicament solvents. Per la meva experiència personal, el perfil dels bloguers àrabs era un perfil d'home i dona amb estudis, d'entre 19 a 30 anys. Tenien estudis de telecomunicacions, amb inquietuds intel·lectuals, amb una segona llengua. Aquesta tendència es va anar capgirant i cada cop va poder-hi tenir accés al contingut dels blogs més gent. Una de les gràcies dels blogs és que eren i són gratuïts i l'accés a Internet a Egipte no era car. Si que es veritat que no tothom tenia internet a casa seva però per això acudien als cibercafès. Amb la qual cosa es va anar afegint molta gent.

Al llibre també documento el judici del Qarim Ahmed, que és el primer bloguer que va ser jutjat exclusivament pel que escrivia al seu blog. Això va ser el 2006 que el van jutjar i condemnar a molts anys de presó. El Qarim Ahmed era un noi d'Alexandria que escrivia al seu blog però que no feia activisme al carrer. Era un noi força integrista i el Qarim el que feia era despotricar de l'Islam al seu blog, acusava els musulmans d'encendre-ho tot i de violència contra els cristians, estava en desacord amb el Rammadà.. Totes aquestes coses en el món islàmic era molt dur i a més Egipte és un país summament conservador. La condemna a aquest noi va ser un avís per a tots els bloguers que estaven publicant opinions a les seves bitàcores: "això és el que us pot passar". I per a enviar aquest missatge van agafar un cap de turc amb el qual l'opinió pública podia estar més o menys d'acord la condemna, perquè el que ell deia era terrible, socialment poc acceptat. A banda, a Egipte el que es feia amb els bloguers era intimidar-los i arrestar-los en el marc de les manifestacions, s'intentava bloquejar els seus blocs, etc.

4. Una de les coses de les quals parlo al treball és de l'abast mediàtic de les revoltes àrabs. Perquè creus que la premsa internacional es va sorprendre tant del que va succeir a les places d'arreu del nord d'Àfrica i l'Orient Mitjà?

Tothom es va sorprendre. En aquell moment jo hi era a Barcelona. Jo recordo que a Tunísia hi havia protestes però la cobertura era mínima i ningú li donava especial importància. I recordo després que parlant amb els bloguers egipcis, de Nawaat, em comentaven que es van dedicar a fer és recollir vídeos de YouTube i imatges, que la gent penjava en els seus Facebook, editar-les, construir la informació i enviar aquesta informació a la premsa occidental i a Al-Jazeera perquè sabien que la premsa occidental no s'adonava del que estava succeint. A Tunísia estava passant alguna cosa molt bèstia i ningú se n'adonava. Ningú va cobrir el que passava fins que Al-Jazeera va entrar a Tunísia. Fins a aquell moment, al país no hi havia premsa estrangera pràcticament perquè Ben Ali era un obsés de controlar tota la informació. Al-Jazeera va aconseguir entrar-hi a principis de gener i és quan es va començar a establir un mínim flux comunicatiu.

Un cop la revolució va començar a Tunísia un periodista que conegués el món àrab ja sabia que s'havia d'estar atent al que podia passar a Egipte, perquè era molt possible que es repetís o que passés a alguna cosa i si passava a Egipte, es podia propagar pels molts llocs. Els activistes egipcis em van comentar que estaven preparant una protesta pel dia 25 de gener, que era un dia festiu en què es celebrava el dia nacional de la policia. Cada any els bloguers organitzaven una protesta en contra de la tortura. La protesta en principi el que demanava no era la caiguda de Mubarak, però en línies generals es reivindicava democratització, eleccions, llibertat, canvi constitucional, etc. El 25 finalment a resultar que la plaça estava plena. Això no només va sorprendre la premsa occidental, això va sorprendre els mateixos convocants, ells no s'ho esperaven. I que en 11 dies Mubarak fos derrocat no s'ho esperava ningú. Això per la premsa va ser fascinant.

5. Creus que el ciberactivisme pot considerar-se una nova forma de fer periodisme? Per què?

Periodisme ciutadà només el permet Internet. La idea seria que Internet permet que qualsevol persona sigui productora i emissora d'informació. Abans, els mitjans tenien el monopoli de la informació. Ells elaboraven i emetien informació a tota la gran massa, però la triaven i desenvolupaven com els hi semblava. Tot aquest activisme polític que no és periodisme ciutadà amb el temps es veu accelerat amb la implantació dels telèfons mòbils. En el món àrab, encara que la penetració a Internet continua sent baixa en alguns països, el que no era baix era la connectivitat per mòbil. Hi havia més mòbils que persones pràcticament, tothom tenia un mòbil. Jo vaig veure com anava millorant a una velocitat increïble la tecnologia i com ells l'anaven incorporant en la seva pràctica diària. Jo de fet vaig descobrir Facebook i Twitter els vaig descobrir a allà perquè m'ho van dir ells. Després també em va fascinar com feien ús dels SMS i com feien ús del telèfon mòbil quan van poder tenir connexió Internet i les aplicacions de les xarxes instal·lades al mateix telèfon. Els van ser els primers que van utilitzar una aplicació per a retransmetre en directe.

El que ha fet Internet és que tothom pugui produir informació i difondre informació i a més cada vegada de manera més immediata. Això ha convertit a tothom a ser susceptible d'emetre informació. Això vol dir que els ciutadans siguin periodistes? La gent que fa això realment amb una voluntat d'informar doncs l'anomenem ciutadà periodista, això sense internet no existia. Hi ha hagut molts periodistes que s'han dedicat al llarg de la vida professional al periodisme però que no tenien estudis periodístics, però necessitaven els mitjans. Qualsevol persona que necessités volgués publicar necessitava un suport. En el cas de l'activisme polític, per participar necessitaves partits polítics i ara no els necessites. Pensa que sense els ciutadans periodistes i internet la informació que coneixem de la guerra de Síria no la podríem saber.

A banda, En l'activisme àrab pot establir-se un paral·lelisme amb el moviment del 15-M. Com que en aquell moment m'interessava el paper d'Internet, els moviments activistes i la comunicació per a canvi social, vaig descobrir el que després seria el 15-M però a la xarxa, quan encara no havien sortit al carrer, quan estava en línia, en fòrums. L'atmosfera, l'entusiasme, el contingut de les discussions era molt similar al que havia passat a Egipte i jo havia viscut l'any 2004. A mi m'interessava una mica els que eren els seus "cerebritos" d'Internet, de xarxes, d'estratègia digital i eren unes bèsties. L'ús que es va fer aquí a Espanya també jo penso que té molt a veure amb l'èxit que ha tingut el 15-M, en què aconseguissin convocar a tanta gent i fossin un moviment que ha sigut una de les coses més interessants que ha passat en aquest país en aquests anys i tenien gent tant a Madrid com a Barcelona molt potent. Es poden establir molts paral·lelismes amb el paper dels bloguers àrabs.

ANNEX 2. TAULES D'ANÀLISI DE CONTINGUTS A TWITTER

País	Notícia	Variable 1: Xarxa Social	Variable 2: Tema general del tuit	Variable 3: Tema específic del tuit	Precisió	Contrast de fonts	Neutralitat informativa	Llenguatge sensacionalista.	imparcialitat.	presumpció d'innocència dels actors implicats .	Causes i conseqüències que han motivat el conflicte.	Informació sotmesa a condicions externes. 2)	Separació informació d'opinió.	Respecte a la privadesa	Incitació a cometre actes violents.
Tuníssia	Bye bye #Youtube, #Vimeo, #DailyMotion, #WAT, #Flickr, la #3G, #MaConnexionHautDébit et surtout #MaLibertéDExpression ! Welcome #Tunisia !	1	3	7	2	2	2	1	2	3	2	1	2	2	2
Tuníssia	"President Ben Ali of #Tunisia (...) reinforced his country's reputation as the most internet-unfriendly in the region." http://tiny.cc/bfob9 Enllaç no funciona	1	1	7	2	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	Tunisie: accrochages entre manifestants et forces de l'ordre à #SidiBouزيد http://is.gd/YzJo Link trencat Túnez: los enfrentamientos entre manifestantes y policía #SidiBouزيد http://is.gd/YzJo	1	3	7	2	2	1	2	1	3	2	2	1	1	2
Tuníssia	Oui, sur Aljazeera. Il confirme que le jeune Mohamed n'est pas mort. Va voir sur mon profil Facebook. #SidiBouزيد	1	3	7	2	2	2	2	1	3	2	2	2	1	2
Tuníssia	"Moderate" Arab regimes for dummies: Tunisians are burning themselves alive coz of #Tunisia's Ben Ali "success" story.	1	1	2	2	2	2	2	2	3	1	2	2	3	2
Tuníssia	Sidi Bouزيد is Burning http://nblo.gs/c1nhN background story on demonstrations taking place in #SidiBouزيد, #Tunisia by @linakhanum	1	3	7	2	1	2	2	1	3	2	2	1	3	2
Tuníssia	Morality of #sidibouزيد is that dictatorships are immoral. Rationalizing support to them is repugnant. #Tunisia #Mideast	1	1	4	2	2	2	1	2	2	2	1	2	3	2
Tuníssia	Officials in #Tunisia didn't answer #Reuters today for commenting on #SidiBouزيد incidents http://goo.gl/rcXZK	1	1	7	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	Des manifestations a cause d'un jeune qui a voulu se suicider #sidibouزيد conditions de vies déplorables	1	3	7	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2
Tuníssia	Après Gafsa, c'est à sidi Bouزيد d'exprimer son malaise! Les medias, silencieux, com d'hab! #sidibouزيد "Després de Gafsa, Sidi Bouزيد és expressar el seu malestar! Els mitjans de comunicació, en silenci, com habitual! #sidibouزيد"	1	3	7	2	2	2	1	2	3	1	1	2	2	2
Tuníssia	What's going on? RT @ifikra Internet connection seems to be shut down in #sidibouزيد, Tunisia, amid clashes with police. " Què està passant? RT connexió @ifikra Internet sembla ser tancat en #sidibouزيد, Tunísia, enmig dels enfrontaments amb la policia"	1	3	7	2	1	2	2	1	3	2	2	1	1	2
Tuníssia	Tunisia apparently taking a lesson from Iran...reports that Internet is shut down in #sidibouزيد amidst protest/clashes with police.	1	3	7	2	2	2	2	2	3	1	1	2	1	2
Tuníssia	ça n'étonne personne en Tunisie mais faut le dire:dans les news de RadioTunisCl on parle que du championnat de foot, rien sur #sidibouزيد "Es sorprendente que nadie en Túnez pero debe decir: en las noticias de RadioTunisCl, hablamos del Campeonato de fútbol, nada de #sidibouزيد"	1	3	7	2	2	2	2	2	3	1	1	2	2	2
Tuníssia	Internet connection seems to be shut down in the city of #sidibouزيد, Tunisia, amid haevy protest and clashes with police	1	3	7	2	2	1	2	1	3	1	2	1	1	2
Tuníssia	Seems tunisia is shutting internet in #sidibouزيد. What next? man in black mass memory eraser. Some1 plz tell them world has changed	1	3	7	2	2	2	1	2	3	1	1	2	2	2
Tuníssia	Tout le monde devant tounes7 a 20h et imaginez que ce pb vous concerne directement un de vos proches ou amis... #sidibouزيد "Todo el mundo frente a tounes7 20 h e imaginar que este pb directamente le afecta uno de sus familiares o amigos... #sidibouزيد"	1	3	6	1	2	2	1	2	3	1	1	2	2	1

Tuníssia	@OusMellouli Mabrouk! But it's important to remember your fellow young Tun at #sidibouزيد who are defending their right for a better future	1	3	7	2	2	2	2	2	3	2	2	1	1	2
Tuníssia	La révolte de #SidiBouزيد montre indirectement les limites de la supposée "liberté" (sic) des télé et des radios privées tunisiennes...	1	3	7	2	2	2	2	1	3	1	2	1	1	2
Tuníssia	Finally the truth. #sidibouزيد internet shutdown is due to DDoS attack by tunisian medias due to massive coverage	1	3	7	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2
Tuníssia	#SidiBouزيد la police de ben ali des sauvages entrain de gazer toute la ville au lacrymo, on parle d'une enfant... http://fb.me/Gru0jrdW	1	3	6	2	1	1	2	1	2	1	1	1	2	2
Tuníssia	Je croyais naïvement qu'un(e) journaliste se devait de défendre le droit du public à l'information en tout temps et tout lieu. "Ingenuamente pensé que un periodista tenía que defender el derecho del público a la información en cualquier momento y cualquier lugar. #SidiBouزيد"	1	3	7	2	2	2	2	2	3	1	2	1	1	2
Tuníssia	blackout médiatique sur ce qui se passe a #sidibouزيد C'est triste! La voix de ceux qui se révoltent mérite d'être entendue "Apagón de los medios de comunicación en lo que tiene #sidibouزيد es triste! La voz de aquellos que merecen escucharse revuelta"	1	3	7	2	2	2	2	1	3	1	1	1	1	2
Tuníssia	Comme d'habitude !!! RT: @evildrako RT @TunObs Le silence "assourdissant" des médias tunisiens est une honte. #SidiBouزيد. "Com de costum !!! RT: RT @evildrako @TunObs Silenci "ensordidor" mitjans de Tuníssia és una vergonya. #sidibouزيد"	1	3	7	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2
Tuníssia	Riots reported in Tunisian city - Africa - Al Jazeera English: http://bit.ly/h32vrm via #tunisia #civilrights #africa L'enllaç sí que funciona	1	3	7	1	1	1	2	1	3	1	2	1	2	2
Tuníssia	RT #Tunisia @Salamander: A young man set himself on fire for being banned from selling fruits in Sidi Bouzeid and now people are protesting	1	3	7	2	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	J'adore l'organisation & la discipline des tunisiens! Sur fb pour éviter la cacophonie, seules qqes pers parlent de #sidibouزيد	1	3	7	2	2	2	1	2	3	1	1	2	1	2
Tuníssia	La couverture des media boudourou sur #sidibouزيد montre ke #aladhen n'est pas la seule chose qu'on veut pas entendre en #tunisie	1	3	7	2	2	2	2	2	3	2	2	2	1	2
Tuníssia	"Cette région [CO] connaît un solde migratoire négatif de -36.9%, à en croire la dernière enquête de l'INS" http://bit.ly/i5n9IU ""Esta región [CO] sabe un saldo negativo de la migración of-36.9%, según la última encuesta del INS" http://bit.ly/i5n9IU #SidiBouزيد"	1	3	5	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	Entre] 2004-09, 45.2 mille personnes ont quitté le Centre-ouest, contre 8.3 mille qui s'y sont installés. http://bit.ly/i5n9IU #SidiBouزيد	1	3	6	1	1	1	2	1	3	1	2	1	1	2
Tuníssia	Le cas Bouazizi prouve que l'essence tunisienne s'enflamme rapidement grâce au Changement du 7 novembre", #SidiBouزيد	1	3	7	2	2	2	1	2	3	2	2	2	3	2
Tuníssia	The end of a long night of insomnia!! Good morning Tunisia... Thinking about #sidibouزيد	1	3	7	2	2	2	1	2	3	2	1	2	2	2
Tuníssia	#SidiBouزيد comme en Corée du Nord Plus d'internet Plus de communication La ville è isolée du monde sans communication La vieille tactique	1	3	7	2	2	2	1	2	3	1	1	1	3	2
Tuníssia	Sad #Tunisia: Bouazizi set himself on fire in front of govt building to protest confiscation of his fruit stand. Demos on st. in #SidiBouزيد	1	3	7	2	2	2	1	2	3	2	2	1	1	2
Tuníssia	Police in #SidiBouزيد using Tear Gas and Smoke Grenades #Tunisia #Violence http://goo.gl/FexpK L'enllaç no funciona.	1	3	7	2	2	1	2	1	1	2	2	1	1	2
Tuníssia	aljazeera english on the riots in #sidibouزيد (spread the word, #Tunisia has shut down the Internet in the region) http://is.gd/j8Ex6	1	3	7	1	1	2	2	1	3	1	2	1	2	2
Tuníssia	Trop bon la France, tu tape "ben ali" et "corruption" (par exemple) sur google et t'as.. des sites qui s'ouvrent :) #censure #tunisie	1	1	7	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1	2
Tuníssia	RT @JudeVlad Dans mon "beau" pays la #Tunisie, si les habitants d'une ville manifestent, on leur coupe Internet et l'électricité #SidiBouزيد	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	2

Tuníssia	Ils ne connaissent pas les habitants de Ben Aoun, quand ceux-ci jurent au nom de leur 'Sidi Ali', c'est foutu! #SidiBouزيد #Tunisie	1	3	7	2	2	2	1	2	2	2	1	2	1	2
Tuníssia	#Tunisie: 36 jours après la capture du navire HANNIBAL II, le capitaine Fawzi Fradi appelle sa famille et vide son sac http://tiny.cc/fj08p	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	Je vais me faire un petit kif: mater des vid sur youtube, dailymotion, wat et viméo..Aaah les ptits plaisirs de la vie.. #tunisie #censure	1	3	6	2	2	2	1	2	1	1	2	2	1	2
Tuníssia	Deuxième suicide d'un jeune de 25ans en moins d'une semaine!! l'heure est grave! #SidiBouزيد #Tunisie	1	1	4	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2
Tuníssia	Riots are spreading in #Tunisia, after #SidiBouزيد city, Meknassy and Menzel Bouzayane http://yfrog.com/h2ng5p ENLLAÇ TRENCAT	1	3	6	2	2	1	2	1	3	2	1	2	1	2
Tuníssia	People uproar in a rural underprivileged area, 265 km from the capital: #Tunisia has shut down internet in #SidiBouزيد	1	3	6	2	2	1	2	1	3	1	2	1	1	2
Tuníssia	video: #SidiBouزيد, young protesters burning a car of the Ruling party, the RCD http://is.gd/j99VX (via @nawaat) #tunisia ENLLAÇ TRENCAT	1	3	6	2	2	1	2	1	2	2	1	1	2	2
Tuníssia	where's @berkmancenter to investigate how/why #tunisia is shutting down Internet in #sidibouزيد' region, the way they did with Iran/Burma?	1	3	7	2	2	2	2	2	3	2	2	2	1	2
Tuníssia	Emeutes en Tunisie, le gouvernement ferme les accès internet et censure des centaines de sites #SidiBouزيد http://nawaat.org/portail/2010/12/21/observateurs-france24-violences-a-sidi-bouزيد-apres-une-tentative-d%e2%80%99immolation/ ... via @nawaat "Disturbios en Túnez, el gobierno cerró el Internet y la censura cientos de sitios" L'ENLLAÇ FUNCIONA	1	3	7	1	1	1	2	1	3	1	2	1	1	2
Tuníssia	Le communiqué de RSF mentionne que Mohamed Bouazizi est mort. Cette information n'est pourtant pas confirmée. Non?	1	3	7	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2
Tuníssia	Public suicide attempt sparks angry riots in central Tunisia #sidibouزيد http://fb.me/AGKEV7D8 ENLLAÇ FUNCIONA!!!	1	3	6	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	Des violences commencent à l'instant à Ben Aoun (au Sud vers Gafsa)... Là ça craint! #sidibouزيد "La violencia comenzó ahora a Ben Aoun (sur de Gafsa)... ¡Aquí apestá!"	1	3	7	2	2	2	1	2	3	2	1	2	2	1
Tuníssia	t_kahlaoui : Je mettrais un bémol, Tarek. Certaines informations des derniers jours sont approximatives voire fausses. :(#SidiBouزيد "@t_kahlaoui : Prudencia yo haría, Tarek. Algunos datos de los últimos días son aproximados o incluso falsa. :(#SidiBouزيد"	1	3	7	2	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	Les violences à Ben Aoun prend une envergure très grave et se généralise!!!!!! #sidibouزيد Ben Aoun violencia lleva a una escala muy grave y se extiende!	1	3	7	2	2	2	1	2	3	2	1	2	2	2
Tuníssia	Riots are spreading in #Tunisia, after #SidiBouزيد city, Meknassy and Menzel Bouzayane http://yfrog.com/h2ng5p ENLLAÇ TRENCAT	1	3	6	2	2	1	2	1	3	2	1	2	1	2
Tuníssia	Riots reported in Tunisian city http://www.youtube.com/watch?v=OB4kt_aKiZ8 fuck Ben Ali! #tunis @socialistworker	1	3	6	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	1
Tuníssia	People uproar in a rural underprivileged area, 265 km from the capital: #Tunisia has shut down internet in #SidiBouزيد	1	3	6	2	2	1	2	1	3	1	2	1	1	2
Tuníssia	video: #SidiBouزيد, young protesters burning a car of the Ruling party, the RCD http://is.gd/j99VX (via @nawaat) #tunisia ENLLAÇ TRENCAT	1	3	6	2	2	1	2	1	2	2	1	1	2	2
Tuníssia	where's @berkmancenter to investigate how/why #tunisia is shutting down Internet in #sidibouزيد' region, the way they did with Iran/Burma?	1	3	7	2	2	2	2	2	3	2	2	2	1	2
Tuníssia	The privatization processes in #Tunisia have been dominated by the two ruling families, the Ben Alis and the Trabelsis http://is.gd/jeHHd	1	1	4	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	Romandie News Tunisie : suicide d'un jeune à Sidi Bouزيد, le pouvoir enquête sur un "décès" http://j.mp/dSCBHI #tunisie #sidibouزيد	1	1	5	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	RT @nawaat: #Tunileaks: "Ben Ali has squirreled away more than \$5 billion in foreign bank accounts" http://is.gd/jeHHd #sidibouزيد #tunisia	1	1	4	1	1	1	2	1	2	1	2	1	1	2

Tunissia	VERY SAD! a 2d suicide in front of a government building in #sidibouزيد today, the situation is getting very serious #Tunisia	1	3	7	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2
Tunissia	it's Tunisian investors who have pulled back their capital from investing in #Tunisia while the foreign investors haven't yet withdrawn much	1	2	5	2	2	1	2	1	3	2	1	2	2	2
Tunissia	RT @nawaat: Deconstructing #Tunileaks Part2: Economic Consequences. Interview with Professor Rob Prince Denver University http://is.gd/jdFdf	1	2	5	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tunissia	#Tunileaks on FP. Ben ALI'll fire the "Washington Media Group" which was hired to burnish his Cosa Nostar for 420,000\$/y http://is.gd/iQLx6 LINK TRENCAAT	1	1	4	2	2	1	2	2	3	2	1	2	2	2
Tunissia	RT @nawaat: #Tunileaks: "Ben Ali has squirreled away more than \$5 billion in foreign bank accounts" http://is.gd/jeHHd #sidibouزيد #tunisia	1	1	4	1	1	1	2	1	2	1	2	1	1	2
Tunissia	VERY SAD! a 2d suicide in front of a government building in #sidibouزيد today, the situation is getting very serious #Tunisia	1	3	7	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2
Tunissia	Lesson of #sidibouزيد in #Tunisia: supporting dictatorship is shortsighted as it destabilizes countries.	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2
Tunissia	Our twitter client & tweets aggregator babtounes.com has been blocked in #tunisia for aggregating tweets about #sidibouزيد and #tunileaks	1	3	7	2	2	1	2	1	3	2	2	1	1	2
Tunissia	It must be really bad in #Tunisia for Saudi media to pick up the story of mass protest in #sidibouزيد [Ar] http://bit.ly/dEeBU6	1	3	7	2	2	2	2	2	3	2	1	2	1	2
Tunissia	#TUNISIA: Apparent suicide triggers youth protests against #unemployment Babylon http://lat.ms/go9rw3	1	3	5	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	2
Tunissia	Based on my own experience with #Tunisia, expect a vigorous denial from the tunisian embassy in Dc stating that these r just rumors ./	1	3	4	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1	2
Tunissia	AlMawkif du 24 décembre évoque des tractations entre Ahmed Bennour et un représentant du gouvernement pour un retour en #Tunisie de Bennour!	1	1	1	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1	2
Tunissia	Jobless Demonstrator Commits Suicide as Tunisians Protest Over Unemployment, Clash with Police http://bit.ly/dlot4X L'ENLLAÇ FUNCIONA!!!!	1	3	6	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tunissia	Les bombes lacrymogènes comme seule réponse aux jeunes diplômés http://twitpic.com/3iqqoe #sidibouزيد #tunisie	1	3	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	2
tunissia	"who cares, arabs burning themselves, so long they're doing it in their country, we're happy" http://wapo.st/fxbvRH @stetedept #tunisia	1	3	6	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Tunissia	Why do I personally watch #sidibouزيد #Tunisia events? mark my words: this is a taste of things to come in #Egypt #Algeria #Morocco #jordan	1	1	2	2	2	2	1	2	3	2	2	2	3	1
Tunissia	What makes #sidibouزيد events in #tunisia stand out: it's an event we would have never heard of without social media	1	3	7	2	2	2	2	1	3	1	2	2	3	2
Tunissia	most comprehensive #sidibouزيد #Tunisia coverage on broadcast media is Aljazeera's #Maghreb roundup airing at a late hour in #MENA	1	3	7	2	2	2	2	2	3	2	1	2	3	2
Tunissia	hard to prove yet, the timing of current mass protest in #Tunisia #sidibouزيد is somehow tied to #tunisileaks (wikileaks) revelations	1	1	1	2	2	1	2	1	3	1	2	1	1	2
Tunissia	The fact that 1 incident triggered such an outburst tells the story of bankruptcy of a 2 decade police state in #Tunisia #sidibouزيد	1	1	1	2	2	1	2	1	3	1	2	1	1	2
Tunissia	Actv @weddady: #Reuters coverage of #Tunisia #Sidibouزيد obscures the real story; local stringers fear of govern... http://bit.ly/f4N8o	1	3	7	2	2	2	1	2	3	2	1	1	1	2
Tunissia	#Tunisia activist groups Nawaat, Takriz & bloggers became the aggregators of news on #sidibouزيد by p2a3sing traditional media	1	3	7	2	2	1	2	2	3	3	2	1	1	2
Tunissia	How do we know what's happening in #Tunisia #sidibouزيد: largely because of social media & cell phones here's how	1	3	7	2	2	2	2	2	3	1	2	2	1	2
Tunissia	#Reuters coverage of #Tunisia #Sidibouزيد obscures the real story; local stringers fear of government. A plague hindering journalism on MENA	1	3	7	1	2	2	2	1	3	1	2	1	1	2
Tunissia	#Tunisia mass protests getting worst, background of a deadly week RT @benhennilina: #Sidibouزيد is burning (2) http://bit.ly/gReO0 ENLLAÇ TRENCAAT	1	3	6	2	1	2	2	1	3	2	2	1	2	2

Tuníssia	actually #Tunisia is the most sophisticated and effective Arab police state. say a word and u r screwed.	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	1
Tuníssia	#Tunileaks: "foreign economic interest can and does tolerate rather substantial rates of corruption in #Tunisia without much complaining"	1	2	5	2	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	in 1998, we were 0,11% and 10.000 internet users in #Tunisia, in 2009 34,07% and 3.5 M. http://bbc.in/hgKOE (via @Houeida)	1	3	7	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	RT @TunObs #Tunisia Tunisian youths go on anti-government rampage http://tiny.cc/s23pi #SidiBouزيد	1	3	1	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	RT @jilliancyork: #Tunisia apparently taking a lesson from Iran -Internet is shut down in #sidibouزيد amid protest/clashes with police.	1	3	7	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	#Media treatment of #Tunisia #sidibouزيد in America: 1 piece in LA Times-wire+original reporting, 1 Piece in WashPost-wire agency	1	3	7	2	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	Ladies & gents, ça vient juste de péter entre flics et citoyens à #SidiBouزيد, vous pouvez commencer à lyncher les médias, merci.	1	3	7	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2
Tuníssia	#Tunisia aggressively moving to block and censor facebook pages with info & videos on #sidibouزيد protests. #censorship #netfreedom	1	3	7	2	2	1	2	1	2	2	2	1	1	2
Tuníssia	am amazed by the extreme lack of coverage of whats happening in #Tunisia ... shake it #Bloggers !! keep us informed	1	3	7	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2	1
Tuníssia	Ladies & gents, ça vient juste de péter entre flics et citoyens à #SidiBouزيد, vous pouvez commencer à lyncher les médias, merci.	1	3	7	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2
Tuníssia	Holidays in Tunisia:3 suicides and 2 murders by Ben Ali's cops. Young souls lost in our beautiful dictatorship, but who could dare to care?	1	3	7	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Tuníssia	Important protests are taking place around and about #SidiBouزيد, #Tunisia: wp.me/pcRa9-1u Enllaç no funciona	1	3	6	2	2	1	2	1	1	2	2	1	1	2
Tuníssia	Tensions in Tunisia on the Rise as Teenager Dies in Riots http://bit.ly/fTrdsM Enllaç no funciona	1	3	7	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	2
Tuníssia	#Tunisia #sidibouزيد: started as a spontaneous individual protest snowballing into labor union. Quite remarkable in a police state.	1	3	6	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2
Tuníssia	I hope the same happens to Arab Republics leaders who falsify their countries' elections	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2
Tuníssia	RT @nawaat there's an internet blackout in #sidibouزيد and heavy #censorship in #Tunisia, however, videos are getting out http://is.gd/jnHCV . Enllaç no funciona	1	3	7	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1	2
Egipte	Vidéo de manifestants détruisant une affiche à l'effigie du président mubarak http://bit.ly/FOBdXo #Jan25 #ArabProtest #Egypt L'enllaç està trencat	1	3	6	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1
Egipte	TIME Mahmoud Mourad Government: Any protests must end before 9 A.M. with any price, we don't care! #Egypt #cairo #jan25 @wikileaks supporters	1	3	7	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1
Egipte	Mass demonstration breaks through security barricade and heads towards Shubra Cairo #jan25 #EGYPT #protests	1	3	6	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2
Egipte	clashes between protesters and police took place downtown Cairo . pictures on Al Jazeera.. #egypt #egyptweets #jan25 @Dima Khatib	1	3	6	2	2	1	2	1	1	2	2	1	1	2
Egipte	Our minds are with the #Egypt people, you will never fight alone, anymore.	1	3	7	2	2	2	1	2	3	2	1	2	1	2
Egipte	"If they are able to build on today, then it will challenge the regime's power and control" http://bit.ly/f4X8iW via @KCStar #jan25 #egypt	1	3	7	2	2	1	2	1	1	2	1	2	1	2
Egipte	Atmosphere in Tahrir upbeat, everyone--protesters, press, passersby all stunned at how big #Jan25 has become. #Egypt #Tunisia	1	3	7	2	2	1	2	1	1	2	1	2	1	2
Egipte	suprised at the "normal" chatter while #Cairo #Egypt gets more and more insane. Can Obama not address the situation or Mubarak? #jan25	1	1	3	2	2	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Egipte	#Mubarak in his 80's and doesn't seem to quit or even to respond to his ppl's needs! let's wait & see..#Egypt	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	2

Egipte	Underpaid Egyptians deserve a decent share of the \$300 #Marriott or #Hilton charge per night (only an example) #Egypt #jan25 #Cairo	1	3	4	2	2	2	2	2	3	1	1	1	1	2
Egipte	<u>On #Egypt, US should consider creative initiatives, such as a 'reform endowment' which I discuss here http://bit.ly/eiVL5O BLOGUERO L'enllaç està trencat</u>	1	2	5	1	1	1	2	1	3	1	2	1	1	2
Egipte	Egypt protests: Eyewitness accounts: Witnesses describe atmosphere during a day of anti-governmnt protests in Eg #Egypt: http://bit.ly/gydMUM	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Egipte	Government: Any protests must end before 9 A.M. with any price, we don't care! #Egypt #cairo #jan25	1	1	6	2	2	2	1	2	3	2	2	2	1	1
Egipte	Twitter and Facebook exploding with information about #egypt and #tahrir protests. The traditional news media needs to step up its game!	1	3	7	2	2	2	1	2	1	1	1	2	1	2
Egipte	We are proud of you brothers and sisters in Egypt as we were proud of your brothers and sisters in Tunisia. You brought us dignity #Egypt	1	3	7	2	2	2	1	2	3	2	1	2	1	2
Egipte	if each one of the hundreds of thousands who are now protesting has done his job properly, worked as hard as they should, #Egypt WILL change	1	3	7	2	2	2	1	2	3	2	1	2	1	2
Egipte	Reports that Friday prayers are banned, big mosques closed in central #Cairo to prevent protesters from gathering #Jan25 #Egypt	1	3	7	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1	2
Egipte	#Egypt code is 02 #Suez code is 062 then 332 and add any other 4 numbers to make sure people are safe #Jan25	1	3	6	1	2	2	2	2	3	2	1	1	1	2
Egipte	#Egypt journos sit-in at police station succeeds in securing release of a 200 detained protesters. #Jan25	1	3	7	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	2
Egipte	Right now bullets & teargas paid for w/ your tax \$\$ are wounding & killing people demanding democracy in #Egypt #Jan25	1	3	6	2	2	2	2	1	2	2	1	2	1	2
Egipte	#Jan25 #Egypt code is 02 #Suez code is 062 then 332 and add any other 4 numbers if you want to call anyone there to support or to get info	1	3	6	1	2	1	2	1	3	2	1	1	1	2
Egipte	In #Suez "Five thousand people still on the streets!" What heroic defiance. Suez will not break to the tide of repression! #egypt #Jan25	1	3	6	2	2	2	1	2	1	1	1	2	2	2
Egipte	Hoping Interpol issue an arrest warrant against the coward Hosni Mubarak soon. #Jan25 start of a revolution for #Egypt God willing.	1	3	7	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2
Egipte	Unconfirmed reports that #Egypt military moving in to #Suez region after a particularly intense protest.	1	3	6	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2
Egipte	<u>#Egypt bans street #protests as West warns demonstrations stronger than thought http://bit.ly/f5479j L'enllaç si que funciona</u>	1	3	6	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2	2
Egipte	Egyptian officials and security personnels you are responsible and obliged by international law to protect protesters lives. #Jan25 #Egypt	1	3	6	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2
Egipte	<u>Shocking video out of Egypt -- police target crowds with tear gas as political anger escalates #jan25 #egypt http://bit.ly/hTRB8K Enllaç no funciona</u>	1	3	6	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2
Egipte	Aljazeera reports: Suez is out of control, street wars, lots of casualties & injured in the streets. #Egypt #Jan25 #tunisie	1	3	6	2	2	2	1	1	1	2	1	2	1	2
Egipte	Tomorrow will be an important day for the Arab world, whether the movement fails or succeeds. #egypt #Friday	1	3	6	2	2	2	1	2	3	2	1	2	1	2
Egipte	AP- Killing of one of the protesters by Egyptian police snippers... #Jan25 #Egypt http://apne.ws/hy2jV6	1	3	6	1	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2
Egipte	Widespread reports that no one can SMS, use net, or phones inside Egypt. Hard to confirm that... #jan25 #egypt	1	3	6	2	2	2	1	1	3	2	2	2	1	2
Egipte	11 hr b4 the planned massacre of Egyptian protesters after the info lockdown in #Egypt. regime is killing us & world is watching in silence	1	3	6	2	2	2	1	1	2	2	1	2	1	2
Egipte	Egypt's Internet suffers severe outages ahead of major rallies, provider reports #jan25 #egypt @Jtor88	1	3	7	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2
Egipte	Like shutting power, phone, Internet and water isn't going to enrage the protestors even more? Bad idea Mubarak #jan25 #Egypt	1	1	1	2	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2

Egipte	Why there is NO action from World leaders regarding shutting down all communication channels!!! God be with you #Egypt #Jan25	1	3	6	2	2	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Egipte	Internet is down in #Egypt 10 minutes after @AssociatedPress posted this video of a man being shot http://apne.ws/eEC115 #Jan25	1	3	6	1	1	1	1	1	3	1	2	1	1	2
Egipte	Reports of Govt shutting down the Internet and blocking SMS in #Egypt ahead of protests tomorrow.	1	3	6	2	2	2	1	2	1	1	2	2	1	2
Egipte	unconfirmed reports of some Egyptian security forces withdrawing from their posts & pouring gasoline over cars... - #Jan25 #Egypt @alaa	1	3	6	2	2	2	1	1	2	1	1	2	1	1
Egipte	I'm very, very worried about what's going to happen in Tahrir square this evening. #Egypt	1	3	7	2	2	2	1	2	3	2	1	2	1	2
Egipte	I'm told there's a protest in front of the White House now calling for Mubarak to go, they will go everyday till he does #Egypt	1	1	1	2	2	2	1	2	3	1	1	2	1	2
Egipte	No tweets on my feed from Suez in days. And who knows what's going on in Upper Egypt, western desert? #Jan25 #Egypt	1	3	7	2	2	2	1	2	1	1	2	2	1	2
Egipte	mubarak you know the nature of Arabs if you continue this public flogging someone may send a suicide bomber your way #egypt	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	1
Egipte	Egyptians, don't you think that 200+ killed in exchange for a vice-pres and constitutional amendment is unfair? #egypt #jan25	1	3	7	2	2	2	1	2	2	1	1	2	2	1
Egipte	Number of people in #Tahrir is large and they are ready for any attack. Charged by intense emotions. #Egypt #Jan25	1	3	6	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2
Egipte	"pro-regime" demonstrators? C'mon... do you think we're going to fall for that? Government desperately trying to cling to power. #egypt	1	1	3	2	2	2	1	2	2	1	1	2	1	2
Egipte	If Mubarak had any sense of responsibility and care for the country he would stepped down ages ago. #Egypt	1	1	3	2	2	2	1	2	1	1	1	2	1	2
Egipte	I believe someone is calling Aljazeera and giving false information to scare the people in #Tahrir #Jan25 #Egypt	1	3	7	2	2	2	1	2	1	1	1	2	1	2
Egipte	Effects of #Egypt turmoil felt in #Gaza strip: Rami Almeghari http://j.mp/dFvsMw Hamas stop #solidarity demo #Jan25 v @GazaYBO L'enllaç sí que funciona	1	2	5	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Egipte	Just got a call from Dr. Mohamed who is in #Tahrir, stating that people are fueled from today's attacks and staying strong. #Egypt #Jan25	1	3	7	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1	2
Egipte	#News Mubarak Police Thugs Are Using Police Holding Trucks To Block Roads And Taking Out Street Lights http://uleak.it/?Or #egypt #jan25 #rt	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	2
Egipte	Army checkpoint still letting through groups of men on Corniche toward #Tahrir. Appear to reinforcements for gov't onslaught #Egypt	1	3	7	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	2
Egipte	What role have multinational corporations played in Egypt's communication shutdown? http://bit.ly/eZi4hN #jan25 #egypt	1	2	5	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2
Egipte	Almost 2 AM in Cairo, clashes in Tahrir have been going on for 12 hours. Government onslaught continues. Stability? #Jan25 #Egypt	1	1	1	2	2	2	1	1	1	2	2	1	1	2
Egipte	Mubarak's nonexit strategy- he may leave but regime will stay unless military or intl community speak up- #Egypt #Jan25 http://bit.ly/ffAGRF	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2
Egipte	The gutting of real investigative reporting & editorial talent in Media outlets is apparent. Their coverage of #Egypt is so shallow...	1	3	7	2	2	2	1	2	3	2	1	2	1	2
Egipte	A senior #US official tells @msnbc_world, "Obviously #Mubarak is not going to last until the election." http://on.msnbc.com/h3PQVo #Egypt	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Egipte	Mubarak & Suleiman's Secret Police, Paramilitary & criminal thugs are preparing to storm Tahrir Square, #Cairo. #Egypt #jan25	1	1	2	2	2	2	1	2	2	1	2	2	2	2
Egipte	Mohamed Refaa El Tahtawy, official spokesman of El Azhar, resigns his post to join protesters in #Tahrir. #Egypt #Jan25 http://bit.ly/haTTgz	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Egipte	Khouri: there have to be 50,000 qualified policy people in a 5000+ year old civilization #Egypt @JFKjrForum	1	3	7	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2
Egipte	Depressing. Probably true. Via @rahafharfoush & @remarrk. Game over: The chance for democracy in #Egypt is lost http://j.mp/f5q3HA Enllaç sí que funciona	1	3	7	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2

Egipte	If #Mubarak's private wealth was confiscated then every worker in Egypt could receive one extra year's wages and a \$1000 bonus #jan25 #egypt	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2
Egipte	Demonstrators deny what state TV says about their desire to leave #tahrir, that's just low even for state TV #egypt #jan25	1	3	7	2	2	2	2	2	3	2	1	2	1
Egipte	#Mubarak: I'd resign, bt Egypt would descend in2 chaos:Pitched battles take place 4 2nd day; protesters pledge2 #Egypt: http://bit.ly/gL4G1U	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1	2
Egipte	Europe ups pressure on Mubarak, calling 4 immediate transition in Egypt:In their strongest language2 date, Euro #Egypt: http://bit.ly/e89HIL	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	2
Egipte	Ok tweeples, tomorrow is a big day fpr #Egypt and the region so get as much rest as possible to prepare for it. #jan25	1	3	6	2	2	2	1	2	3	2	1	2	1
Egipte	At this point I'm not sure how much longer Mubarak lasts. Hopefully military stays with the people and the pro-Mubaraks leave square #Egypt	1	1	1	2	2	2	1	2	3	2	1	2	1
Egipte	Report from Cairo: Tanks open fire on protesters; government issues warrants for foreign journalists http://ti.me/h7a7NR #egypt L'enllaç si funciona	1	3	7	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2
Egipte	World condemns attacks on journalists in Egypt as Australian reporters John Lyons raided at hotel http://bit.ly/edRO6b #egypt	1	3	7	1	1	1	2	1	3	1	2	1	2
Egipte	State Dept: the U.S. has traced the attacks on protesters in #Egypt to "elements close to the government or the ruling party."	1	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1	2
Egipte	If you think #Egypt is only about the Arab world, that is like saying the French Revolution was only about France	1	3	6	2	2	2	2	2	3	1	2	2	1
Egipte	journalist fights reporting restrictions,TV journalist quits http://bbc.in/eFdD0d #Jan25 #Feb3 #Syria #Feb5 #Amman #Jo #Egypt #Jordan	1	3	7	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2
Egipte	Reports (unconfirmed) that soldiers advising people to get to Tahrir square before evening prayers Friday #jan25 #Egypt	1	1	1	2	2	1	2	2	1	2	1	1	2
Egipte	US Diplomatic Security report: Americans in Cairo should head to airport. "Further delay is not advisable." #Egypt http://mojo.ly/hyIVKX	1	1	2	1	1	1	2	1	3	1	2	1	2
Egipte	In other countries Protests don't stop the whole Economy and lead to curfew. In #Egypt this is intentional from gov to demobilize #Jan25	1	2	5	2	2	2	2	2	3	1	1	2	1
Egipte	"The system is shaking... everyone can perceive that.. their reactions to each movement shows that very well" #Egypt	1	1	1	2	2	2	1	2	3	1	1	2	1
Egipte	#Egypt, the revolt is won. Change has come. Killing an 83 year-old man won't satisfy. Make tomorrow a day of Prayer & Peace. #Tahrir #Jan25	1	1	1	2	2	2	1	2	1	2	1	2	1
Egipte	Secretary Clinton Condemns Attacks on Demonstrators & Journalists in #Egypt http://bit.ly/hkKixj #Jan25 c: @weddady	1	1	2	2	1	1	2	1	1	1	2	1	2
Egipte	Reports that Tahrir square is safe and people alert for incidents. More people there than last night. #Egypt #jan25	1	3	7	2	2	1	2	1	1	2	2	1	2
Egipte	#Vodafone admits to sending pro-Mubarak sms messages by order of Eypitian Government http://bloom.bg/dFY16f #Egypt #jan25 #Mubarak	1	3	7	2	2	1	2	2	1	1	2	1	2
Egipte	Take a stand for human rights in #Egypt! Tell the govt to stop the violence #actnow http://ow.ly/3PRCf	1	3	7	2	2	2	1	2	1	2	1	2	2
Egipte	#Jan25 #EGYPT RT @OLaLa1: How many more lives you need to kill to get satisfied !!SHAME ON YOU MUBARAK	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2	1
Egipte	BreakingNews: More than 100 attacks on journalists, news facilities this week in #Egypt, organizatio ... http://tinyurl.com/4b64f3t	1	3	7	2	1	1	2	1	1	2	2	1	2
Egipte	In #Egypt, a former #Mubarak loyalist emerges as presidential possibility Washpost http://wapo.st/dlf8Br #Jan25	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2
Egipte	BREAKING: Gun shots heard briefly in Tahrir. via @halmustafa @Gsquare86 #Jan25 #Egypt	1	3	7	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1
Egipte	Opposition leader ElBaradei, says he'd run for president if people want him to http://bit.ly/gmPCTX ~ @suthichai #Egypt cc @Tulip_Oum	1	1	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2
Egipte	How #Egypt turned off the internet in the entire country after #Jan25 protests began. Who built the technology... http://fb.me/UJAtnaDi	1	3	7	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1

Egipte	Egypt protests: Cairo split ovr Hosni Mubarak future:After eleven days of protests against Egypt's Preside #Egypt: http://bit.ly/hYHmBH	1	3	7	2	2	1	2	2	1	1	2	1	1	2
Egipte	@ajimran #Egypt Security apparatus detained Aljazeera Network's office director in Cairo Abd al-Fattah Fayed & journalist Ahmad Yousuf.	1	3	7	2	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Egipte	URGENT #TAHRIR: Thugs make attacks from Falaky Sq and the army aim their guns towards them. #Egypt #jan25	1	3	7	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1	2
Egipte	#Egypt: Economy Losing \$310 Million a Day -- \$3.1 Billion in All So Far: http://tinyurl.com/6egmefh #Jan25	1	2	5	1	1	1	2	1	3	1	2	1	1	2
Egipte	Reporter says he got the impression from #demonstrators tonight that they are steadfast and would be staying. #cairo #egypt #25jan	1	3	7	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1	2
Egipte	NYTimes - 2 Detained Reporters Saw Secret Police's Methods Firsthand http://nyti.ms/hgnvdU #Egypt	1	3	7	2	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Egipte	@dalaziada: Right now: thugs attacking activists in #Tahrir square with Moltov - via @drnemovet #Egypt #Jan25 #Mubarak	1	3	6	2	2	1	2	1	2	2	2	1	1	2
Egipte	Lots of people in #Tahrir square. Very vocal, chanting, cheering, whistling. No sign of any fighting. Al hamdulillah. #Egypt	1	3	6	2	2	2	1	2	1	2	1	2	2	2
Egipte	Former Egyptian interior minister, 3 others under house arrest, Al-Arabiya TV reports http://on.msnbc.com/gG14Wt #Egypt #Jan25 #Mubarak	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	2
Egipte	Egypt lies on the fault lines of the convergence of global ecological, energy & economic crises http://bit.ly/e0o9YL #egypt	1	2	5	2	2	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Egipte	Mixed reports about what is happening in #Tahrir now. Ahmed Maher on AJA now says no gunfire to be heard. #Egypt #Jan25 via @Egyptocracy	1	3	7	2	2	2	2	1	1	2	2	1	1	2
Egipte	In #Egypt christians stood locked in arm around the muslims in protection while they prayed today...Im bubbling with joy hearing tht #jan25	1	3	6	2	2	2	1	2	1	2	1	2	2	1
Egipte	Internet activists in #Tunisia launch cyber attacks on #Egypt government web sites in response to last week's mass internet shut off.	1	3	6	2	2	1	2	2	2	2	2	1	1	2
Egipte	#p2 #topprog #p21 Right now bullets & teargas paid for w/ your tax \$\$ are wounding & killing people demanding democracy in #Egypt #Jan25	1	3	6	2	2	2	1	1	2	2	1	2	1	1

Anàlisi de la imatge YouTube

		Variable 2:	Variable 3:	Procediments discursius audiovisuals			Responsabilitat				Veracitat			Justicia				Libertat
		Tema general del tuit	Tema específic del tuit	Enregistrament	Gènere informatiu	música i gràfics	Ús de càmera oculta.	Dret a la pròpia imatge. SI (1) NO (2)	Protecció dels menors	Inducció a la violència	Precisió	Contrast de fonts	Neutralitat	Imparcialtat	Causes i conseqüències que han motivat el conflicte	Pressumpció d'innocència	Protecció de grups socials desfavorits	Condicions externs
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=ThvBJMzMSZI	3	7	2	4	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=SgJgMdsEuk	1	6	3	1	2	2	1	3	2	1	1	1	1	1	1	1	2
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=ahCwBBndIVY	3	6	3	4	1	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1

ANNEXOS

Egi pte	https://www.youtube.com/watch?v=znNnaY6um1w	3	6	2	1	2	2	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2
Egi pte	https://www.youtube.com/watch?v=Nd-OZZOW4	3	6	2	4	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Egi pte	https://www.youtube.com/watch?v=3xWiBC1xjlk	3	6	2	1	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Egi pte	https://www.youtube.com/watch?v=dBtYLBQPRGQ	3	6	2	4	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	1
Egi pte	https://www.youtube.com/watch?v=h5GSfSRy2PQ	3	6	1	1	2	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Egi pte	https://www.youtube.com/watch?v=4K0-9Y1XaC8	3	6	2	4	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Egi pte	https://www.youtube.com/watch?v=pxQS0BgoAJw	3	6	2	4	2	2	2	1	1	1	2	1	1	2	2	2
Egi pte	https://www.youtube.com/watch?v=WbkjE7UqDzo	3	6	1	1	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	2
Egi pte	https://www.youtube.com/watch?v=q1m4-q-HP5o	3	6	2	4	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Egi pte	https://www.youtube.com/watch?v=tW4XT0sSrIA	3	6	2	4	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Egi pte	https://www.youtube.com/watch?v=GcLmi0ZdEpc	3	6	1	4	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1
Egi pte	https://www.youtube.com/watch?v=zw168JG3-Uq	3	7	1	1	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=tHVtfc4pcEU	3	1	2	4	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=Js24mvgBUc0	3	7	2	4	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=5JUsgbQMbII	3	7	2	4	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=C76hJZmTny8	3	7	2	4	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	1
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=7EK-EUpIHEc	3	7	2	4	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=hu4aJYIEyxQ	3	7	2	4	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=6chjIV--QII	3	6	1	4	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2	2
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=jLHKtIBYeEE	3	6	2	4	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=qP0ZGsAD-6M	3	6	1	4	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=921IKIrauto	3	6	2	4	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	1
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=7X6P4fDGIa8	3	6	2	4	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1

ANNEXOS

Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=ZUq7D4xxMQw	3	6	1	4	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=AxsgNmzFUA	3	7	1	2	2	2	1	1	2	2	1	2	2	1	1	1	2
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=M6_KxCO-94k	3	6	2	4	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2
Tu nisi a	https://www.youtube.com/watch?v=Cqh2e3qZUUK	3	7	2	4	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2

		Visualitzacions	Interaccions	"M'agrades"	Comentaris	Taxa d'interacció	Número de vegades que s'ha compartit
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=ThvBJMzmSZI	11	4	4	5	1,50%	1
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=SgjlgMdsEuk	6	1	1	1	0,70%	3
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=ahCwBBndIVY	7	1	1	3	1,00%	4
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=znNnaY6umlw	4	1	1	2	0,60%	1
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=S4mewpnu-MM	1	1	1	1	0,70%	0
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=3xWiBCIxiIk	11	2	2	5	0,70%	5
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=dBtYLBQPRGQ	7	1	2	3	0,90%	4
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=h5GSfSRY2PQ	5	1	1	2	1,20%	3
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=4k0_9YlXaC8	4	1	1	2	0,50%	2
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=pxQS0Bg oAJw	4	1	1	2	0,40%	1

Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=WbkjE7UqDzo	2	1	1	1	0,70%	1
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=q1m4_qHP5o	2	1	1	1	0,50%	1
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=tW4XT0sSrIA	4	1	1	3	0,20%	1
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=GcLmi0ZdEpc	8	1	1	3	0,40%	1
Egipte	https://www.youtube.com/watch?v=zw168JG3_Uo	8	1	1	1	0,30%	1
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=tHVtfC4pcEU	1	1	1	1	0,20%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=Js24mvgBUc0	1	1	1	1	0,20%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=5JUsghQMbII	1	1	1	1	0,10%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=C76hJZmTny8	1	1	1	1	0,10%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=7EK_EUpIHEc	1	1	1	1	0,10%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=hu4aJYIEyxQ	1	1	1	1	0%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=6chjIV--QH	2	1	1	1	0,10%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=jLHKtBYeEE	1	1	1	1	0%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=qP0ZGsAD_6M	2	1	1	1	0,10%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=921IKIrauto	1	1	1	1	0,10%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=7X6P4fDGia8	1	1	1	1	0,00%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=ZUq7D4xxMQw	1	1	1	1	0,00%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=AxsgNmzFtIA	1	1	1	1	0,10%	0
Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=M6_KxCQ-94k	1	1	1	1	0,00%	0

Tunisia	https://www.youtube.com/watch?v=Cqh2e3qZUUK	2	1	1	1	0,10%	0
---------	---	---	---	---	---	-------	---

Yo, José Manuel López Pérez

Con DN: 09782725C

Hago constar:

Que autorizo que mis opiniones y consideraciones recogidas mediante entrevista cedida a Clara Tor Hidalgo con DNI: 47444500B y que tiene como objetivo la elaboración del Trabajo de Fin de Grado sean reproducidas parcial o totalmente en el trabajo.

Que, en caso de tener algún derecho de propiedad intelectual sobre la entrevista, cedo a Clara Tor Hidalgo con DNI: 47444500B todos los derechos de explotación sobre los mismos, con carácter de no exclusividad, en todas las modalidades de explotación, para todo el mundo y por todo el tiempo de su duración.

Que conozco que el Trabajo de Fin de Grado es susceptible de hacerse comunicación pública a través del Depósito Digital de Documentos de la UAB (DDD) <http://ddd.uab.cat> o cualquier otro medio que la UAB crea adecuado.

Y para que conste firmo la presente,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J. López', with a stylized flourish at the end.

Jo, Eulàlia Sandiumenge Folch

Amb DNI 37742066D

Faig constar:

- Que autoritzo que les meves opinions i consideracions recollides mitjançant entrevista cedida a: Clara Tor Hidalgo amb DNI: 47944500B i que té com a objectiu l'elaboració del Treball de Fi de Grau siguin reproduïdes parcialment o totalment en el treball.*
- Que, en cas de tenir algun dret de propietat intel·lectual sobre l'entrevista realitzada el 4 de maig de 2017 cedeixo a Clara Tor Hidalgo amb DNI 47944500B tots els drets d'explotació sobre els mateixos, amb caràcter de no exclusivitat, en totes les modalitats d'explotació, per a tot el món i per tot el temps de la seva durada.*
- Que conec que el Treball de Fi de Grau és susceptible de fer-se'n comunicació pública a través del Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD) <http://ddd.uab.cat> o qualsevol altre mitjà que la UAB cregui adient.*

I perquè així consti signo la present,

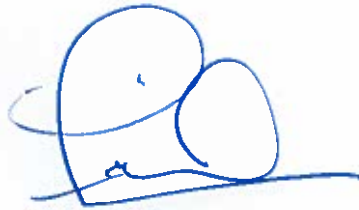
'Jo, Salvador Alsius Clavera

Amb DNI 37 250 166 X

Faig constar:

- *Que autoritzo que les meves opinions i consideracions recollides mitjançant entrevista cedida a: Clara Tor Hidalgo amb DNI: 47944500B i que té com a objectiu l'elaboració del Treball de Fi de Grau siguin reproduïdes parcialment o totalment en el treball.*
- *Que, en cas de tenir algun dret de propietat intel·lectual sobre l'entrevista realitzada el 4 de maig de 2017 cedeixo a Clara Tor Hidalgo amb DNI 47944500B tots els drets d'explotació sobre els mateixos, amb caràcter de no exclusivitat, en totes les modalitats d'explotació, per a tot el món i per tot el temps de la seva durada.*
- *Que conec que el Treball de Fi de Grau és susceptible de fer-se'n comunicació pública a través del Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD) <http://ddd.uab.cat> o qualsevol altre mitjà que la UAB cregui adient.*

I perquè així consti signo la present,'

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a horizontal line at the bottom.

'Jo, SANTIAGO GIRALDO LUQUE

Amb DNI X8485169D

Faig constar:

- *Que autoritzo que les meves opinions i consideracions recollides mitjançant entrevista cedida a: Clara Tor Hidalgo amb DNI: 47944500B i que té com a objectiu l'elaboració del Treball de Fi de Grau siguin reproduïdes parcialment o totalment en el treball.*
- *Que, en cas de tenir algun dret de propietat intel·lectual sobre [l'entrevista XX], cedeixo a Clara Tor Hidalgo amb DNI: 47944500B tots els drets d'explotació sobre els mateixos, amb caràcter de no exclusivitat, en totes les modalitats d'explotació, per a tot el món i per tot el temps de la seva durada.*
- *Que conec que el Treball de Fi de Grau és susceptible de fer-se'n comunicació pública a través del Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD) <http://ddd.uab.cat> o qualsevol altre mitjà que la UAB cregui adient.*

I perquè així consti signo la present,'

Santiago
10/05/2017

Jo, *ANTONI CASTEL TRUFENOSA*

Amb DNI *37722912 Z*

Faig constar:

- *Que autoritzo que les meves opinions i consideracions recollides mitjançant entrevista cedida a: Clara Tor Hidalgo amb DNI: 47944500B i que té com a objectiu l'elaboració del Treball de Fi de Grau siguin reproduïdes parcialment o totalment en el treball.*
- *Que, en cas de tenir algun dret de propietat intel·lectual sobre l'entrevista realitzada el 28 de febrer de 2017 cedeixo a Clara Tor Hidalgo amb DNI:47944500B tots els drets d'explotació sobre els mateixos, amb caràcter de no exclusivitat, en totes les modalitats d'explotació, per a tot el món i per tot el temps de la seva durada.*
- *Que conec que el Treball de Fi de Grau és susceptible de fer-se'n comunicació pública a través del Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD) <http://ddd.uab.cat> o qualsevol altre mitjà que la UAB cregui adient.*

I perquè així consti signo la present

